

B U L L E T I N

**BULLETIN
NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY**

Vydavatel:

Policie České republiky
Národní protidrogová centrála
Služby kriminální policie a vyšetřování

Vedoucí redakční rady:

Miloš Vaněček
Tel.: 974 836 429

Adresa:

Policejní prezidium
České republiky
Poštovní příhrádka 62/NPC
170 89 PRAHA 7
bulletinnpc@centrum.cz

Vydává:

oddělení vydavatelství obchodního odboru Tiskárny MV,
nám. Hrdinů 1634/3, 140 00 Praha 4
tel. 974 816 485, 974 816 486
fax. 974 816 843

Tiskne:

Tiskárna MV, p. o. Bartůňkova 4,
149 01 Praha 4
tel. 272 957 001 fax 974 887 395
Vychází 4x ročně, cena 63,- Kč
Roční předplatné 252,- Kč
plus distribuční poplatky

Objednávky přijímá a vyřizuje

Obchodní odbor MV, p. o.
nám. Hrdinů 1634/3, 140 00 Praha 4
tel. 974 816 485, 974 816 486
fax. 974 816 843

Distribuci vyřizuje

Jindřich MATOUŠ – distribuce tiskovin

Za věcnou správnost příspěvků ručí autoři

Přetisk povolen

pouze se souhlasem redakce

Podávání novinových zásilek
povolila Česká pošta s. p.,
Odštěpný závod Praha,
čj. 6119/96 ze dne 15. 10. 1996

Určeno pro služební potřebu
policie ČR, obecní policie, SZ,
soudů a vybraných institucí
Povoleno MK ČR – 7834
ISSN 1211 – 8834

Titulní strana:
Grafické zpracování Pavel Vlasák

OBSAH:**Závislost na metamfetaminu s počátkem ve středním věku: kazuistika**

Metamfetamin (pervitin) je v České republice jednou z nejvíce zneužívaných nealkoholových návykových látek. Ústavní léčba závislosti na metamfetaminu probíhá mimo jiné v Léčebně návykových nemocí Nechanice. V poslední době zde byl zaznamenán zvýšený výskyt nemocných, u kterých se závislost na metamfetaminu rozvinula až ve středním věku. Na základě kazuistického zpracování jednoho případu poukazujeme na některé obecné jevy, týkající se uvedené věkové skupiny – dostatečný náhled a motivace k léčbě, potíže ve vztahu k terapeutovi, nižší schopnost přijetí názoru spolupacientů, jiný okruh významných témat v rámci psychoterapie, odlišnosti v organizaci následného doléčování a sexuální aspekty závislosti.

Úvaha nad rozhodovací činností některých soudů

...jako polehčující okolnost je doznání obžalovaných, jejich lítost, dobrá pověst a to, že pracují nebo studují. Extáze je na seznamu zakázaných látek, ale je to látka, která stimuluje pohodu a výkon, nemá žádné abstinenční účinky pro konzumenta. Toliko krátká citace z odůvodnění jednoho rozsudku soudu. Rozsudku soudu první instance, kde za dovoz cca 26 tisíc tablet MDMA (extáze) soud vyměřil velice mírné tresty (jeden obžalovaný trest odnětí svobody v délce tří let, ostatní obžalovaní podmírně tresty).

V této rovině vůbec nezáleží na tom, že se jednalo o nepravomocný rozsudek. Rozhodující je šokující odůvodnění, které se zde objevilo. Je mi líto, že s podobnými rozsudky v drogových kauzách se lze i nadále setkávat.

Jan Havlasa a opiová komise

Roku 1920 ustavila Společnost národů Poradní komisi o opiu a ostatních látkách škodlivých. Úkolem tohoto výkonného orgánu bylo podporovat provádění smluv a připravovat návrhy na účinnější kontrolu obchodu s omamnými látkami. Díky činnosti této komise ratifikovalo do listopadu 1924 více než čtyřicet států tzv. Haagskou úmluvu.

Opiová komise, které se zúčastnil český diplomat a spisovatel Jan Havlasa, byla vytvořena na základě stížnosti Spojených států, které požadovaly úplné vymýcení obchodu s opiem. Spor byl veden hlavně s Britskou korunou kvůli porušování zákazu obchodu s opiem v Barmě. Vznikla tak paradoxní situace, protože komisi nenavrhly Spojené státy, nýbrž samotní Britové, kteří se s její pomocí snažili dokázat nemožnost zastavení obchodu.

3. Léčení uživatelé drog v ČR za období 1995 – 2005
Polanecký, V., Studničková, B., Klepetková, M.
Hygienická stanice hl. m. Prahy – Centrální pracoviště drogové epidemiologie
24. Závislost na metamfetaminu s počátkem ve středním věku: kazuistika
A. Tibenská, C. Martínek, L. Hosák
Psychiatrická klinika Fakultní nemocnice, Hradec Králové
28. V České republice začíná nová éra znaleckých pracovišť
Jiří Myšínský, Mgr. Soňa Humplíková
32. Přínos substituční terapie subutexem v ČR a její úskalí
O. Hluško (SKPV OOK OŘ PČR Český Krumlov)
36. Úvaha nad rozhodovací činností některých soudů
kpt. Mgr. Pavel DURÍŠ
37. Protiteroristické „policejní“ jednotky Jejího Veličenstva
Milan KOVÁŘ, OŘ PČR Hradec Králové
42. Boj policie proti drogám v ČR 1989 – 2003
Miloš VANĚČEK, NPC
44. Na boj proti drogám jsme se připravovali na všech frontách
Miloš VANĚČEK, NPC
46. A takhle to všechno končí?
PhDr. Lucie Ptáčková, PhD.
55. Veselé loučení
PhDr. Lucie Ptáčková PhD., Miloš Vaněček
57. Jan Havlasa a opiová komise
Mgr. Karel KUČERA
61. F. D. A. C. NPC řadí
Mgr. Alžběta Kitzlerová, NPC
62. Knihovnička
Miloš VANĚČEK

LÉČENÍ UŽIVATELÉ DROG V ČR ZA OBDOBÍ 1995 – 2005

Hygienická služba ČR byla vládním usnesením č. 446/1993 pověřena vytvořením informačního systému, který by mapoval léčené uživatele drog a další informace o užívání drog v ČR. Kromě tří celorepublikových dotazníkových školních studií o zkušenostech dětí a mládeže s legálními i nelegálními drogami (proběhly v letech 1994, 1997 a 2000) byla v roce 1994 navázána spolupráce s léčebnými/kontaktními centry (L/K centry) v celé ČR, zmapována jejich síť a od roku 1995 získávány základní anonymní informace o nově zachycených uživatelích drog. Tento rutinní sběr dat se přizpůsobil požadavkům i formuláři Evropského monitorovacího centra pro drogy a užívání drog (EMCDDA), kam jsou získaná data poskytována v podobě souborů tabulek. Od roku 2002 se tento rutinní sběr dat rozšířil o hlášení všech léčených uživatelů drog. To vyžaduje důslednou kontrolu hlášených záznamů, aby mohly být vyřazeny v průběhu kalendářního roku záznamy o stejné osobě, zejména pokud navštíví v daném roce více L/K center. Kontrola probíhala podle kódu klienta, tj. data narození a 3 písmen jména klienta. Tuto kontrolu výrazně zkomplikovalo vyjádření Úřadu pro ochranu osobních údajů, na jehož základě nesmí nízkoprahová centra poskytovat pracovníkům hygienické služby celé datum narození (tzv. „citlivý údaj“), pouze rok narození. U všech těchto záznamů je tedy nutné dohledávat zpětně podrobnosti pro vyloučení, že se jedná o záznamy o stejné osobě. V případech pochybností jsou takovéto záznamy vylučovány, i když není jisté, že jde skutečně o další hlášení o stejné osobě. Tak bylo např. v r. 2005 vyřazeno z 9588 hlášených záznamů téměř 700 hlášení.

Pravidelnou součástí výroční zprávy o uživatelích drog, užívaných drogách a zdravotních dopadech užívání drog v ČR je hodnocení trendů. K dispozici jsou již údaje za 11 let sledování nově registrovaných uživatelů drog v jednotlivých letech, tj. za období 1995 – 2005, ale i údaje o všech léčených uživatelích drog v letech 2002 – 2005.

Prezentovaná data představují informace

pouze o léčených uživatelích drog a neberou tedy v úvahu tzv. skrytou či experimentující populaci, která nevyhledala pomoc L/K centra. To však nijak nesnižuje validitu a význam zjištěných trendů o nově zachycených i všech léčených uživatelích drog a jimi užívaných drogách. Navíc v roce 2004 a 2005 je započítáván nižší počet léčených uživatelů drog evidovaných v L/K centrech, protože Psychiatrická léčebna Červený Dvůr poskytla pouze celkový počet léčených uživatelů drog (238, resp. 340 osob) a z toho počet uživatelů heroinu a pervitinu – bez jakýchkoliv dalších údajů o věku aj. Ke snížení počtu léčených uživatelů drog v letech 2004 a zejména 2005 přispívá i výše uvedená skutečnost o udávání pouze roku narození klienta dle vyjádření Úřadu pro ochranu osobních údajů. Tím jsou celková čísla o léčených uživatelích drog podhlášená.

Zatímco stoupající charakter některých trendů (např. incidence léčených uživatelů drog) může být v prvních letech sledování částečně ovlivněn i postupně se zvyšujícím počtem hlásících L/K center a hláskou morálkou jejich pracovníků, u jiných trendů však ani tato skutečnost nijak neovlivňuje jejich směřování a tyto trendy objektivně informují o vývoji naší drogové scény (např. druhy užívaných drog a způsob jejich aplikace). Od roku 2002 jsou k dispozici i data o prevalenci léčených uživatelů drog.

Sledování trendů užívaných drog a charakteristik jejich uživatelů na celostátní úrovni eliminuje náhodné místní i časové výkyvy a může sloužit jako základní orientační východisko při tvorbě účinné protidrogové politiky a hodnocení jejich efektivity, ale i pro plánování zdravotnických a dalších služeb pro uživatele drog.

Souhrnné tabulky č. 1 a 2 podávají informace o vývoji incidence léčených uživatelů drog, evidovaných v L/K centrech od zahájení DIS v roce 1995. Zároveň jsou v nich zaznamenány i trendy některých deskriptivních ukazatelů, jakými jsou např. věk, pohlaví, injekční užívání drog a druh užívané drogy.

Tab. č. 1: Základní data o nově evidovaných uživatelích drog v ČR, 1995 – 2005 (1. část)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Incidence na 100 000 obyvatel	23,9	31,5	30,4	37,4	37,7	40,3	41,2	45,9	40,4	45,1	42,9
Specifická incidence u 15–39letých/100 000 obyvatel	62,9	78,7	75,1	96,3	99,0	105,5	106,1	118,1	103,7	116,7	110,8
Poměr mužů a žen	2,4 : 1	1,9 : 1	1,7 : 1	2,0 : 1	1,9 : 1	1,9 : 1	1,9 : 1	2,1 : 1	2,0 : 1	2,1 : 1	2,2 : 1
Procento uživatelů mladších 19 let	47,2	57,4	54,1	52,4	49,1	47,5	43,9	42,4	43,5	36,0	34,4
Procento injekčních uživatelů	54,3	56,5	55,0	61,8	64,0	62,3	64,8	58,5	60,5	64,9	64,0
% injekčních uživatelů mladších 19 let											
* z uživatelů mladších 19 let	51,6	53,9	52,1	54,9	52,5	50,9	52,4	45,7	45,7	47,1	46,5
* ze všech injekčních uživatelů	44,9	54,7	51,2	46,5	40,3	38,8	35,5	33,1	32,8	26,1	25,1
* ze všech evidovaných uživatelů	24,4	30,9	28,2	28,8	25,8	24,2	23,0	19,4	19,9	17,0	16,0
Nově evidovaní uživatelé heroinu (základní i sekundární droga)	529 =21,4%	1050 =32,3%	945 =30,2%	909 =23,6%	1094 =28,1%	1229 =29,6%	1362 =32,2%	947 =20,1%	794 =19,1%	822 =17,9%	808 =18,5%
Nově evidovaní uživatelé pervitinu (zákl. i sekund. droga)	1252 =50,7%	1757 =54,0%	1946 =62,1%	2642 =68,5%	2554 =65,6%	2576 =62,1%	2545 =60,1%	2932 =62,1%	2761 =66,4%	3243 =70,5%	3126 =71,5%

© Hygienická stanice hl. m. Prahy, 2006

Tab. č. 2: Základní data o nově evidovaných uživatelích drog v ČR, 1995 – 2005 (2. část)

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Počet nových klientů žádajících o léčbu		2470	3252	3132	3858	3891	4148	4233	4719	4158	4600	4372
Podíl mužů a žen (v %)		73,1 : 26,9	65,2 : 34,8	62,9 : 36,8	66,1 : 33,9	65,5 : 34,4	65,3 : 34,5	65,1 : 34,7	67,2 : 32,3	67,1 : 32,7	67,0 : 32,7	68,2 : 31,6
Průměrný věk (v rocích)		22,8	21,5	20,8	20,6	20,8	20,9	21,3	21,8	21,9	22,7	22,9
Věková distribuce (%)	do 15 let	42	160	73	112	92	83	108	97	92	59	76
	15 – 19 let	1124	1707	1621	1911	1819	1887	1892	1763	1716	1597	1430
	20 – 24 let	648	721	834	1212	1308	1447	1597	1498	1254	1535	1479
	25 – 29 let	239	303	234	307	407	426	645	492	647	806	792
	30 – 34 let	140	112	113	141	140	136	243	178	221	327	304
	35 – 39 let	71	41	34	57	46	68	101	65	103	128	169
	40 – 44 let	68	44	28	22	16	23	49	23	45	57	59
	45 – 49 let	33	32	23	8	15	14	16	15	17	15	20
	50 – 54 let	24	21	17	16	7	5	11	6	12	11	15
	55 – 59 let	46	26	17	12	17	8	10	11	3	9	7
	5							3		1	0	
65 let a starší	0							4		8	1	
Počet klientů s chybějícím údajem o věku		35	85	138	60	24	51	85	60	41	47	20
Užívá drogu injekčně v současnosti (%)		*	*	*	*	*	53,3	64,8	58,5	60,5	48,8	52,0
Užíval injekčně drogu v minulosti, ne v současnosti (%)		*	*	*	*	*	11,3	2,3	13,4	4,3	15,4	13,6
Užil injekčně nějakou drogu kdykoliv v životě (%)		*	*	59,2	64,6	66,3	64,6	67,1	71,9	64,8	64,2	65,6
Podíl injekčních uživatelů základní drogy (%)		50,8	52,7	50,8	58,7	63,9	58,8	62,9	58,3	57,2	60,5	60,6

© Hygienická stanice hl. m. Prahy, 2006

Maximální hodnota incidence léčených uživatelů drog byla 45,9/100 000 obyvatel v roce 2002, po poklesu v roce 2003 se opět v roce 2004 zvýšila na druhou nejvyšší hodnotu od roku 1995 (45,1/100 000 obyvatel). V roce 2005 byl znovu zaznamenán mírný pokles incidence (na 42,9/100 000 obyvatel). Došlo ke zvýšení podílu mužů a poměr mužů a žen se zvýšil na 2,2 : 1. Podíl léčených uživatelů drog mladších 19 let ve srovnání s předchozími lety se stále snižuje a oproti roku 2004 poklesl o 1,6 % (na 34,4 % ze všech nově evidovaných klientů). Mimořádně zajímavé jsou počty a podíl nových klientů, kteří uvedli užívání heroinu či pervitinu jako základní nebo sekundární drogy. Počet i podíl uživatelů heroinu kulminoval v roce 2001 (1362 osob, tj. 32,2 %), od té doby bylo zaznamenáno do roku 2003 snižování podílu uživatelů heroinu, v roce 2005 se jejich podíl opět zvýšil (o 0,6 %). I přes pokles celkového počtu nově evidovaných uživatelů heroinu oproti roku 2004 je jejich počet vyšší než v roce 2003. Podíl uživatelů pervitinu se od roku 1998 do roku 2001 každoročně snižoval, ale v posledních letech je registrován nárůst jejich podílu (ze 60,1 % v roce 2001 na 66,4 % v roce 2003, 70,5 % v roce 2004 a 71,5 % v hodnoceném roce). Počet nově evidovaných uživatelů pervitinu byl v roce 2004 nejvyšší od roku 1995, ani mírný pokles jejich počtu v roce 2005

neznamenal snížení jejich podílu mezi nově evidovanými uživateli drog.

Celkový počet nově evidovaných léčených uživatelů drog po výrazném vzestupu v roce 2002 se v roce 2003 snížil na hodnoty odpovídající roku 2000 – 2001, ale v roce 2004 došlo znovu k nárůstu (druhý nejvyšší počet nově léčených klientů od roku 1995). Pokles jejich počtu v roce 2005 má souvislost jak s vyšším vyřazováním léčených uživatelů drog pro podezření na záznam o již hlášené osobě, ale i s neposkytováním úplných dat z některých L/K center. Pokračuje trend vzestupu průměrného věku nových léčených uživatelů drog. Je patrný pokles počtu klientů v nižších věkových skupinách, současně však zvýšení podílu starších věkových skupin uživatelů drog, tedy možno konstatovat mírné stárnutí uživatelů drog, kteří přicházejí s žádostí o léčbu do L/K center. Podíl injekčních uživatelů drog v jednotlivých rocích kolísá, přesto je stále poměrně vysoký.

Souhrn o vývoji základních dat o všech léčených uživatelích drog v letech 2002 – 2005 přináší nová *tabulka č. 3*. Celkový počet léčených uživatelů drog je oproti nově evidovaným zhruba dvojnásobný, jeho snižování souvisí s výše uvedeným opatřením ÚOOÚ a následným nehlášením některými L/K centry.

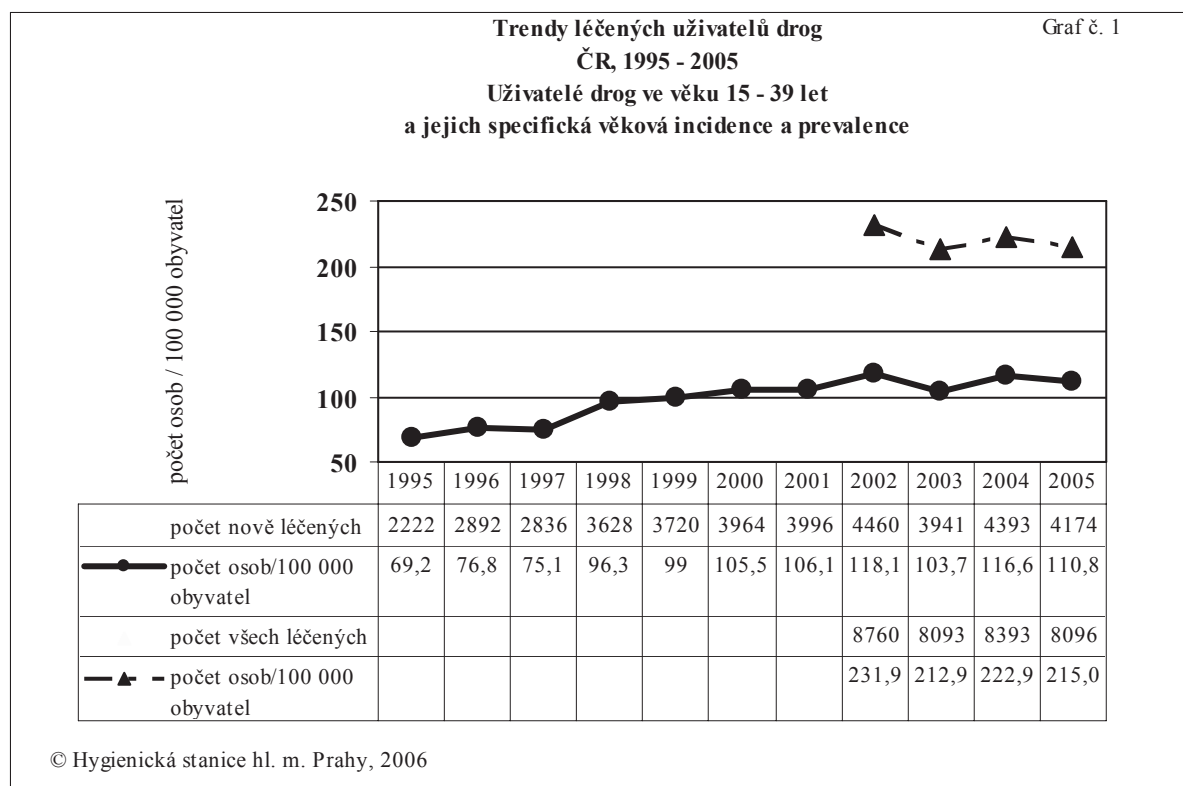
Tab. č. 3: Základní data o všech léčených uživatelích drog v ČR, 2002 – 2005

	2002	2003	2004	2005
Počet evidovaných osob	9237	8522	8845	8534
Incidence na 100 000 obyvatel	89,9	82,8	86,7	83,7
Specifická incidence u 15-39letých/ 100 000 obyvatel	231,9	212,9	222,9	214,8
Poměr mužů a žen	2,1 : 1	2,2 : 1	2,3 : 1	2,3 : 1
Procento uživatelů mladších 19 let	30,0	29,8	26,3	24,2
Procento injekčních uživatelů	67,4	69,9	71,9	71,8
% injekčních uživatelů mladších 19 let				
* z uživatelů mladších 19 let	50,3	50,5	49,5	50,3
* ze všech injekčních uživatelů	22,4	21,5	18,1	17,0
* ze všech evidovaných uživatelů	15,1	15,1	13,0	12,2
Nově evidovaní uživatelé heroinu (základní i sekundární droga)	2707 =29,3 %	2499 =29,3 %	2409 =27,2 %	2310 =27,1 %
Nově evidovaní uživatelé pervitinu (základní i sekundární droga)	5912 =64,0 %	5733 =67,3 %	6102 =69,0 %	6067 =71,2 %

Prevalence léčených uživatelů drog kolísá, její celkový trend je mírně klesající. Zvyšuje se poměr mužů a žen (na 2,3 : 1). Každoročně klesá podíl léčených uživatelů drog mladších 19 let (o téměř 6 % od roku 2002). Naopak do roku 2004 stoupal podíl injekčních uživatelů drog, který se v posledním roce téměř nezměnil. Klesá podíl injekčních uživatelů drog mladších 19 let mezi všemi léčenými injekčními uživateli drog i mezi všemi léčenými uživateli drog v daném roce. Při porovnání s prvožadateli o léčbu tvořili mezi všemi léčenými uživateli drog klienti mladší 19 let podíl o 10 % nižší, naopak podíl injekčních uživatelů byl o 7,8 % vyšší. Celkový počet léčených uživatelů heroinu

jako základní i sekundární drogy se každoročně snižuje, stejně tak i jejich podíl mezi všemi léčenými klienty – což však může mít souvislost s výrazným nárůstem počtu uživatelů Subutexu (a to zejména užívaného nesubstitučně). Uživatelů pervitinu naopak každoročně přibývá a stoupá nejen jejich počet, ale i podíl těch léčených uživatelů drog, kteří udávají užívání pervitinu. Zajímavé je porovnání podílů uživatelů heroinu mezi nově evidovanými a všemi léčenými klienty. U prvožadatelů o léčbu je téměř o 10 % nižší, než u všech léčených uživatelů drog. Naopak u pervitinu je podíl prvožadatelů oproti všem léčeným uživatelům drog o 0,3 % vyšší.

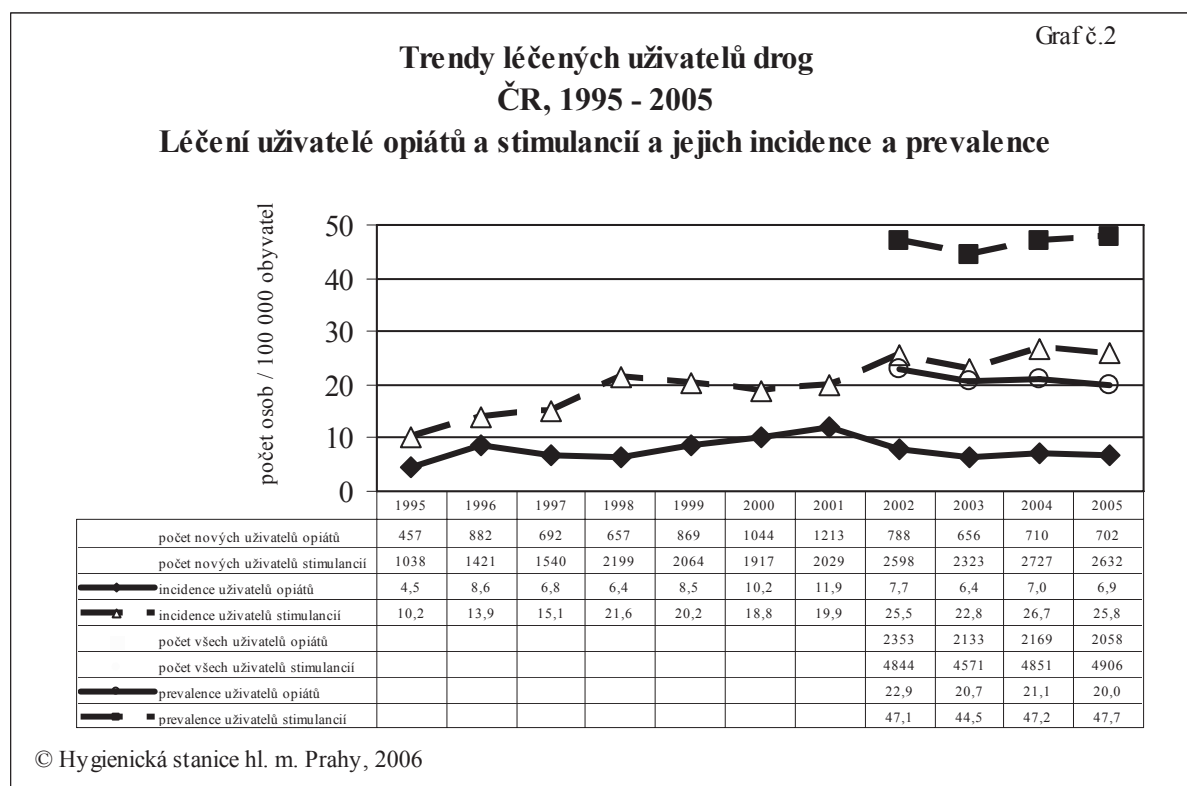
Graf č. 1 zachycuje vývoj věkově specifické incidence léčených uživatelů drog ve věkové skupině 15 – 39 let a je doplněn i trendem této věkově specifické prevalence.

Již bylo zmíněno, že vzestupný trend incidence mohl být v prvních letech sledování nepochybně ovlivněn zvyšujícím se počtem L/K center a zlepšující se hláscí morálkou jejich pracovníků. V posledních letech však již vypovídá o nepříznivě se vyvíjející drogové scéně ve všech krajích ČR. V roce 2002 byla ve věkové skupině 15 – 39letých zaznamenána nejvyšší hodnota incidence – 118,1/100 000 obyvatel této věkové

skupiny – od zahájení DIS. V roce 2003 se její hodnota opět snížila zhruba na úroveň let 2000 – 2001, po vzestupu v roce 2004 došlo opět k mírnému poklesu. Trend prevalence v letech 2002 – 2005 kopíruje výkyvy zjištěné v incidenčních datech, na poklesu (zejména v roce 2005) se podílejí i výše uvedené problémy s kódováním klientů a poskytováním dat z některých L/K center.

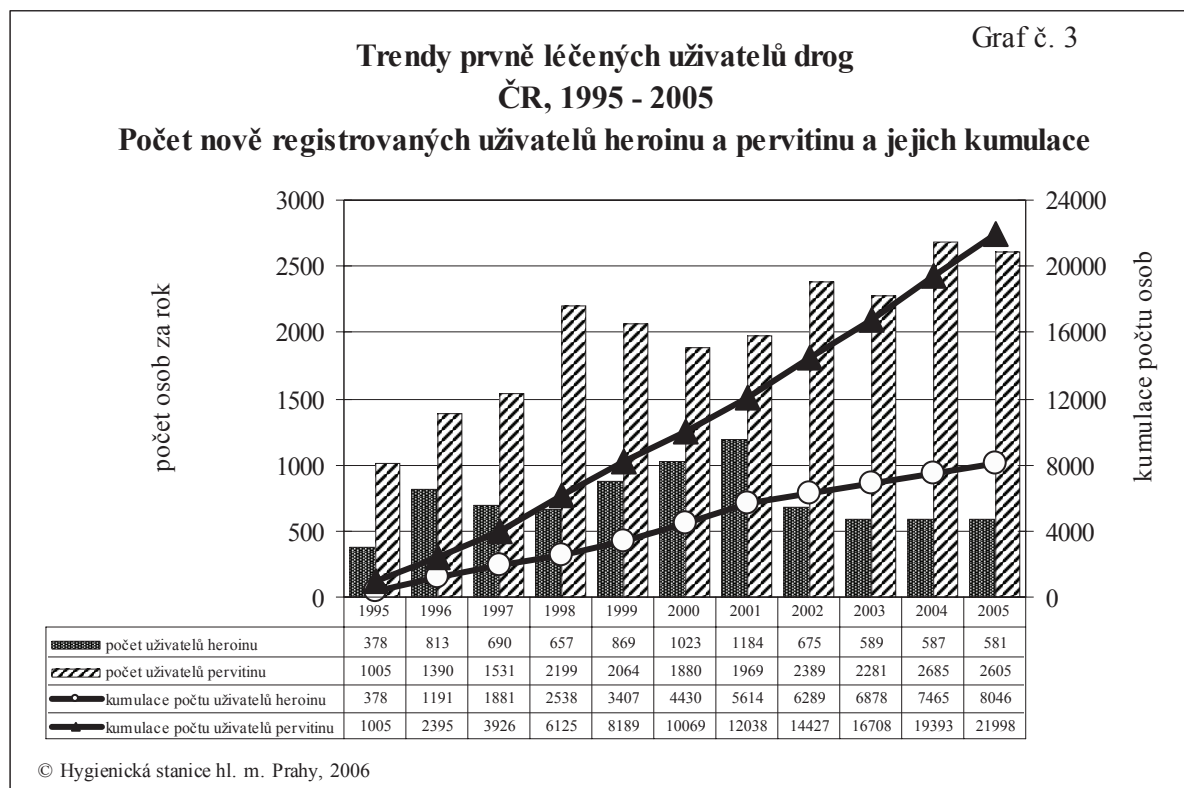
Graf č. 2 znázorňuje trendy incidence a prevalence uživatelů opiátů a stimulancií, tedy problémových uživatelů drog ve smyslu definice EMCDDA.

Obecně lze konstatovat, že incidence uživatelů stimulancií (převážně pervitinu) měla – kromě nepatrného poklesu v letech 1999 a 2000 – výrazně vzestupný charakter a od zahájení DIS se do roku 2002 více než zdvojnásobila. V roce 2003 došlo k poklesu počtu, tedy i incidence uživatelů stimulancií, ale v roce 2004 se jak počet, tak i incidence léčených uživatelů stimulancií výrazně zvýšily a byly nejvyšší od roku 1995. V roce 2005 došlo k jejímu mírnému poklesu. Incidence uživatelů opiátů (většinou heroinu) má podobně vzestupný charakter. Také u opiátů lze hovořit o dvojnásobném vze-

stupu od zahájení DIS do roku 2001, i když na zhruba polovičních hodnotách incidence, než je tomu u stimulancií. V letech 2001 a 2002 byl zaznamenán zpočátku výrazný, do roku 2003 pak mírnější pokles na hodnoty jako v roce 1998. V roce 2004 se však počet nově evidovaných uživatelů opiátů zvýšil, zvýšila se i jejich incidence na 100 000 obyvatel a ta se v roce 2005 téměř nezměnila. Prevalence uživatelů opiátů po poklesu v roce 2003 má zhruba setrvalý charakter. Prevalence uživatelů stimulancií po poklesu v roce 2003 má mírně vzestupný trend.

Graf č. 3 ukazuje trendy incidence registrovaných uživatelů heroinu a pervitinu jako základní drogy a jejich kumulaci za desetileté období.

Z grafu je patrný významný nárůst uživatelů pervitinu v roce 2002, provázený poklesem uživatelů heroinu. Za období existence DIS bylo již registrováno téměř 22 000 uživatelů pervitinu a přes 8 000 uživatelů heroinu jako základní drogy. Křivka kumulace počtu uživatelů heroinu se na rozdíl od křivky kumulace počtu uživatelů pervitinu v posledních 4 letech oploštila.

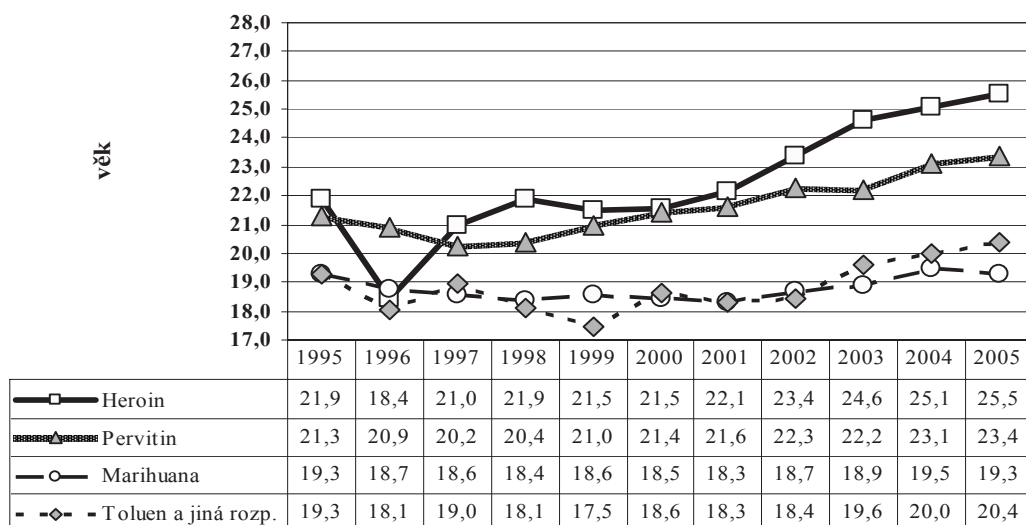
Graf č. 4 a 5 porovnává trendy průměrného věku u nových a všech léčených uživatelů heroinu, pervitinu, marihuany a rozpustidel v době jejich návštěvy v L/K centrech.

Z grafu o prvně léčených uživatelích drog je vidět, že zatímco zpočátku relativně nízký průměrný věk u uživatelů marihuany a rozpustidel (tj. 18 – 19 let) se mírně zvyšuje – u marihuany však v roce 2005 mírně poklesl. Průměrný věk uživatelů heroinu a pervitinu má vzestupný trend již zhruba devátý rok. Nejvyšší průměrný věk v době první návštěvy v L/K centru mají uživatelé heroinu (v roce 2005 to již bylo 25,5 roku), průměrný věk uživatelů pervitinu byl v posledním roce 23,4 roku.

Trendy prvně léčených uživatelů drog ČR, 1995 - 2005

Graf č. 4

Průměrný věk nově registrovaných uživatelů vybraných drog

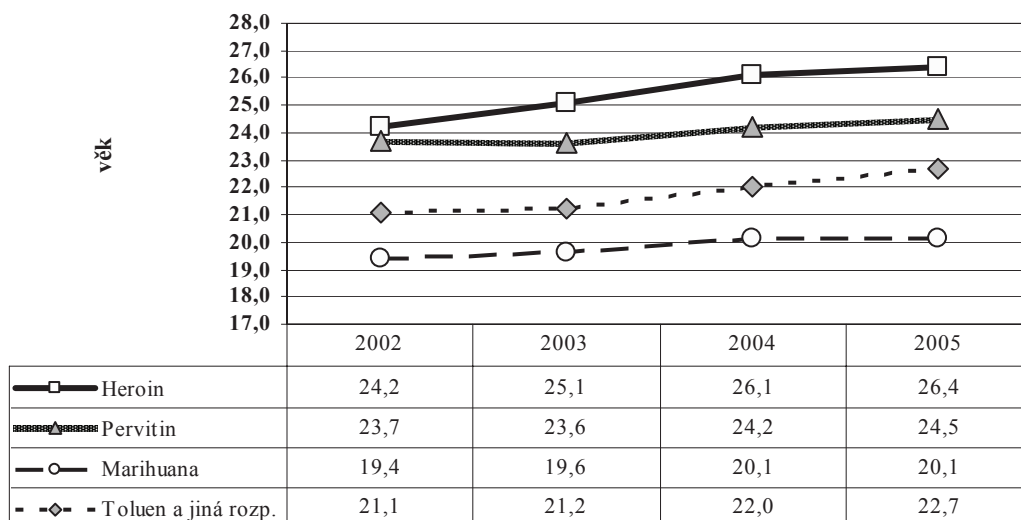

© Hygienická stanice hl. m. Prahy, 2006

Trendy všech léčených uživatelů drog ČR, 2002 - 2005

Graf č. 5

Průměrný věk všech léčených uživatelů vybraných drog

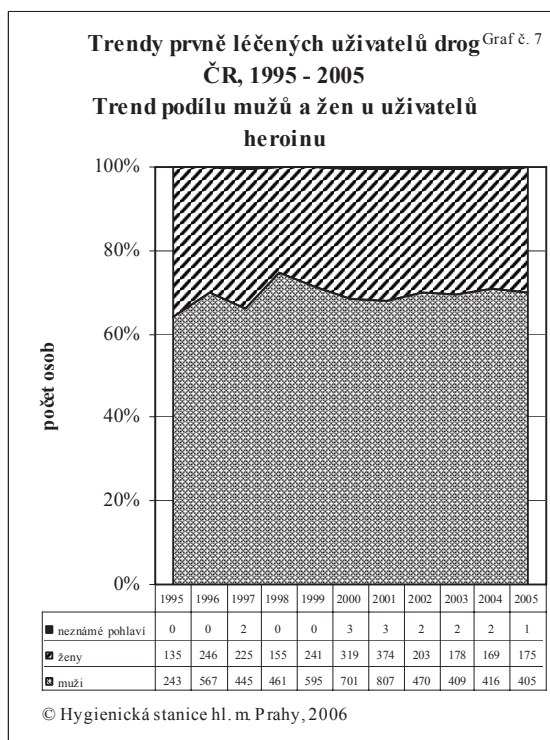
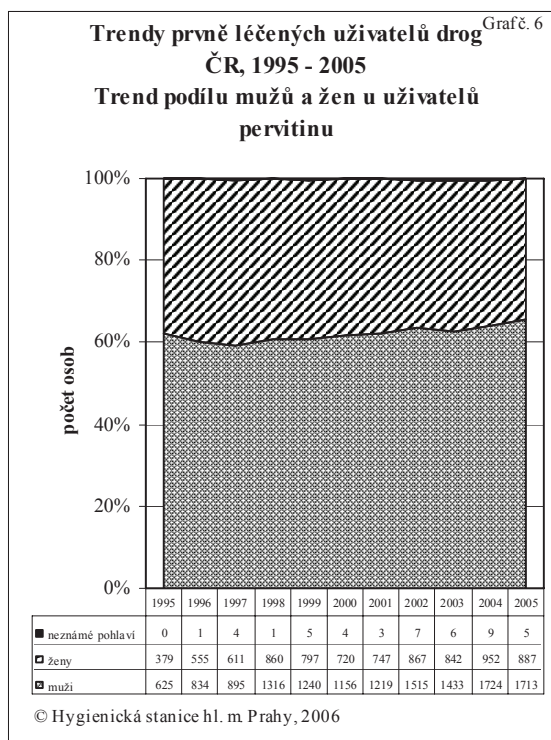

© Hygienická stanice hl. m. Prahy, 2006

Průměrný věk všech léčených uživatelů heroinu, pervitinu, marihuany a rozpustidel má mírně vzestupný trend, pouze u marihuany se v posledních 2 letech nezměnil. Při porovnání

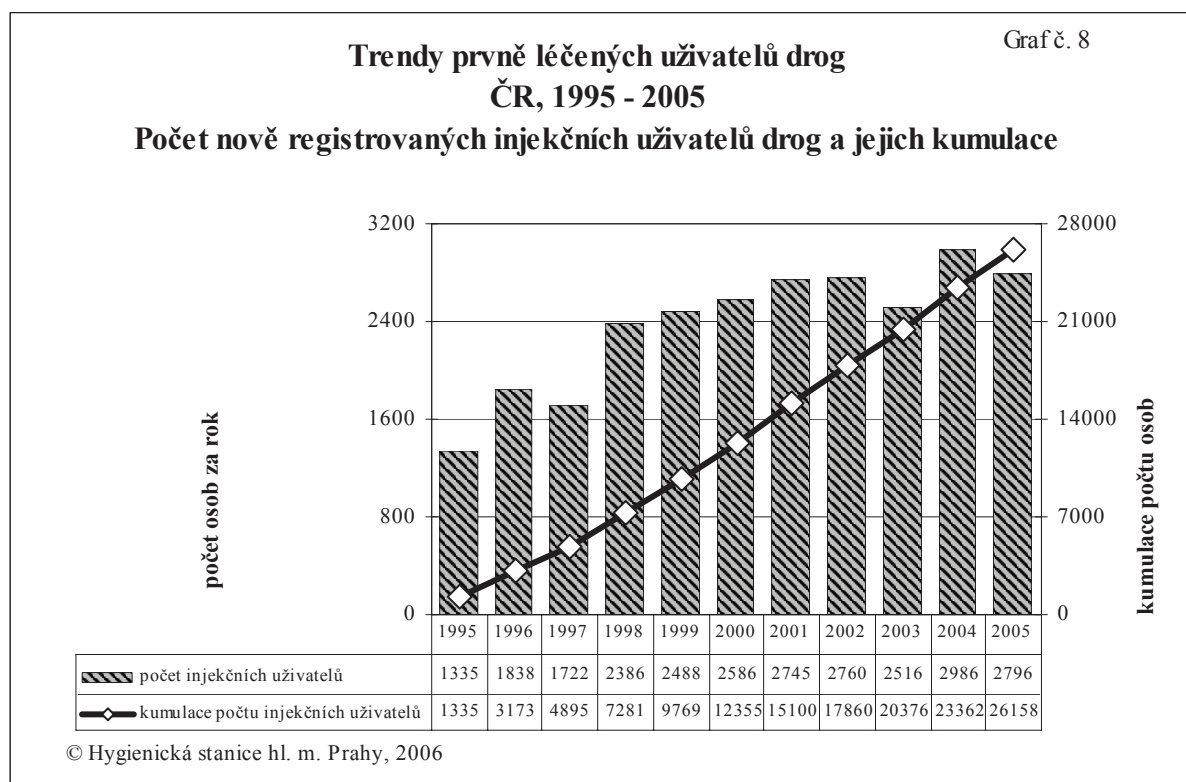
s průměrným věkem nově evidovaných uživatelů vybraných drog je věk všech léčených uživatelů těchto drog zhruba o 1 rok vyšší, u uživatelů rozpustidel dokonce o více než 2 roky.

Grafy č. 6 a 7 zachycují trendy proporcionálního zastoupení pohlaví u nově evidovaných uživatelů heroinu a pervitinu v jednotlivých letech.

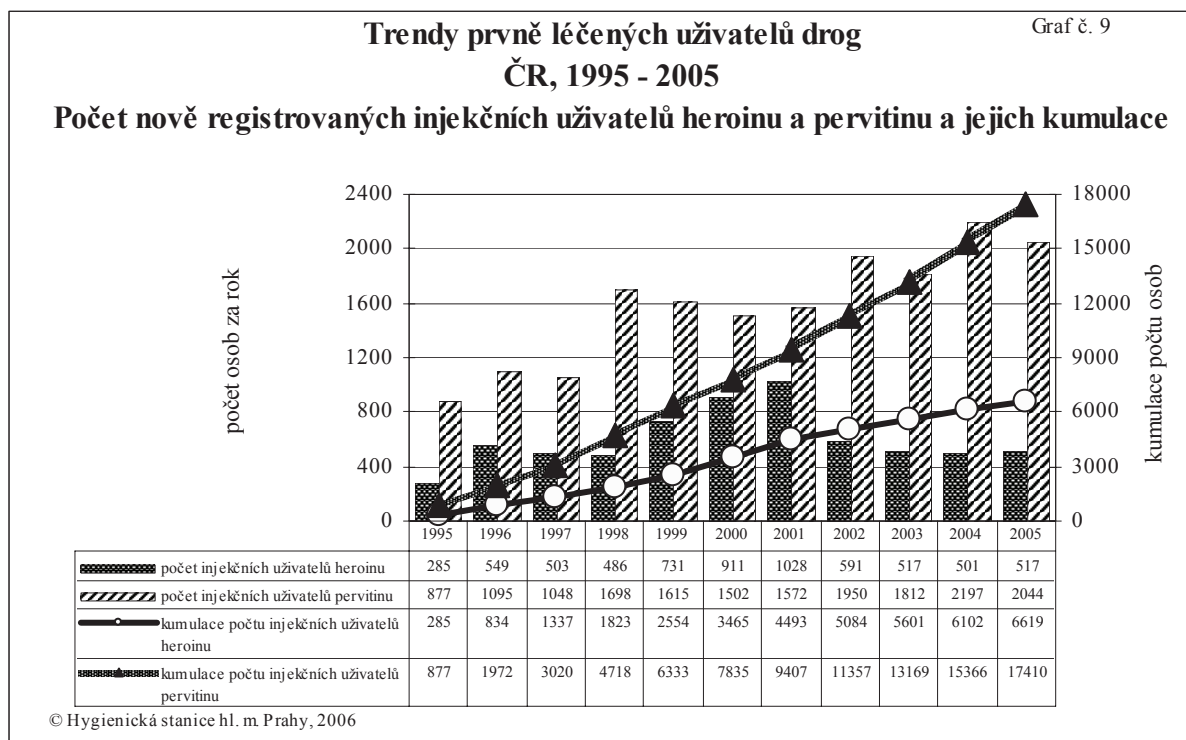
Zatímco u uživatelů pervitinu je možno v posledních letech pozorovat velmi mírný nárůst zastoupení mužů, kteří nyní tvoří asi

60 % uživatelů pervitinu, pak převaha mužů – uživatelů heroinu je větší a dosahuje 70 %

Z hlediska možných zdravotních důsledků užívání drog je závažný následující *graf č. 8*, znázorňující počty nově registrovaných injekčních uživatelů drog a jejich kumulaci za období 1995 – 2005. Počty injekčních uživatelů drog každoročně narůstaly do roku 2002, v roce 2003 byl sice zaznamenán pokles jejich počtu, ale v roce 2004 byl zaznamenán dosud nejvyšší

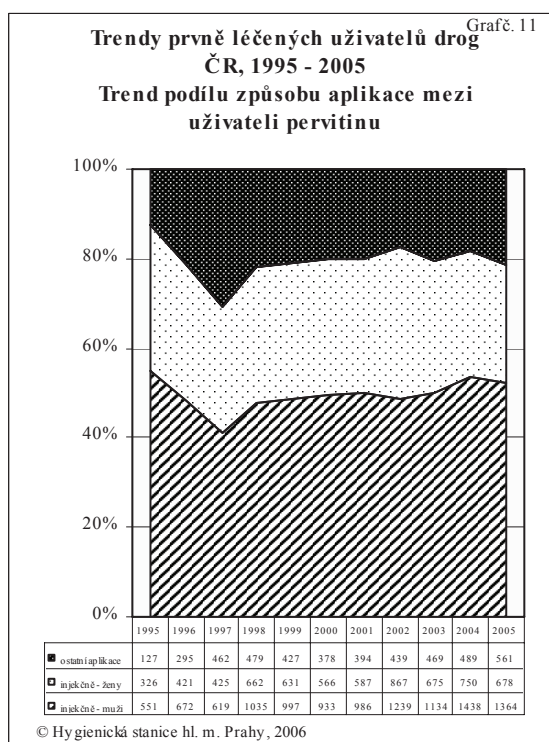
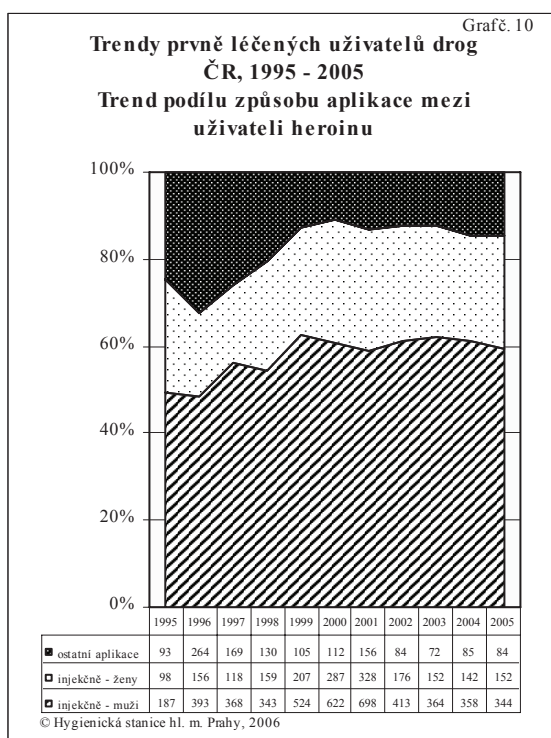
počet nových injekčních uživatelů drog od roku 1995. V roce 2005 jich bylo evidováno již celkem 26 158. Mezi injekčními uživateli drog vysoce převažují uživatelé pervitinu. Naopak počty injekčních uživatelů heroinu po výrazném poklesu v roce 2002 zůstávají v posledních třech letech na zhruba stejné výši, jejich počet je v roce 2005 ve srovnání s rokem 2001 poloviční (*graf č. 9*).

Informace o tom, zda injekční uživatelé drog, identifikovaní v dřívějších letech, v této aplikaci drogy i nadále pokračují, nejsou k dispozici, mohl by je upřesnit pouze celostátní registr problémových uživatelů drog, který by ve změnách hlášení průběžně zaznamenával nejen

změny v užívaných drogách a ve způsobu aplikace drogy, ale přinášel by i informace o případném vyléčení klienta či o jeho event. úmrtí.

Na *grafech č. 10 a 11* jsou zachyceny změny ve způsobech aplikace heroinu a pervitinu, ke kterým došlo ve sledovaném období 1995 – 2005.

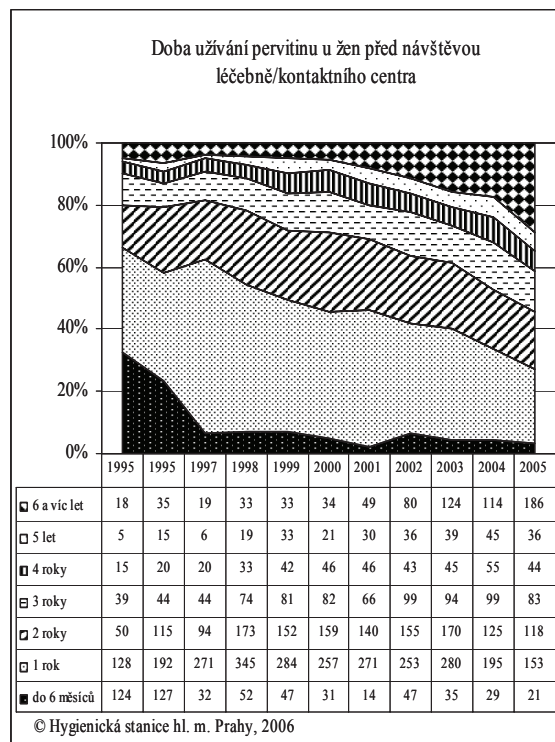
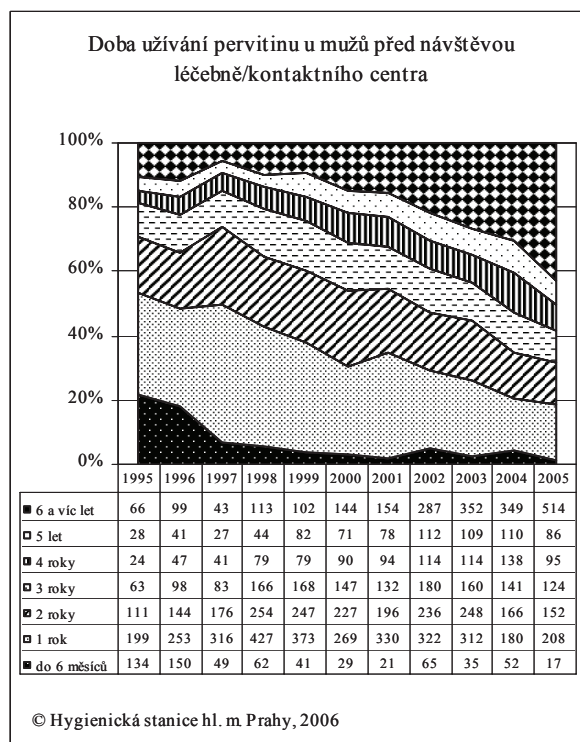
V průběhu roku 2005 téměř % uživatelů heroinu aplikovalo drogu injekčně. Tento poměr v aplikaci drogy se v posledních letech prakticky neměnil, pouze v posledním roce se změnilo procentuální zastoupení mužů a žen aplikujících drogu injekčně v neprospěch žen. Mírný pokles v roce 2003, opětovný vzestup v roce 2004 a nový pokles v roce 2005 je patrný u procentuálního zastoupení injekčních uživatelů pervitinu, v posledních 2 letech se snížil podíl žen, které aplikují pervitin injekčně. Injekční aplikace u uživatelů pervitinu tvoří téměř % (v roce 2004 to bylo téměř 82 %).

Kromě informací o průměrném věku u léčených uživatelů drog jsou získávány i údaje o věku prvního užití základní drogy, které umožňují sledovat délku doby užívání drogy před první návštěvou L/K centra, tedy doby, která

uplyne, než užívání drogy vyústí v nějaké zdravotní či socioekonomické problémy, vedoucí k žádosti o léčbu. Graf č. 12 dokumentuje vývoj změn za devítileté období u nově evidovaných uživatelů pervitinu, graf č. 13 pak stejnou situaci u nově evidovaných uživatelů heroinu. U uživatelů obou nejzávažnějších drog dochází v průběhu sledovaných let ke zřetelnému prodlužování intervalu mezi prvním užitím těchto drog a první návštěvou v L/K centru, zejména narůstají podíly klientů užívajících drogu 6 a více let před návštěvou L/K centra. Uživatelé pervitinu se objevují se svými problémy v L/K centrech dříve než uživatelé heroinu. V průběhu roku 2005 požádalo o pomoc v L/K centrech do 2 let od začátku užívání pervitinu zhruba 42,3 % uživatelů pervitinu a 31,5 % mužů udávajících pervitin jako základní drogu.

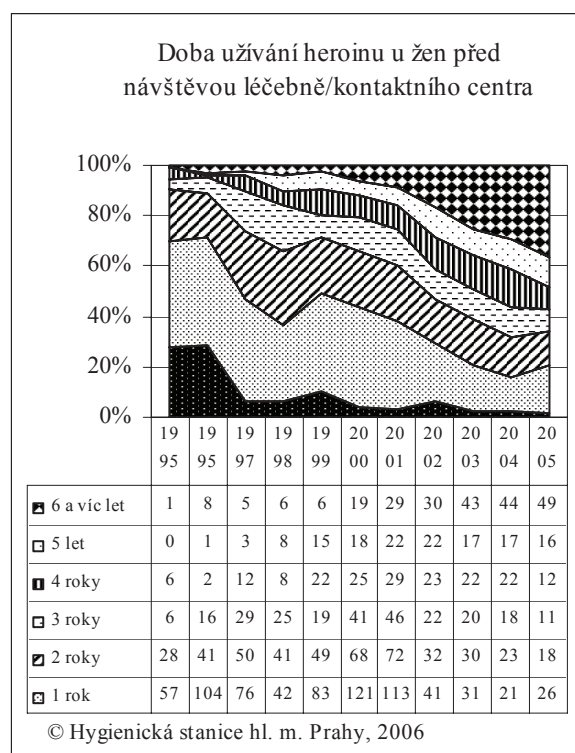
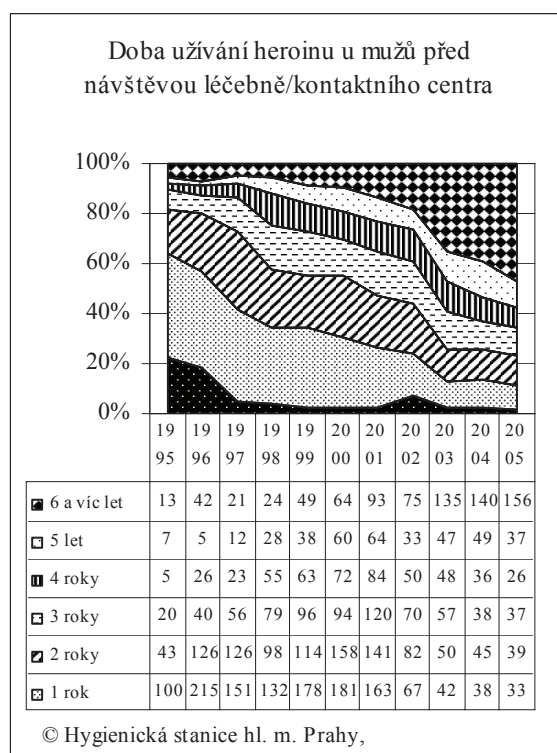
Graf č. 12

Trendy prvně léčených uživatelů drog ČR, 1995 – 2005

Graf č. 13

Trendy prvně léčených uživatelů drog ČR, 1995 – 2005

Uživatelky heroinu navštívily v průběhu roku 2005 poprvé L/K centra do 2 let od začátku užívání drogy asi ve 46 %, zatímco muži asi ve 23,1 %. Vysvětlení pro prodlužování intervalu mezi prvním užitím drogy a žádostí o první léčení může být pouze spekulativní, v úvahu přichází stoupající činnost výměnných programů stříkaček a jehel a dalších programů harm-reduction,

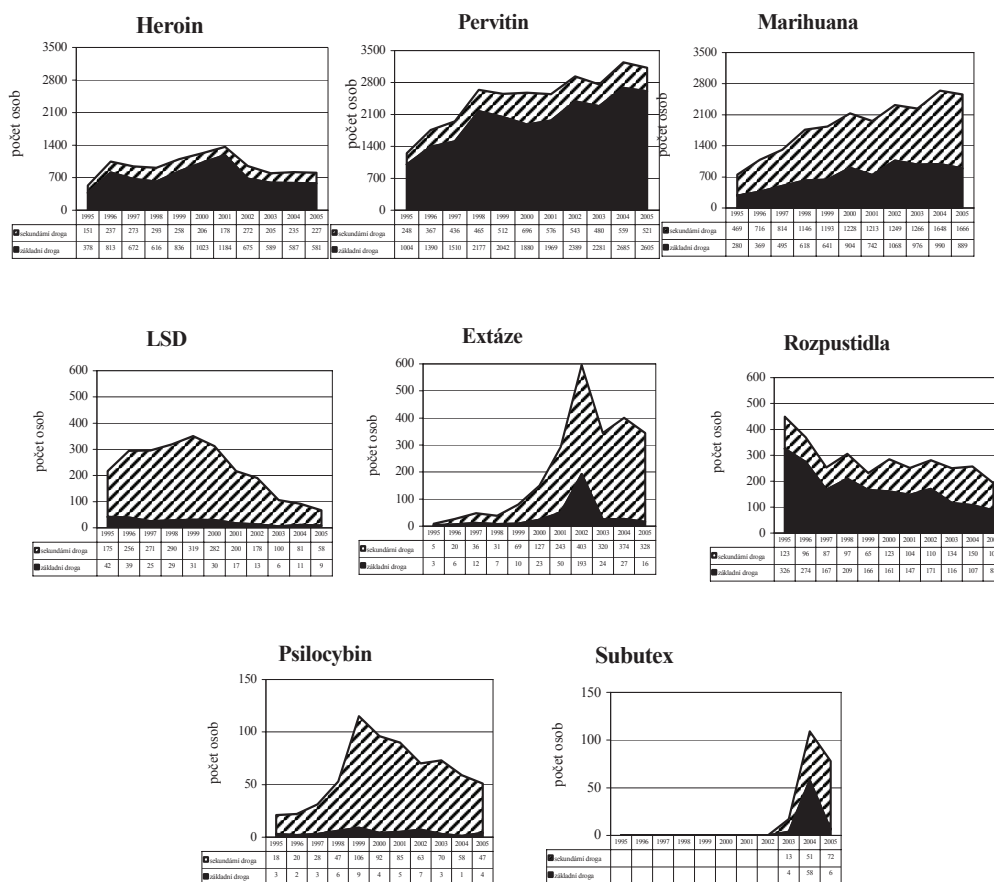
obavy z represe, možnosti řešení problémů svépomocí apod.

Na grafu č. 14 a 15 jsou porovnávány trendy vybraných drog, udávaných nově evidovanými a všemi léčenými uživateli drog v jednotlivých letech jako droga základní či droga sekundární (rozdílné jsou stupnice počtu osob pro drogy v jednotlivých částech grafu).

Graf č. 14

Trendy prvně léčených uživatelů drog ČR, 1995 - 2005

Trend podílu užívání vybraných drog jako základní a sekundární droga

© Hygienická stanice hl. m. Prahy, 2006

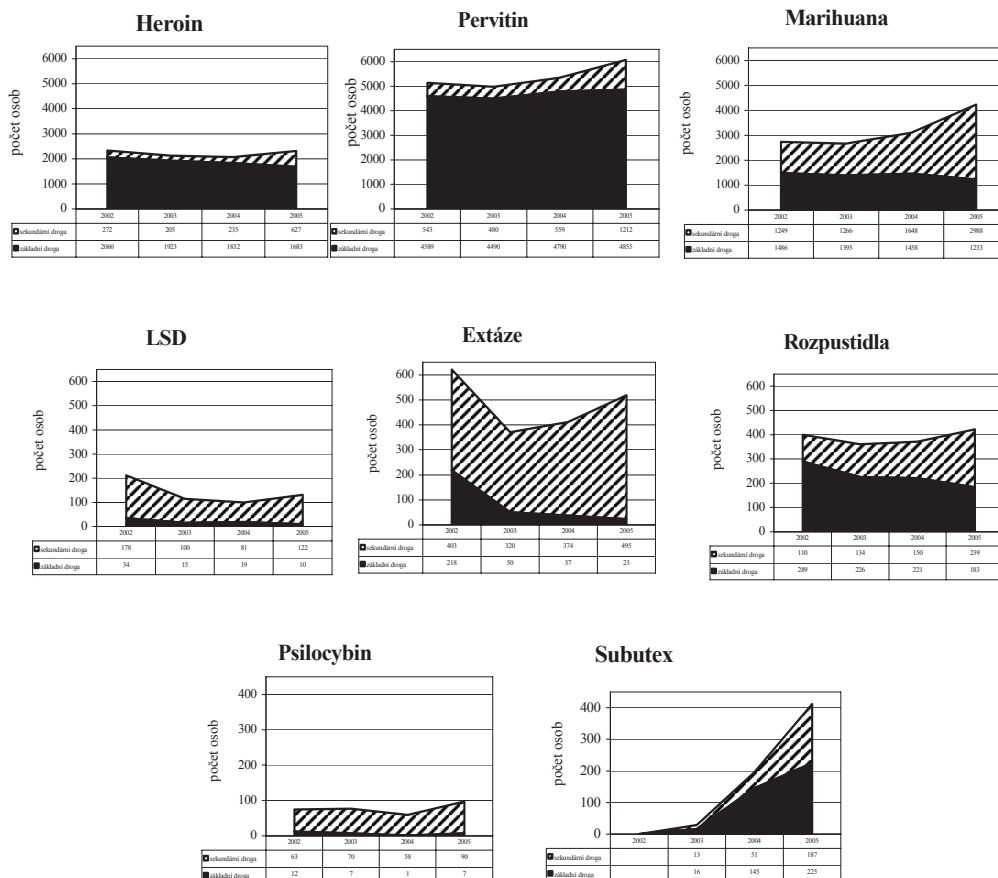
Mezi prvožadateli o léčbu nejčastěji užívaná droga – pervitin – vykazuje trvalý nárůst, s poměrně četným zastoupením i jako droga sekundární, což bývá především u uživatelů heroinu jako základní drogy. U druhé nejčastěji udávané drogy – marihuany – se jedná opět o trvale vzestupný trend, ale v převážné většině jde o drogu

sekundární, kterou udávají především uživatelé pervitinu a heroinu. U heroinu došlo v letech 2002 a 2003 k poklesu, v posledních dvou letech se počet jeho uživatelů nezměnil. Podíl osob, udávajících heroin jako drogu sekundární, se od roku 2001 mírně zvýšil a tvoří jej především uživatelé pervitinu jako základní drogy.

Graf č. 15

Trendy všech léčených uživatelů drog ČR, 2002 - 2005

Trend podílu užívání vybraných drog jako základní a sekundární droga

© Hygienická stanice hl. m. Prahy, 2006

Z ostatních drog užívaných nově evidovanými klienty je zajímavé užívání LSD užívané především jako drogy sekundární, celkový počet jejich uživatelů se od roku 1999 každoročně výrazně snižuje. Za pozornost stojí rychlý nárůst uživatelů extáze v letech 1999 – 2002 (po poklesu v roce 2003 byl opět zaznamenán vzestup zejména jejich uživatelů jako sekundární drogy); v posledních třech letech jsou však evidováni klienti žádající o léčbu, kteří udávají extázi jako základní a jedinou užívanou drogu. Rozpuštědla po poklesu počtu uživatelů v polovině 90. let jsou v posledních pěti letech udávána zhruba podobným počtem klientů, zvyšuje se však podíl uživatelů rozpustidel jako sekundární drogy.

Především sekundární drogou u nově evidovaných uživatelů drog je i psilocybin, který pravděpodobně slouží k překlenutí okamžité potřeby při nedostatku základní drogy. Počty jeho léčených uživatelů se každoročně snižují. Nově se objevil jako droga posledních 3 let buprenorfin (Subutex), který je u prvožadatelů o léčbu užíván nesubstitučně, v polovině případů jako droga sekundární.

Mezi všemi léčenými uživateli drog je také nejčastěji užívanou drogou pervitin, počet jeho uživatelů každoročně narůstá a zvětšuje se podíl pervitinu jako sekundární drogy, kterou užívají především uživatelé heroinu. Druhou nejčastěji užívanou drogou je marihuana, u níž se mírně

snižuje počet uživatelů jako drogy základní, naopak zejména v posledních dvou letech narůstá počet uživatelů marihuany jako drogy sekundární. Také mezi uživateli heroinu se v roce 2005 zvýšil podíl užívaného jako droga sekundární. LSD je všemi léčenými uživateli udávána většinou jako droga sekundární, počet jejích uživatelů po poklesu v letech 2003 a 2004 mírně stoupl. Extáze je také převahou droga užívaná jako sekundární. Počet uživatelů extáze jako základní drogy mezi léčenými uživateli drog stále klesá, ale výrazně se zvyšuje počet jejích uživatelů jako drogy sekundární. Počet uživatelů rozpustidel jako základní drogy má setrvale sestupnou tendenci, ale narůstá počet uživatelů rozpustidel jako drogy sekundární, zejména u uživatelů heroinu, pervitinu, ale i marihuany. Psilocybin představuje téměř výhradně drogu sekundární, počet jeho uživatelů se mírně zvyšuje. Mimořádný je vzestup počtu uživatelů Su-

butexu, který je zhruba v polovině případů užíván jako droga sekundární, většina evidovaných uživatelů této drogy ji užívá nesubstitučně.

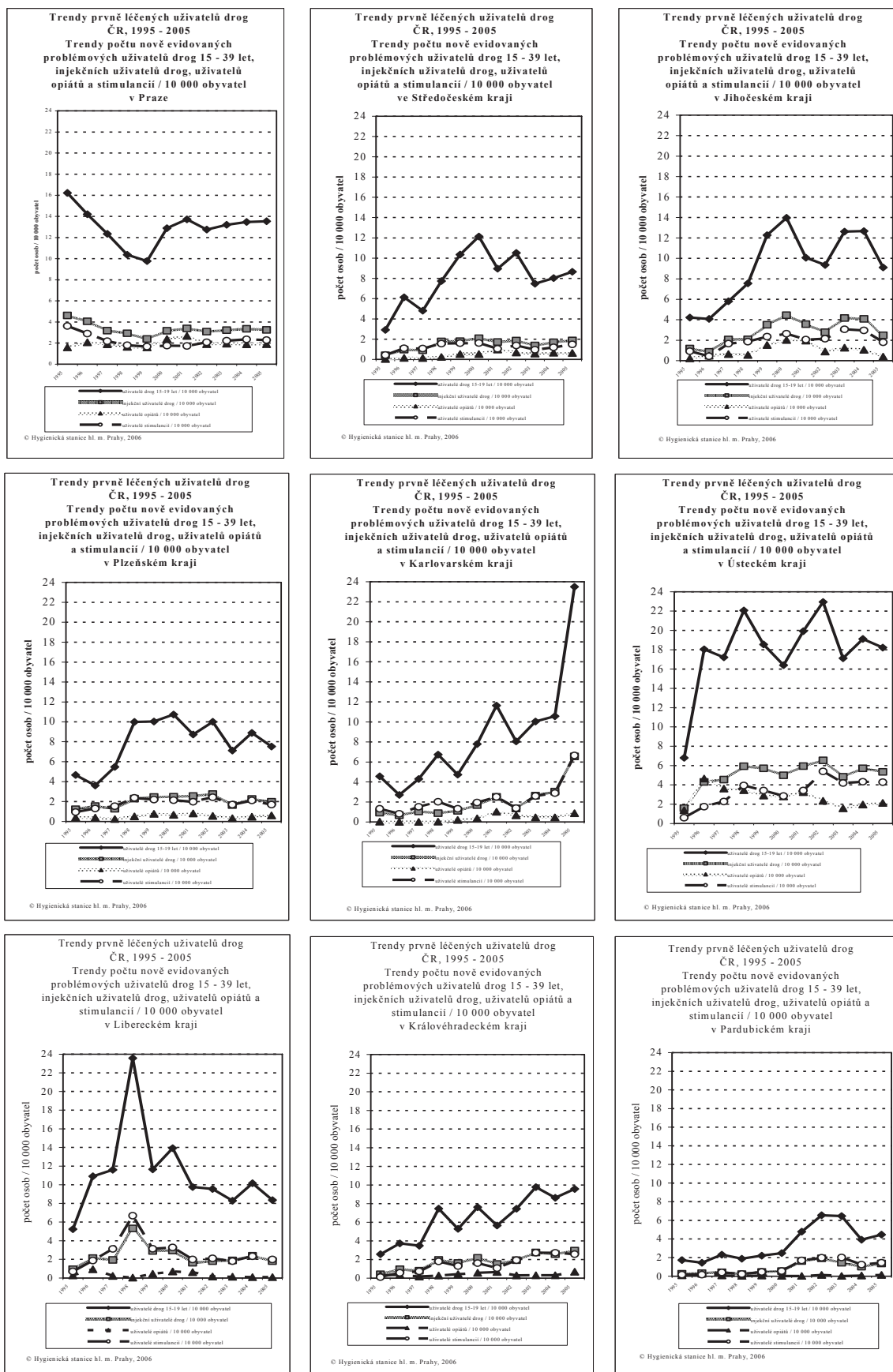
Soubor *grafů č. 16* porovnává vývoj drogové situace v jednotlivých krajích. Sledovány byly následující ukazatele:

- incidence léčených uživatelů drog ve věkové skupině 15 – 39 let
- injekční uživatelé drog
- incidence problémových uživatelů opiátů
- incidence problémových uživatelů stimulantů

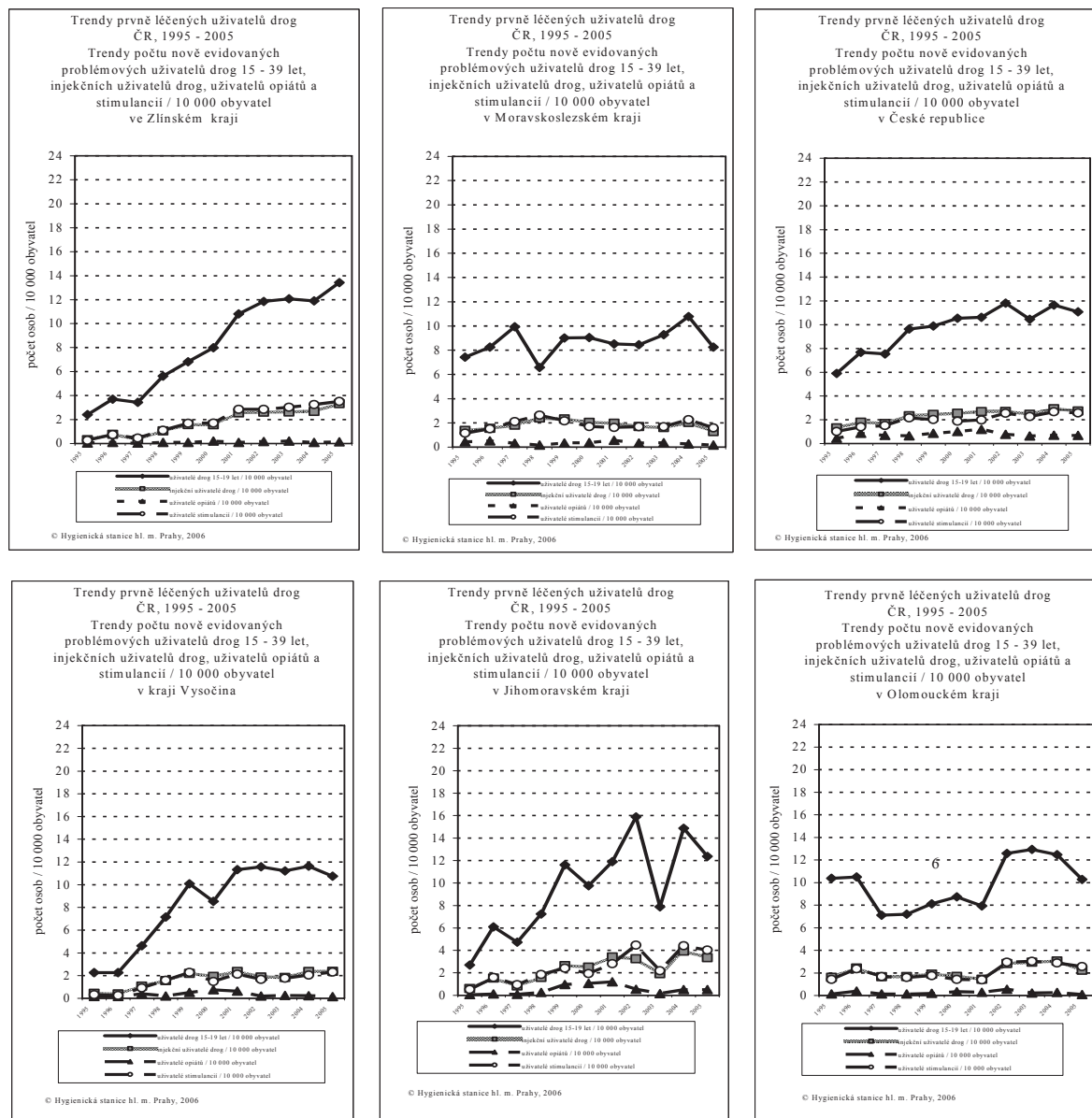
(všechny v přepočtu na 10 000 obyvatel příslušného kraje).

Vzhledem k tomu, že grafy pro všechny kraje i pro ČR jsou ve stejném měřítku, dokumentují rozdílnost situace a trendů v jednotlivých krajích v letech 1995 – 2005. Vývoj situace a odlišnosti jednotlivých krajů si čtenář jistě posoudí sám.

Graf č. 16

Graf č. 16 – pokračování

Závažným ukazatelem drogové scény je věk prvního užití základní drogy. Trend podílu věkových skupin prvního užití základní drogy je zachycen na *grafu č. 17*.

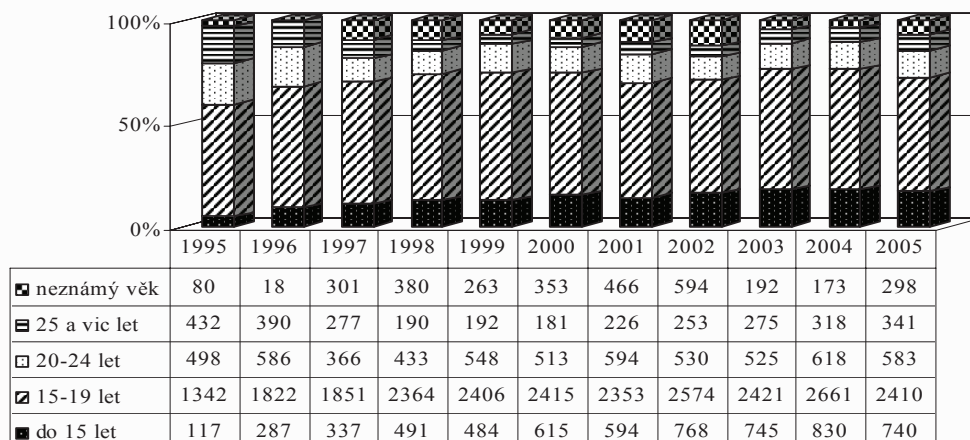
Od začátku monitorování poprvé léčených uživatelů drog je zřejmý nárůst podílu nejmladší

věkové skupiny (do 15 let), tj. % v roce 2005. Největší podíl tvoří věková skupina prvního užití drogy v 15 – 19 letech, která se však oproti roku 2004 zmenšila, do věku 19 let užilo poprvé základní drogu celkem 72 % ze všech nově evidovaných klientů v roce 2005.

Trendy prvně léčených uživatelů drog ČR, 1995 - 2005

Graf č. 17

Trend podílu věkových skupin prvního užití základní drogy

© Hygienická stanice hl. m. Prahy, 2006

Zdravotní důsledky injekčního užívání drog dokumentují tabulky a grafy týkající se virových hepatitid A, B a C. *Tabulka č. 4 a grafy č. 18, 19 a 20* podávají přehled, ve kterých věkových sku-

pinách byly mezi nemocnými virovou hepatitidou A, B a C zjištěny osoby s rizikovým chováním a jejich podíl v příslušné věkové skupině nemocných.

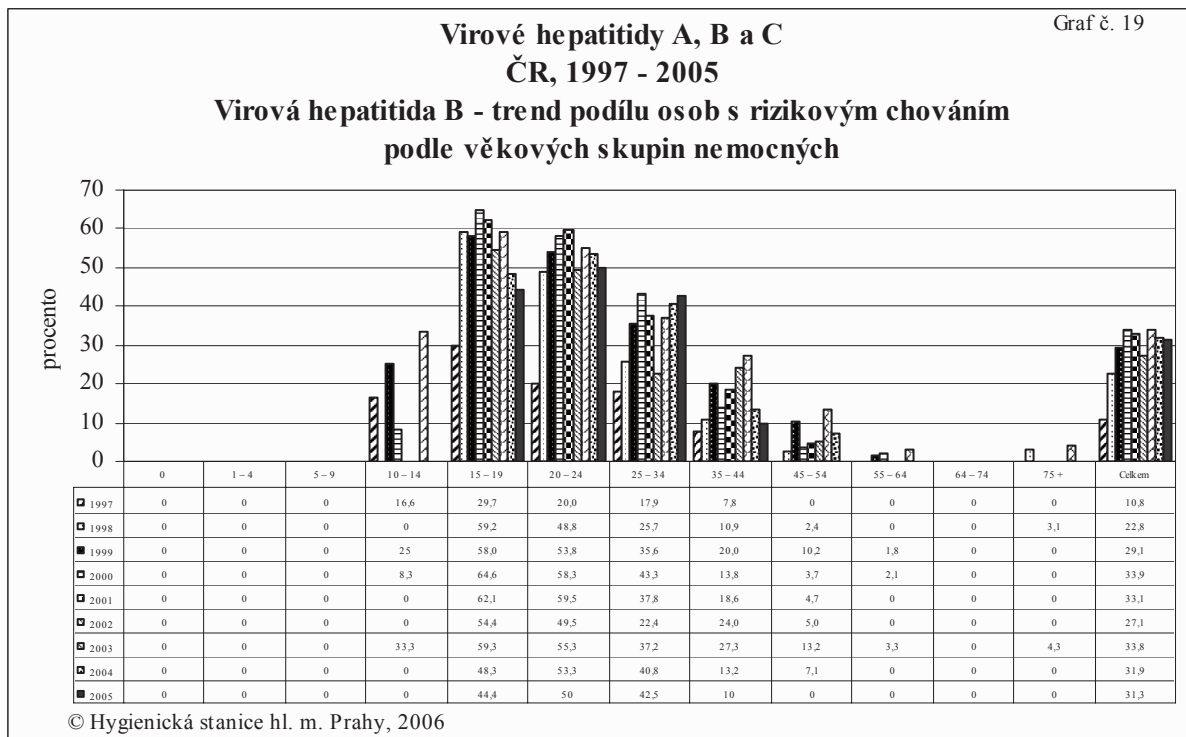
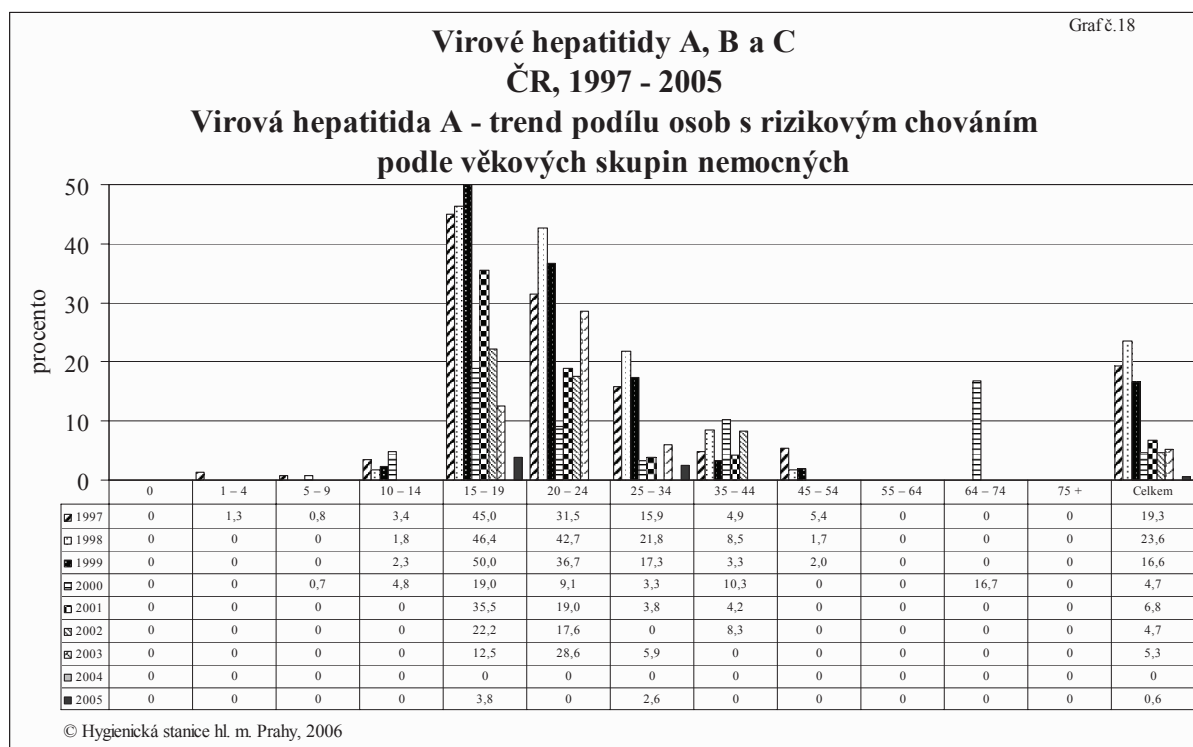
Tab. č. 4: Virová hepatitida typu A, B a C v ČR – Podíl osob s rizikovým chováním podle věkových skupin (v % ve věkové skupině) – srovnání let 1997 -- 2005

Věková skupina	Virová hepatitida A									Virová hepatitida B									Virová hepatitida C								
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1 - 4	1,3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5 - 9	0,8	0	0	0,7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10 - 14	3,4	1,8	2,3	4,8	0	0	0	0	0	16,6	0	25	8,3	0	0	33,3	0	0	0	100	100	33,3	66,7	0	0	0	100
15 - 19	45,0	46,4	50,0	19,0	35,5	22,2	12,5	0	3,8	29,7	59,2	58,0	64,6	62,1	54,4	59,3	48,3	44,4	88,1	87,1	81,0	88,3	85,2	80,0	87,8	87,8	76,7
20 - 24	31,5	42,7	36,7	9,1	19,0	17,6	28,6	0	0	20,0	48,8	53,8	58,3	59,5	49,5	55,3	53,3	50,0	77,4	76,5	81,1	82,1	66,2	75,9	82,8	82,8	76,4
25 - 34	15,9	21,8	17,3	3,3	3,8	0	5,9	0	2,6	17,9	25,7	35,6	43,3	37,8	22,4	37,2	40,8	42,5	63,9	60,3	64,7	77,8	76,6	54,2	73,0	73,0	70,2
35 - 44	4,9	8,5	3,3	10,3	4,2	8,3	0	0	0	7,8	10,9	20,0	13,8	18,6	24,0	27,3	13,2	10	10,0	42,9	50,0	54,5	45,5	31,6	54,5	54,5	8,3
45 - 54	5,4	1,7	2,0	0	0	0	0	0	0	0	2,4	10,2	3,7	4,7	5,0	13,2	7,1	0	10,0	0	0	36,4	13,3	20,0	25,0	25,0	57,1
55 - 64	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,8	2,1	0	0	3,3	0	0	0	10	0	0	0	0	100	100	0
64 - 74	0	0	0	16,7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
75 +	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3,1	0	0	0	0	4,3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	19,3	23,6	16,6	4,7	6,8	4,7	5,3	0	0,6	10,8	22,8	29,1	33,9	33,1	27,1	33,8	31,9	31,3	57,7	65,5	67,2	73,4	66,3	59,6	75,8	75,8	64,2

© Hygienická stanice hl. m. Prahy, 2006

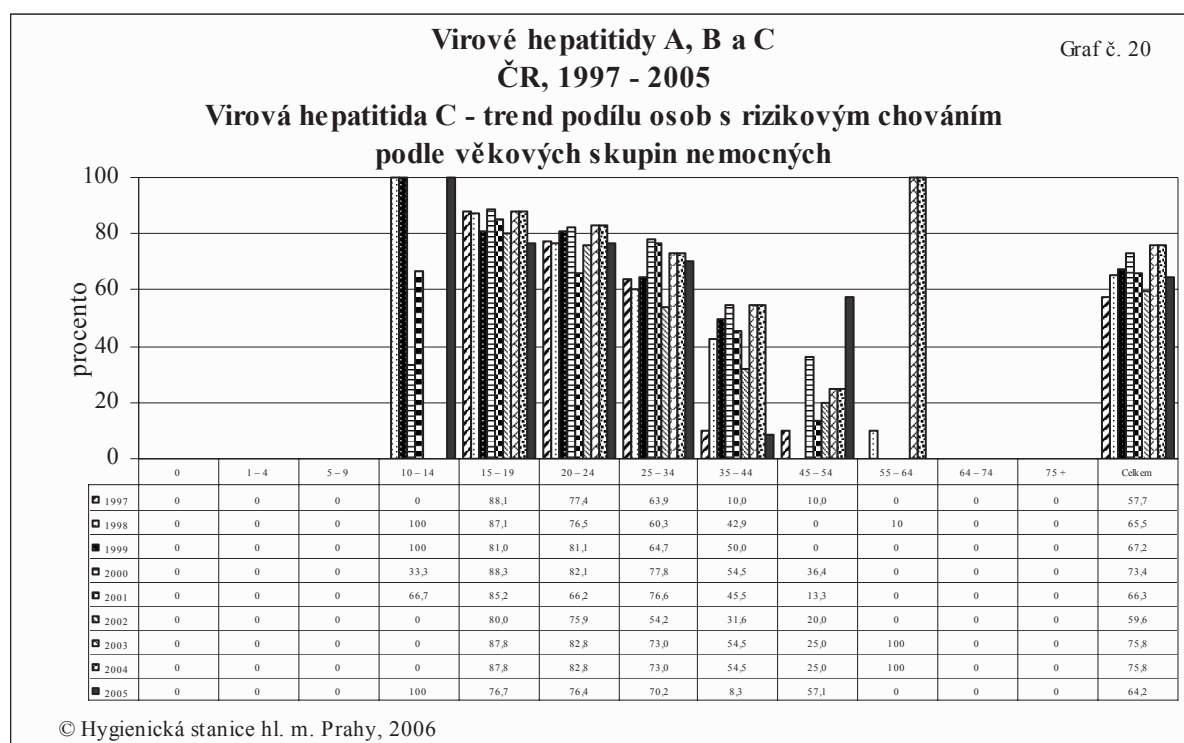
Zatímco virová hepatitida A nebyla v roce 2004 zjištěna u osoby injekčně užívající drogy, v roce

2005 byla zjištěna u 2 injekčních uživatelů drog (tj. 0,6 % nemocných virovou hepatitidou A).

U virové hepatitidy B a C je patrný vysoký podíl osob s rizikovým chováním ve věkových skupinách, které korespondují s nejvíce postiženými věkovými skupinami, co se týká injekčního užívá-

ní drog mezi evidovanými problémovými uživateli drog. Po mírném poklesu v roce 2002 byl zaznamenán nárůst podílu osob s rizikovým chováním mezi nemocnými virovou hepatitidou B i C.

Z tabulky č. 5 je patrný trend počtu a podílu injekčních uživatelů drog mezi nemocnými

virovou hepatitidou A, B a C v letech 1997 – 2005.

Tab. č. 5: Virová hepatitida typu A, B a C v ČR – Výskyt virové hepatitidy typu A, B a C a podíl injekčních narkomanů – srovnání let 1997 - 2005

Věková skupina	Virová hepatitida A									Virová hepatitida B									Virová hepatitida C								
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Celkem případů	1187	904	933	614	325	127	114	70	322	557	575	636	604	457	413	370	392	361	220	319	329	319	276	213	182	165	162
Z toho injekčních narkomanů	212	184	143	18	5	6	5	0	2	46	107	150	164	129	112	94	125	113	116	195	211	218	167	127	118	119	104
% injekčních narkomanů	17,9	20,4	15,3	2,9	1,5	4,7	4,4	0	0,6	8,3	18,6	23,6	27,2	28,2	27,1	25,4	31,9	31,3	52,7	61,1	64,1	68,3	60,5	59,6	64,8	61	64,2

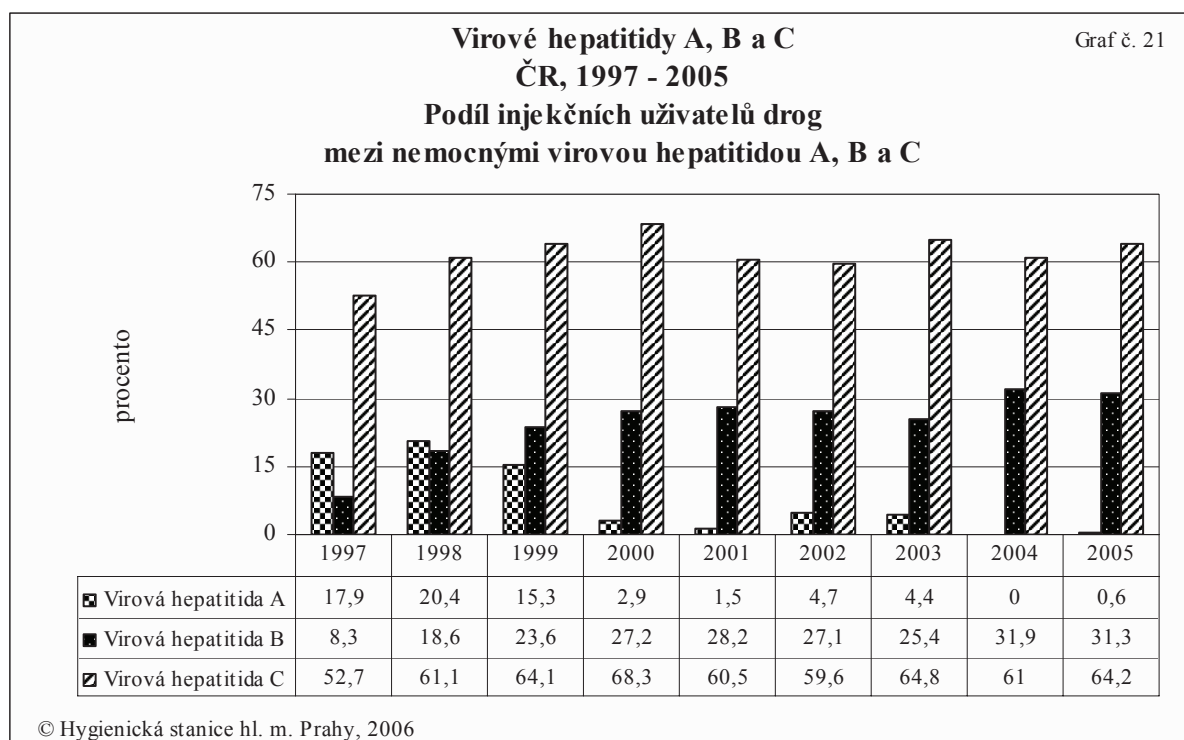
© Hygienická stanice hl. m. Prahy, 2006

Tuto situaci znázorňuje i graf č. 21. Podíl injekčních uživatelů drog mezi nemocnými virovou hepatitidou A se od roku 1997 snižoval, v roce 2002 však opět zaznamenal vzestup na 4,7 % a po poklesu v roce 2003 a 2004 bylo v hodnoceném roce mezi nemocnými zaznamenáno 0,6 % injekčních uživatelů drog. Podíl injekčních uživatelů drog mezi nemocnými virovou hepatitidou B po vzestupu mezi roky 1997

– 2000 mírně klesal do roku 2003, v roce 2004 došlo k jejich výraznému nárůstu na nejvyšší podíl za sledované období a v roce 2005 k jejich mírnému poklesu. Podíl injekčních uživatelů drog mezi nemocnými virovou hepatitidou C je podstatně vyšší než u virových hepatitid A a B. Zaznamenal stejně jako virová hepatitida B vzestup v letech 1997 – 2000, po poklesu v letech 2001 a 2002 se opět zvýšil na 64,8 %, což je

druhý nejvyšší podíl injekčních uživatelů drog mezi nemocnými hepatitidou C ve sledovaném období 1995 – 2005, po poklesu podílu injekč-

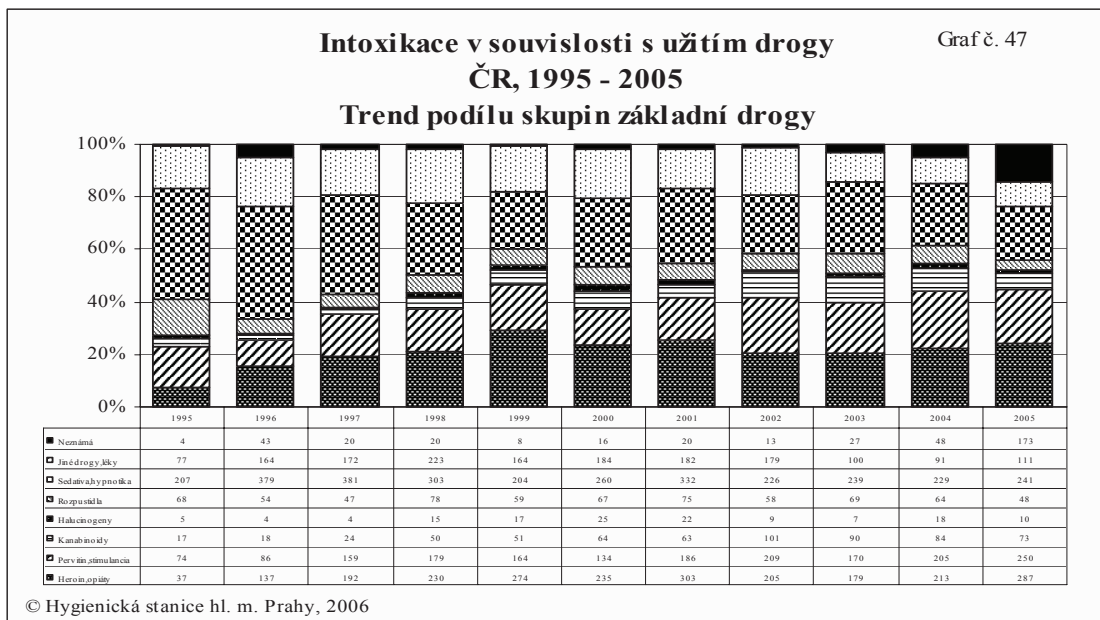
ních uživatelů drog mezi nemocnými virovou hepatitidou C se jejich podíl opět zvýšil na 64,2 %.

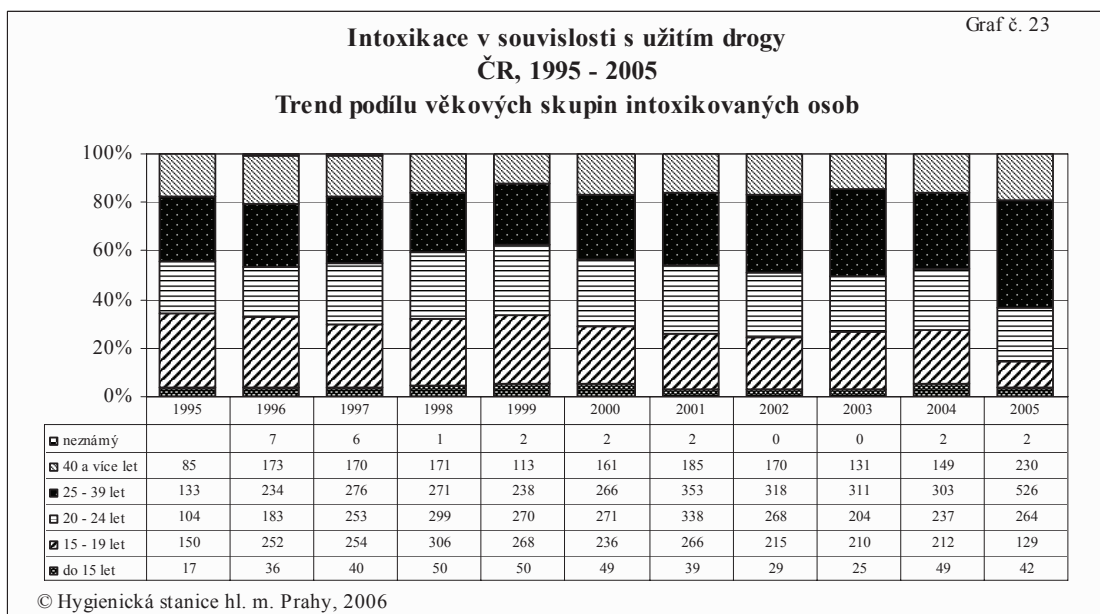
Druhým dlouhodobě sledovaným ukazatelem zdravotních důsledků užívání drog je sentinelový způsobem prováděná evidence akutních předávkování a zdravotních komplikací v souvislosti s užitím drogy. Graf č. 22 zachycuje trend podílu skupin drog, které se na těchto případech podílely jako základní užitá droga.

V letech 1995 – 2005 je patrný zmenšující se podíl skupiny hypnotik a sedativ (včetně benzodiazepinů a barbiturátů), který v prvních třech letech existence DIS (tj. v letech 1995 – 1997) souvisel se zkvalitněním výběru evidovaných případů (byly důsledněji vyřazovány náhodné intoxikace či suicidální pokusy s těmito látkami). Od roku 1998 však již byla metodika evidence jednotlivých případů zpřesněna a sjednocena.

Po zvýšení podílu skupiny hypnotik/sedativ na evidovaných intoxikacích drogou v roce 2003 (svědčí to o přetrvávající oblibě užívání těchto látek) se tento podíl v roce 2004 i 2005 opět snížil. Závažný je sice kolísající, ale soustavně se zvyšující podíl intoxikací pervitinem a dalšími stimulanty, podíl intoxikací heroinem se od roku 1999 sice snižoval, ale teprve v roce 2002 se dostal až za podíl intoxikací stimulanty, v roce 2004 i 2005 jejich podíl opět stoupl. Zajímavým zjištěním je zvýšení podílu intoxikací kanabinoidy v letech 2002 – 2003, který však opět klesá. Rozpustidla, která tvořila zhruba 15 % případů v roce 1995, byla koncem 90. let podstatně méně často příčinou intoxikací. V posledním roce představují jen asi 5 % všech případů.

Graf č. 23 demonstuje změny podílu věkových skupin osob intoxikovaných v souvislosti s užitím drogy.

Od roku 1999 lze pozorovat snižování podílu i počtu těchto osob v obou nejmladších věkových skupinách, i když se jejich podíl v roce 2003 a 2004 zvyšoval. V roce 2005 však došlo k poklesu podílu nejmladší věkové skupiny na 3,5 % a věkové skupiny 15 – 19letých na 10,8 %. Podíl 20 – 24letých se v posledním roce podstatně nezměnil, oproti roku 2004 se zvýšil podíl intoxikovaných osob ve věkové skupině 25 – 39 let i starší. Dokumentuje to stárnutí populace uživatelů drog, u kterých dochází k akutním

předávkováním a zdravotním komplikacím v souvislosti s užitím drogy.

Podrobnější informace o aktuální drogové scéně v ČR jsou k dispozici ve *Výroční zprávě ČR – 2005: Incidence, prevalence, zdravotní dopady a trendy léčených uživatelů drog*, kterou vydala Hygienická stanice hl. m. Prahy v březnu 2006 a která bude i na internetu na adrese www.hygp Praha.cz (vybrat: odbory → podpora zdraví → oddělení drogové epidemiologie).

Polanecký, V., Studničková, B., Klepetková, M.

Hygienická stanice hl. m. Prahy – Centrální pracoviště drogové epidemiologie

ZÁVISLOST NA METAMFETAMINU S POČÁTKEM VE STŘEDNÍM VĚKU: KAZUISTIKA

Souhrn

Metamfetamin (pervitin) je v České republice jednou z nejvíce zneužívaných nealkoholových návykových látek. Ústavní léčba závislosti na metamfetaminu probíhá mimo jiné v Léčebně návykových nemocí Nechanice. V poslední době zde byl zaznamenán zvýšený výskyt nemocných, u kterých se závislost na metamfetaminu rozvinula až ve středním věku. Na základě kazuistického zpracování jednoho případu poukazujeme na některé obecné jevy, týkající se uvedené věkové skupiny – dostatečný náhled a motivace k léčbě, potíže ve vztahu k terapeutovi, nižší schopnost přijetí názoru spolupacientů, jiný okruh významných témat v rámci psychoterapie, odlišnosti v organizaci následného doléčování a sexuální aspekty závislosti.

Klíčová slova: metamfetamin – závislost – střední věk – kazuistika – specifický přístup

Úvod

Metamfetamin (pervitin) je v České republice (ČR) nejvíce zneužívanou látkou mezi problémovými uživateli drog (Csémy a kol., 2002). Jejich počet dosahuje přibližně 35 000 a počet problémových uživatelů pervitinu se odhaduje na 22 000 osob (Mravčík a kol., 2003). V roce 1995 užívalo stimulanty (amfetaminy, pervitin) 1,8 % středoškolských studentů v ČR, tento podíl pak činil 5,5 % v roce 1999 a 4,2 % v roce 2003 (ESPAD 03, 2003).

Ústavní léčba závislosti na metamfetaminu probíhá mimo jiné v Léčebně návykových nemocí Nechanice (LNN). Tato léčebna se 60 lůžky je součástí Psychiatrické kliniky Fakultní nemocnice a Lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Hradci Králové. V roce 2004 bylo v LNN hospitalizováno 345 pacientů, z toho 61 osob závislých na pervitinu. Základem střednědobého léčebného programu je zejména režimová terapie a psychoterapie.

V poslední době byl v LNN zaznamenán zvyšující se počet uživatelů pervitinu starších třiceti let. V roce 2005 bylo hospitalizováno šest takovýchto pacientů oproti jednomu v roce 1997 nebo 1998. Průměrný věk nemocných závislých

na metamfetaminu hospitalizovaných v LNN Nechanice vzrostl z 22 let v roce 1997 na 24,1 let v roce 2005. Tato skutečnost nás zaujala natolik, že jsme se rozhodli k podrobnějšímu rozboru.

Skupinu starších pacientů částečně tvoří muži, kteří začali zneužívat pervitin před dvacátým rokem života nebo krátce poté a mají za sebou mnohaletou závislost. Zvyšující se počet těchto nemocných vyplývá ze skutečnosti, že generace mladých lidí, kteří začali zneužívat pervitin často ještě v první polovině devadesátých let, prostě stárne.

Více jsme se však zabývali druhou podskupinou pacientů středního věku. Jedná se o muže ve věku 35 až 40 let, kteří pervitin začali zneužívat po pětadvacátém nebo třicátém roce života. Od ledna do června 2005 jsme zaznamenali tři takovéto případy. Všichni tři pacienti vykazovali v určitých ohledech shodné rysy a naopak se lišili od mladších uživatelů pervitinu. Jsou otcové téměř dospělých dětí, mají za sebou nevydařené manželství a pro své okolí nejsou svou závislostí příliš nápadní. Nejsou členy „drogových part“, nemají „feťácký“ styl oblékání a přístup k droze si zabezpečují jiným způsobem, než krádežemi – v našem případě penězi z podnikatelské činnosti či samostatnou výrobou drogy. Téměř až do nástupu k léčbě se jim dařilo svou závislost skrývat i před nejbližšími osobami. Všichni udávali, že do doby, než začali „experimentovat“ s pervitinem, měli problémy s nadměrným pitím alkoholu. Ten od zkušenosti s pervitinem již nepili vůbec nebo jen v minimálním množství. Typickým představitelem uvedené skupiny nemocných byl pan O.

Kazuistika

Pan O. je soukromý podnikatel se středoškolským vzděláním ve věku 38 let. Ženil se v 17 letech, po čtyřech letech došlo k rozvodu. Žije sám ve vlastním bytě. Má dvě děti ve věku 18 a 19 let. S těmi se stýká jen několikrát v roce při rodinných oslavách. Pervitin zneužíval 11 let, což původně zdůvodňoval zvýšením pracovní výkonnosti. Plně jím nahradil alkohol,

který do té doby pravidelně pil. Posledních sedm let zneužíval pervitin téměř denně, převážně intravenózně. Dva roky před nástupem do Léčebny návykových nemocí Nechanice se neúspěšně pokoušel o abstinenci formou ambulantního léčení.

Pan O. byl na počátku ústavní léčby komunitou vnímán jako sympatický, energický muž, který se rád stával středem pozornosti. Nápadněji se oblékal, častokrát hlučně, dlouze a rychle hovořil. Rád žertoval. V komunitě pacientů byl nepřehlédnutelný, ale neměl vážnější problémy s přizpůsobením se léčebnému režimu. Koloběly o něm výstřední historky z minulosti, například jak po sázce s kamarády přejel nahý na kole přes autobusové nádraží plné lidí.

Ve vztahu k terapeutům se choval až přehnaně uctivě a sám sebe stavěl do nepřírodní submisivní polohy. Tato pozice mu však po krátkém čase přestala vyhovovat a přesunul se do dlouhého období odporu. Začal kritizovat léčebný řád, s terapeuty vedl „válku“ o slovíčka. Na terapeutických skupinách sedával nezúčastněně v koutě a nahlas vyjadřoval své pochybnosti o tom, zda tato forma léčby mu může pomoci. Do deníku místo o sobě psával o svých vědomostech nebo názorech na stav společnosti a její další vývoj. Později toto období sám nazval jako „období těžkého získávání důvěry v lidi kolem sebe a pocitu, že jej přijímají jako jedinečnou bytost“. Pro terapeuty bylo těžké a zdlouhavé důvěru pacienta získat.

Jeho terapeutka ve skupině měla často pocit, že už spolu navázali dobrý kontakt a je možné začít spolupracovat. Ale pan O. se následně ještě více vzdálil. Po několika neúspěšných pokusech se rozhodla mluvit o tom, jak se v kontaktu s ním cítí. Popsala mu svůj pocit, že ona nemůže ovlivnit, jestli jejich další setkání bude vstřícné nebo chladné. Neví, co má v kontaktu s ním očekávat, to v ní vzbuzuje zmatek a nepříjemné pocity. Toto byl důležitý okamžik, díky kterému pan O. získal k terapeutce důvěru. Měl pocit, že když ona s ním mluví vstřícně a otevřeně, i on sám si to může dovolit. Následně se jeho důvěra přenesla také na ostatní terapeutky, členy skupiny a poté celou komunitu. Začal více hovořit o sobě, především o problematickém vztahu k ženám a pocitu prázdnoty. O jiných událostech ve svém životě, včetně rozvodu rodičů a nedávné smrti matky, se však nadále zmiňoval jen formou krátkých a strohých informací. Při skupinové práci na arteterapeutických tématech zjistil, že spíše má tendenci sám o svém životě mluvit, než přijímat postřehy jiných.

Na jednom sezení v rámci skupinové psycho-

terapie se mu podařilo projevit pocity slabosti. Odložil masku člověka, který za každých okolností hýří energií, sebevědomím a povznesenou náladou. Znenadání mnohem méně mluvil a byl zranitelný. Sám pro sebe tento stav popsal jako nepříjemný. Od ostatních členů skupiny však dostal zpětné vazby, že nyní jim je blíže. Následně dospěl k názoru, že chce být ostatním blíže a že to je „dobrý stav“, snažil se v něm trávit více času. Pan O. se začal výrazně měnit. Opustil masku excentrického světáka, méně výstředně se oblékal a celkově se zklidnil. Byl přístupnější cizím názorům, více mluvil o sobě a o tom, jak se cítí. Navázal mnoho přátelských vztahů.

Ještě v poslední etapě léčby mu někdy činilo potíže hovořit o tom, co jej trápí a s čím si neví rady. Měl problém se k těmto pocitům dostat. Zajímavá situace nastala, když se na propustce dozvěděl o vážném onemocnění člena rodiny a rizikové operaci, na kterou se připravoval. Nedokázal cítit strach, obavy ani smutek. Zbylí členové rodiny se doma nebyli schopni o situaci bavit jinak, než žertováním. Čím více si pan O. nebyl schopen uvědomit vlastní pocity slabosti a neschopnost požádat o pomoc, tím více se snažil pomáhat lidem kolem sebe a dělat jim radost. Stal se vzorem a významným členem komunity. Když léčbu končil, spolupacienti měli pocit, že ztrácejí někoho blízkého, staršího bratra či otce.

Panu O. se dařilo po léčbě abstinovat pouze jeden měsíc. Následně prodělal pětidenní recidivu a po dalším měsíci přišel na třítydenní ústavní přeléčení do Nechanic. Trpěl depresivními rozladami, měl silné pocity méněcennosti a neschopnosti. Ke své recidivě se stavěl velmi kriticky. Dospěl k náhledu, že recidiva byla jediným způsobem, jak dokázat svému okolí, že nezvládá obnovit chod firmy. Ta několik měsíců téměř nepracovala. Rovněž recidivou vyjádřil, že neví, jak dále pokračovat v partnerském vztahu a potřebuje pomoci. Sdělil, že před recidivou si naplánoval, že se k pervitinu vrátí nejvýše na týden. Potom chtěl vyhledat pomoc a jít opět na léčení, nebo lépe do komunity. Tím by „nechal všechny problémy za sebou“. Byl přesvědčen, že otec s jeho firmou „něco udělá“. Uvědomil si, že v jejich rodině se o pocitech smutku a strachu ze selhání otevřeně nehovoří, není zvykem žádat o pomoc. Komentoval to slovy, že „...ostatní v rodině to nepotřebují, jim se daří, a jenom mně ne“. Své pocity méněcennosti a beznaděje byl ovšem schopen dávat najevo jen před terapeutky. V komunitě spolupacientů opět nedokázal vybočit z pozice sebevě-

domého, chytrého, věčně žertujícího chlapíka. Ve svých úvahách se dostal k problémům rovnováhy přijímání a dávání. Uvědomil si, že v partnerských i jiných vztazích byl ten, který rád dával, i za cenu velkého nepohodlí. Avšak přijímat nedokázal a ani nedokáže. Je to pozice, ve které se cítí nepohodlně. S tímto poznatkem ukončil opakovanou ústavní léčbu. Před odchodem hovořil o obavách a strachu, zda zvládne situace, které jej čekají. Zároveň byl rád, že si již dokáže připustit takovéto myšlenky a hovořit o nich. Po odchodu z léčebny plánoval ještě jeden pokus obnovit chod své firmy. S otcem měl domluveno, že pokud se mu to nepodaří, práci firmy ukončí, svůj byt pronajme a půjde na čas bydlet k němu. Bude postupně hledat nové zaměstnání, mezitím pomůže otci s dostavbou domu.

Dva týdny po ukončení opakované hospitalizace jsme se s panem O. měli možnost setkat ještě jednou – na víkendovém srazu abstinujících. Právě přenechal svou firmu jednomu zájemci a chystal se jít bydlet k otci. Otevřeně již mluvil o pocitech selhání. Tížilo jej pomyšlení, že byt jen po několik měsíců bude otci na přítěž. On sám by však někomu jinému v obdobné situaci rád ubytování poskytl. Měl pocit, že je jiné pomoc poskytovat, než přijímat. Současně však cítil, že potřebuje pomoc táty, alespoň na chvíli se chce o něj opřít. Měl strach, že jinak abstinenci nezvládne. Stav skleslosti, ve kterém na víkendové setkání přišel, přetrvával i při jeho ukončení.

Diskuze

Zabývali jsme se otázkou, v čem se lišil průběh terapie pana O. a jemu podobných pacientů od mladších jedinců se stejnou diagnózou.

Pan O. přišel do léčebny z vlastního rozhodnutí. Nejdříve se pokoušel se svou závislostí neúspěšně bojovat sám, poté s pomocí ambulantních terapeutů. Byl schopen sám najít motivaci, proč abstinovat. To u mladších pacientů nebývá zvykem, ti musí motivaci k léčbě v jejím úvodu hledat s pomocí terapeutů v rámci tzv. motivačních skupin. Již od začátku ústavního pobytu měl pan O. realistický náhled na svou závislost. Nebagatelizoval ani nezveličoval její předchozí projevy. Měl zájem naučit se abstinovat od všech psychotropních návykových látek s výjimkou nikotinu a kofeinu. Oproti tomu mladší lidé závislí na pervitinu často přemýšlejí, kterou drogu si mohou ještě „ponechat“, nevidí riziko například v pokračujícím zneužívání kanabinoidů či alkoholu.

Pan O., obdobně jako jiní pacienti středního

věku, neměl problémy s dodržováním denního řádu léčebny. To často mladším pacientům činí potíže, jejich osobnost bývá méně zralá.

Osoby středního věku závislé na metamfetaminu oproti tomu mají potíže v rámci vztahu s terapeutem. Někdy mají tendenci stavět se do opozice, kritizovat léčebný postup i osobnost terapeuta. Ten musí kritický přístup pacienta zvládnout a vymezit svou pozici. Je třeba vybudovat bezpečný a vlídný komunikační prostor, ve kterém pacient nabude pocitu důvěry. Jindy se nemocní středního věku snaží vytvořit s terapeutem vztah příliš symetrický, spíše kamarádský, případně terapeutku svádějí.

Pro pana O. i jeho vrstevníky bylo obtížné akceptovat, že sami svůj problém se závislostí na návykové látce nezvládají a potřebují pomoc profesionála. Vhodným terapeutickým přístupem je ujištění, že tato skutečnost nesnižuje jejich lidskou důstojnost.

Pan O. byl schopen sebekritiky i realistického hodnocení spolupacientů. Činilo mu však potíže akceptovat názor někoho jiného na sebe v rámci terapeutické skupiny či komunity. Zde je na místě trpělivost v léčebném procesu. Pacienti středního věku teprve postupem času rozpoznávají, že názor jiné osoby jim pomůže podívat se na své problémy z jiného úhlu a může je obohatit.

Nemocní středního věku kladou důraz na odlišný okruh témat, na který se v rámci terapie zaměřují. Adolescenti a mladí dospělí vidí jako jeden z klíčových bodů ujasnění svého vztahu k rodičům. Osoby středního věku považují za významný spíše vztah k partnerovi nebo vlastním dětem, výrazně významnější je rovněž problematika pracovní. Zde je pan O. částečně výjimkou, jeho vztah k otci doposud příliš ujasněn nebyl.

Prognóza abstinence u mladších pacientů závislých na nealkoholových návykových látkách po ukončení střednědobé ústavní odvykací léčby není příliš příznivá. Proto se je terapeuti snaží nasměrovat ke dlouhodobému pobytu v terapeutické komunitě, případně k využití chráněného bydlení. Uvedený postup se u pacientů středního věku jeví jako méně vhodný, vždyť tito lidé obvykle mají bydlení, zaměstnání a v některých případech i stabilní partnerský vztah zabezpečen. V tomto směru nemáme na našem pracovišti ještě dostatek terapeutických zkušeností.

Lidé závislí na alkoholu své první měsíce po propuštění z léčebny popisují sice jako plné problémů, nicméně spíše šťastné. Pohled pana O. byl odlišný. Období po dimisi vnímal jako plné utrpení, hovořil o stavech vyčerpání bez chuti

do dalšího života a činnosti. Neviděl smysl svého dalšího života. S obdobnými stavy jsme se setkali rovněž u pana L., jiného nemocného středního věku závislého na metamfetaminu. Pan O. původně plánoval, že po propuštění z léčebny obnoví chod své firmy. Místo toho jen bez pohybu seděl v kanceláři. Dle vlastního líčení nebyl schopen ani sehnout se pro věc, která mu upadla na zem. Nakonec se rozhodl firmu prodat. Obdobně jako pan L. popisoval utrpení prožívané při jakékoliv činnosti, nechuť rozvíjet své zájmy a koníčky. Zároveň přetrvávala silná touha opět si aplikovat pervitin, jeho účinky by uvedený stav alespoň dočasně překonaly. Oba pánové měli potřebu, aby je někdo do činnosti „popoháněl“. U pana O. to byl otec, u pana L.

jeho manželka. Nebyli schopni ocenit a radovat se z drobných úspěchů, kterých během abstinence v nechráněném prostředí dosáhli.

U osob středního věku závislých na metamfetaminu jsme se setkali s další zvláštností oproti mladším lidem – srovnávají svůj sexuální život bez pervitinu a s pervitinem. Sex pod vlivem této návykové látky hodnotí jako lepší, označují jej jako „chemický sex“. Subjektivní prožívání vzrušení je vyšší, pod vlivem pocíťovaného množství energie jsou schopni sexuální aktivity celou noc s několika vyvrcholeními.

Závěrem je možno uvést, že cesta k abstinenci u pacientů středního věku zneužívajících metamfetamin není snadná a vyžaduje specifický terapeutický přístup.

Literatura

Csémy, L. – Kubička, L. – Nociar, A.: *Drug scene in the Czech Republic and Slovakia during the period of transformation*. *Eur Addict Res*, 8, 2002, 4, s. 159 – 165

ESPAD 03. Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách. Česká republika, 2003. Citováno podle <http://www.plbohnice.cz/nespor/esp03.pdf>

Mravčík, V. – Zábranský, T. – Korčíšová, B. a kol.: Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2002. Úřad vlády České republiky, Praha 2003, s. 123

Adresy autorů:

Mgr. Andrea Tibenská, Psychiatrická klinika, Fakultní nemocnice, 500 05 Hradec Králové, Česká republika, tel. 495 832 228, fax 495 511 677, e-mail tibada@seznam.cz

Bydliště: Hornická 499, Rtně v Podkrkonoší 542 33, Česká republika, tel. 723 594 954, rodné číslo 815718/8083

Mgr. Cyril Martínek, Psychiatrická klinika, Fakultní nemocnice, 500 05 Hradec Králové, Česká republika, tel. 495 832 228, fax 495 511 677, e-mail cyril.m@seznam.cz

Bydliště: Svítkovská 223, Pardubice-Srnojedy 530 02, Česká republika, tel. 603 313 676, rodné číslo 580816/1216

Doc. MUDr. Ladislav Hosák, PhD., Psychiatrická klinika, Fakultní nemocnice, 500 05 Hradec Králové, Česká republika, tel. 495 832 228, fax 495 511 677, e-mail hosak@lfhk.cuni.cz

Bydliště: Wolkerova 772/4, Bílovec 743 01, Česká republika, tel. 732 935 978, rodné číslo 621113/0486

Převzato s laskavým svolením autorů a redakce Alkoholizmu a drogových závislostí, ročník 41, číslo 1/2006.

ANDREA TIBENSKÁ, CYRIL MARTÍNEK,
LADISLAV HOSÁK

Psychiatrická klinika Fakultní nemocnice,
Hradec Králové

Přednosta prof. MUDr. Jan Libiger, CSc.

V ČESKÉ REPUBLICE ZAČÍNÁ NOVÁ ÉRA ZNALECKÝCH PRACOVÍŠŤ

Ta doba, kdy se spoléhalo jen na policejní expertizní pracoviště je ta tam. Omezené možnosti převážné části pracovišť zabývajících se znalectvím a poptávka po službách v určitých oborech rozhodly o tom, že nastal čas vzniku nových znaleckých pracovišť v privátních subjektech.

Jeden takový privátní subjekt – ústav kvalifikovaný pro znaleckou činnost, který se vydal touto cestou v uplynulém roce, nyní představujeme.

Znalecký ústav a akreditace

První znalecké zaměření, které privátní subjekt zavedl ve svých laboratořích v oborech zdravotnictví a kriminalistika bylo odvětví genetického zkoumání. Od počátku své existence vsadil na nejvyšší kvalitu, a proto se rozhodl QMS (quality management systém) zavést. Po roce a půl své činnosti pracoviště jako první svého druhu v zemi úspěšně prošlo akreditačním procesem a obdrželo osvědčení o akreditaci podle mezinárodně uznávané normy ČSN EN ISO/IEC 17025:2005. Žádné jiné forenzní pracoviště, a to včetně všech policejních expertizních pracovišť v České republice na akreditaci v této oblasti zatím nedosáhlo. Přitom v řadě vyspělých států je akreditace znaleckého pracoviště základní podmínkou pro to, aby závěry uvedené ve výsledkové zprávě byly vůbec uznané jako věrohodný důkaz v projednávané kauze.

Rozšíření činnosti

Zájem zákazníků vedl vedení společnosti k tomu, že připravuje rozšíření znaleckých služeb o odvětví forenzní toxikologie. Tato znalecká činnost je připravována v laboratoři klinické toxikologie a TDM (Therapeutic Drug Monitoring – monitorování lékové terapie).

Na tomto odborném pracovišti se již nyní provádějí toxikologické analýzy, stanovuje se koncentrace alkoholu, analyzují se vzorky na přítomnost toluenu a dalších těkavých látek, v rámci TDM se provádí stanovení hladin medikovaných léků. Ke stanovení se využívá imunochemický analyzátor, kapalinová a plynová

chromatografie ve spojení s vhodnými detektory.

Problematika dokazování přítomnosti zneužitých látek a monitorování léčiv je značně složitá. Daná látka v organismu metabolizuje a vznikající metabolity mohou být často také účinné, mohou se kumulovat v organismu nebo může jít o jedinou měřitelnou složku. Je proto nutná znalost biotransformace dané látky v organismu. Obsah výchozí drogy a jejích metabolitů vyloučených močí může být ovlivněn určitými faktory, jako je např. individuální metabolismus, strava, velikost dávky, frekvence zneužívání a čas požití.

V rámci rutinní toxikologické analýzy se provádí stanovení kanabinoidů a látek patřících do skupiny opiátů, amfetaminů, barbiturátů, benzodiazepinů a tricyklických antidepresiv (TCA). Toxikologický screening je prováděn při podezření na abúzus uvedených látek, intoxikace neznámého původu, poruchy a změny vědomí nejasné etiologie atp.

Toxikologický screening je prvním krokem při toxikologické analýze. Je prováděn z moče pacienta. Výhodou toho biologického materiálu je neinvazivní odběr, který nezatěžuje pacienta, vzorek moči nevyžaduje žádnou úpravu před samotným stanovením a umožňuje detekci zneužitých látek po relativně dlouhé době od abúzu. Možná je také analýza žaludečního obsahu nebo zvratků, v těchto případech je postačující pouze odstranění pevných částic centrifugací. Při screeningu je zjištěna (ne)přítomnost podezřelé látky ze skupin výše uvedených. V případě pozitivy je vzorek dále zpracován a analyzován pomocí kapalinové či plynové chromatografie ve spojení s hmotnostním detektorem (LC-MS/MS, GC/MS). Výsledkem tohoto stanovení je určení konkrétních zneužitých látek.

V laboratořích, ve kterých nejsou zavedeny imunochemické metody na analyzátořech vhodné pro toxikologický screening, je tento screening prováděn pomocí TesTcard – diagnostického rychlotestu, který je určen pro orientační kvalitativní stanovení drog v moči, jedna kombinovaná karta je testem pro: kokain, morfin, amfetaminy, metamfetaminy, THC (mari-

huana), fencyklidin, benzodiazepiny, barbituráty a TCA (viz obr. 1). Výsledky jsou k dispozici během pěti minut. Po zjištění positivity jsou vzorky zasílány do laboratoře, kde je provedena konfirmace, neboli potvrzení positivity a určení konkrétních zneužitých látek.

Konfirmace pozitivních výsledků je prováděna pomocí chromatografických metod, kapalinové a plynové chromatografie ve spojení s hmotnostním detektorem. Jedná se o separační metody, pomocí kterých dochází k rozdělení jednotlivých složek vzorku. Rozseparované složky jsou detekovány pomocí hmotnostního detektoru, kde jsou ionizovány, vzniklé ionty jsou analyzovány a z hmotnosti získaných iontů

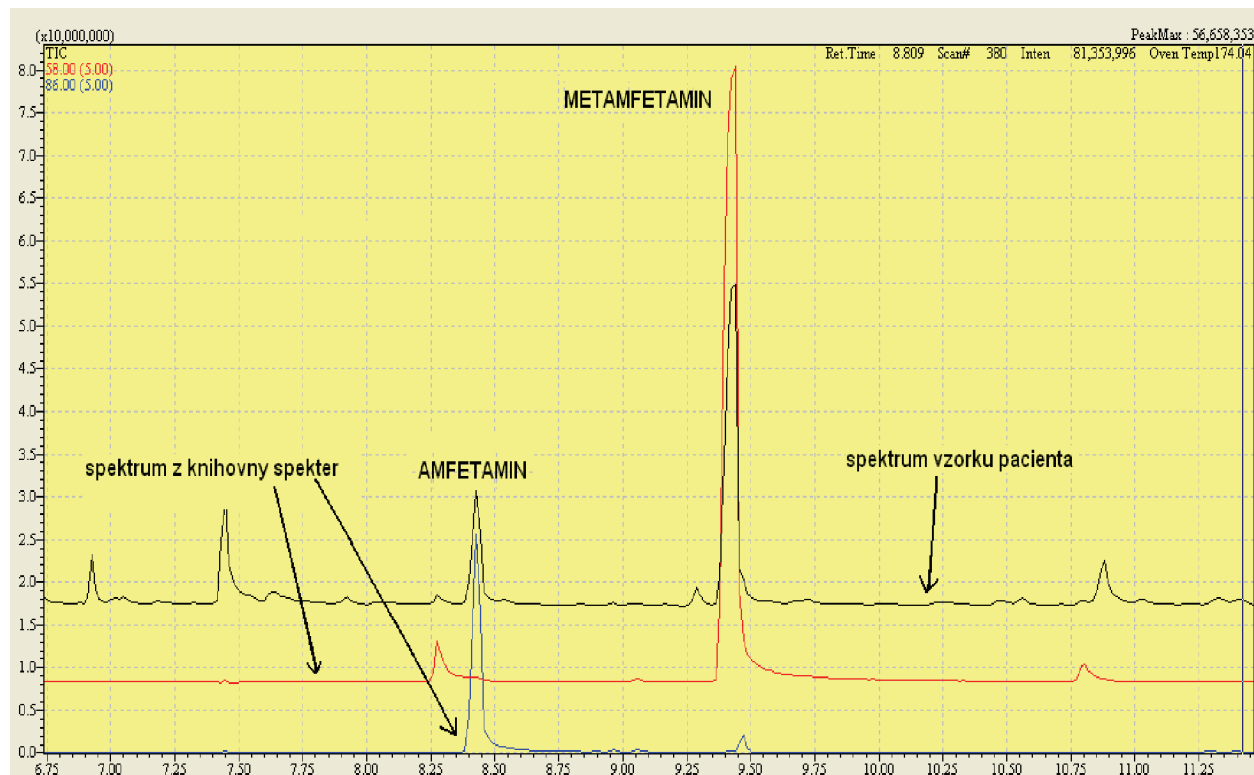
je určena konkrétní látka přítomná ve vzorku (viz obr. 2).

Pro časovou náročnost byla v toxilogické laboratoři plynová chromatografie s hmotnostním detektorem (GC/MS), která je nejčastěji používaná pro konfirmaci imunochemicky pozitivních vzorků, nahrazena pro konfirmaci kanabinoidů kapalinovou chromatografií ve spojení s tandemovým hmotnostním spektrometrem (LC-MS/MS). Jedná se o dostatečně rychlou a spolehlivou metodu pro stanovení kanabinoidů v moči (viz obr. 3). Současně je třeba zdůraznit výhodu LC-MS/MS pro odlišení vázané a volné frakce klíčových metabolitů, kdy se podle poměru dá usuzovat na aktuální situaci abúzu drogy.

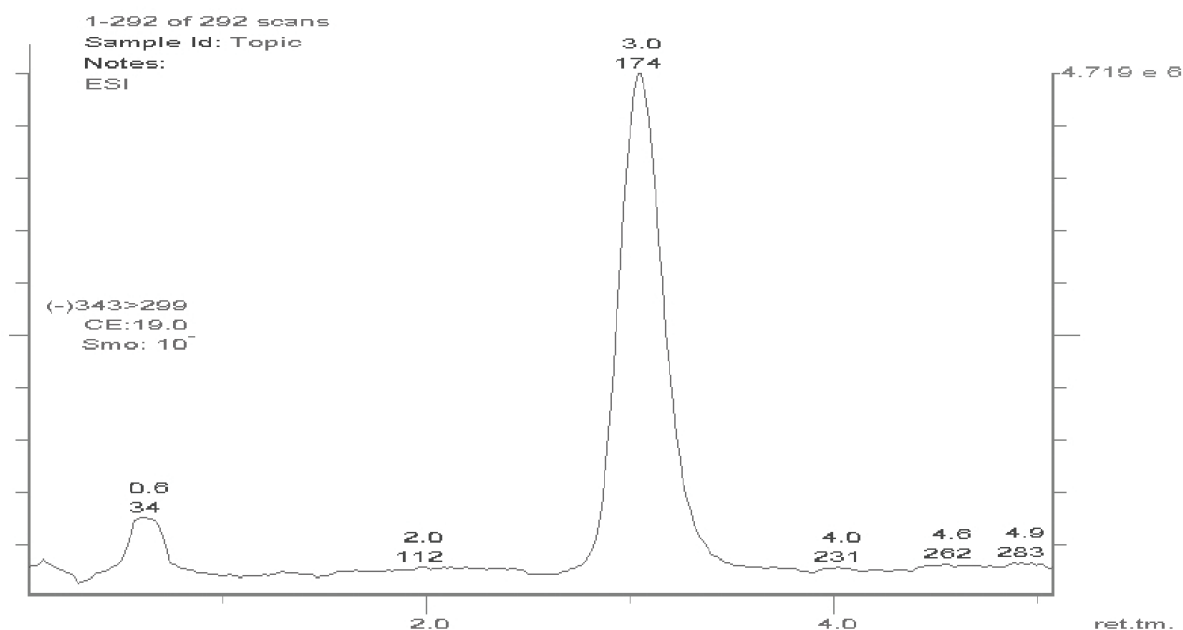

Obr. 1 TesTcard firmy Varian, diagnostický rychlotest určený pro kvalitativní analýzu drog v moči. Karta je dodávána s kapátkem, pomocí kterého je na kartu aplikováno potřebné množství vzorku. Výsledek je vyhodnocován vizuálně, v případě negativity je viditelný modrý proužek v dané oblasti, v případě positivity není proužek přítomen. Karta také obsahuje část nazvanou „test valid“, která je indikátorem platnosti zkoušky. Na zobrazenou kartu byla nanesena moč pacienta, vyhodnocením byla zjištěna přítomnost metamfetaminu a amfetaminu.

Dále byla provedena konfirmace metodou GC/MS, výsledek viz obr. 2.

Obr. 2 Spektrum získané analýzou moče pozitivní na přítomnost amfetaminu a metamfetaminu metodou GC/MS. Spektrum získané analýzou moče pacienta je porovnáváno se spektry uloženými v knihovně spekter. Na obrázku je shoda píku amfetaminu a metamfetaminu ve spektech z knihovny spekter a ve spektru pacienta. Jedná se o vzorek, který byl nanesen na TestCard, viz obr. 1.

Obr. 3 LC-MS/MS spektrum získané nástřikem 15 μ l vzorku moči pozitivní na přítomnost kanabinoidů, m/z 343 m/z 299.

Alkohol (etanol)

Dalším vyšetřením, které je prováděno v naší laboratoři, je stanovení koncentrace alkoholu v krvi. Nejdůležitějším krokem před samotným stanovením hladiny je preanalytická fáze, tj. zacházení se vzorkem krve během odběru a po něm. V případě alkoholu je důležité, aby byla zkumavka naplněna po okraj, dobře uzavřená a zavoskovaná, aby nedocházelo k úniku ethanolu ze vzorku.

Při stanovení koncentrace alkoholu v krvi postupujeme podle metod, pro jaké účely se toto stanovení provádí. V mnohých případech je rozhodující jednoduchost a rychlost zjištění alkoholu v organismu, byť je to provedeno na úkor přesnosti – kontroly na silnici, pracovištích a pro diagnostické účely v medicíně. Zcela opačné požadavky, kde vystupuje především přesnost a jednoznačnost stanovení hladiny, jsou v důkazních řízeních majících za následek postih vyšetřované osoby. V prvním případě zpravidla nastupuje metoda vyhledávací – detekční trubičky či dechové analyzátory. V současné době se však považuje za objektivní stanovení alkoholu v krvi stanovení pomocí plynové chromatografie s plamenovým ionizačním detektorem (GC/FID).

V laboratoři provádíme měření dvěma metodami, podle požadavků lékařů, a to imunochemickým stanovením a plynovou chromatografií (GC/ FID) (referenční metoda).

Při koncentraci alkoholu v krvi 0,5 g/kg je již u 20 – 30 % lidí klinicky zjistitelný zřetelný účinek ethanolu, při hodnotách 1,0 g/kg již u cca 50 % lidí, při koncentraci 2 – 2,5 g/kg se musí ve většině případů počítat s těžkou intoxikací.

Etanol je stálou součástí látkové přeměny u člověka. Vzniká v malé míře bakteriální fermentací potravy ve střevě, krevní hodnoty však dosahují jen několik tisícín promile. Člověk, který nikdy nepožil alkohol, má hladinu ethanolu v krvi 0,003 g/kg. Post mortem může vznikat větší množství. Hnilobnými procesy vznikají vedle ethanolu i další alkoholy (metanol, propanol, butanol). Při posuzování krevních hladin za různých okolností je nutné vzít tyto skutečnosti v úvahu.

Závěr

Předností tohoto nově vzniknuvšího znaleckého pracoviště pro zadavatele (soudy, státní zastupitelství, policii, obhájce a další) můžeme zejména hledat v rychlosti a kvalitě prováděných služeb. Rychlost je velice významná z důvodů šetření nákladů a zkrácení časových lhůt spojených například s přípravným a soudním řízením. Kvalita je pak velice významná z důvodů rozhodování o kauze. Jakákoliv chyba totiž může znamenat neúspěch ve vyšetřování případu a nebo může způsobit malou lidskou tragédii. Právě proto akreditace podle mezinárodně uznávaných norem je ten správný nástroj, jak tomu zabránit.

Z dlouhodobé perspektivy je to zřejmě jediný správný směr, kterým by se měla znalecká pracoviště ubírat a zůstat tak nadále konkurence schopná vůči ostatním.

Jiří MYŠINSKÝ,
Mgr. Soňa HUMPLÍKOVÁ

P&R LAB s.r.o.

ústav kvalifikovaný pro znaleckou činnost
Purkyňova 1282/28, 741 01 Nový Jičín, IČ: 166 28 373

tel.: 556 794 111, fax: 556 794 112, www.pr-lab.cz

PŘÍNOS SUBSTITUČNÍ TERAPIE SUBUTEXEM V ČR A JEJÍ ÚSKALÍ

Úvod

Drogová závislost je ve světě rozšířený problém, ve kterém je závislost na opioidech, zvláště na heroinu, nejvýznamnější. Snaha získat drogu vede velice často ke kriminálnímu jednání. Fyzické a psychologické problémy způsobené závislostí vedou k nestabilnímu chování, které může být příčinou násilí a rozpadu morálních mezilidských vztahů. Stejně významné je i šíření nemocí, např. hepatitida a AIDS, spojené s užíváním použitých jehel narkomany aplikujícími si drogu intravenózně. Je mnoho způsobů, jak se společnost vyrovnává s osobami závislými na opioidech, počínaje poskytováním léčby pouze potlačující symptomy abstinčního syndromu až po předepisování heroinu. Jiným přístupem je substituce, kdy pouliční heroin neznámé koncentrace a čistoty je nahrazen farmakologicky připravovaným opioidem s delší dobou účinku. V současnosti je nejpožívanější substituční látkou metadon a buprenorfin.

Historie substituční terapie

V České republice má substituční léčba poměrně dlouhou tradici. Existují dobře zdokumentované případy závislosti na „podomáčku“ připravovaném opiátu „braun“, které byly léčeny tzv. „divokou substitucí“ – tedy předepisováním léku s nízkým potenciálem ovlivnit pacientovo vědomí, ale schopné obsadit opiátové receptory a tak potlačit abstinční příznaky. Nejčastěji se od sedmdesátých let minulého století používal Diolanr (obsahující etylmorfin) a Temgesicr (obsahující buprenorfin).

V roce 1992 dovezl MUDr. Jiří Presl (vedoucí lékař nadace Drop-In) ze Švýcarska několik kilogramů metadonu se záměrem poskytovat jej svým nejproblematičtějším pacientům, u nichž selhaly všechny ostatní možnosti léčby. Po údobí úředních problémů s celními i zdravotními orgány mu Ministerstvo zdravotnictví ČSFR povolilo substituční léčbu provádět jako jedno-
roční experiment. Tento experiment nebyl příslušnými místy nikdy vyhodnocen – přesto lze jednoznačně konstatovat, že u pacientů, zařaze-

ných do „experimentu“, se podstatně zlepšil somatický i psychosociální stav.

Se silícím přílivem heroinu do České republiky a zvyšováním počtu jeho uživatelů se potřeba zavést substituční terapii opiátovými agonisty vynořila znovu a v naléhavější míře. V červenci 1997 rozhodlo Ministerstvo zdravotnictví ČR o spuštění dalšího „pilotního programu“ – tentokrát v Oddělení pro léčbu závislostí I. LF a VFN pod vedením MUDr. Petra Popova. Rozsah programu byl omezen na maximum 20 pacientů a záměrem ministerstva bylo po roce trvání „experimentu“ ověřit léčebné výsledky. Za tímto účelem si MZ ČR sestavilo odbornou skupinu.

Na počátku roku 2001 byl Státním Ústavem pro kontrolu léčiv (SÚKL) registrován léčebný přípravek Subutex[®], obsahující buprenorfin. Subutex[®] nebyl, na rozdíl od metadonu, podle současné legislativy zařazen mezi léky s povinným hlášením do registru. Také jeho preskripce není nijak omezena a tak je jediným limitem jeho cena: při průměrné kúře asi 840 Kč týdně.

V ČR jsou schváleny k substituční léčbě dva preparáty:

- **Metadon** (generická substance), z níž je v lékárnách připraven roztok a ten je distribuován do jednotlivých zařízení; pacienti s delší historií úspěšné terapie dostávají domů dávky na několik dní – nejvýše však na týden. Metadon je plně hrazen ze zvláštní dotace MZ.
- **Buprenorfin** (hromadně vyráběný léčebný přípravek Subutex[®]), který může předepsat každý lékař. Žádná z pojišťoven pro tento lék neposkytuje ani částečnou úhradu a pacient si jej tedy hradí sám. Ministerstvo zdravotnictví však poskytuje některým zdravotnickým zařízením dotace na nákup Subutexu[®], a to zejména na léčbu pro vybrané skupiny pacientů (zvláště rizikové, sociálně slabé apod.).

Obě substance jsou užívány perorálně, Subutex[®] ve formě sublingválních tablet.

Souhrn údajů o přípravku

1. Název přípravku – SUBUTEX 8 mg, sublingvální tableta
2. Kvalitativní a kvantitativní složení – Buprenorphini hydrochloridum odpovídá buprenorphinum 8 mg.
3. Léková forma – Sublingvální tableta, oválné, ploché, lesklé, bílé až krémové sublingvální tablety, na jedné straně vyryto logo a na druhé straně „B8“
4. Dávkování a způsob podání

Léčba přípravkem Subutex je určena pro užití u dospělých a mladistvých ve věku od 15 let, souhlasících s léčbou své závislosti.

Při zahájení léčby buprenorfinem si musí být lékař vědom částečného agonistického profilu molekuly na opioidní receptory, který může uspíšit abstinenci symptomy u nemocných závislých na opioidech.

Výsledek léčby závisí na předepsaném dávkování, jakož i na kombinaci lékařských, psychologických, sociálních a výchovných opatřeních, přijatých v průběhu monitorování pacienta.

Lék se aplikuje pod jazyk: Lékař musí pacienta důkladně poučit, že podání pod jazyk je jediným účinným a dobře snášeným způsobem podání léku. Tableta musí být držena pod jazykem, dokud se nerozpustí, což obvykle trvá 5 až 10 minut.

Zahájení léčby: Zahajovací dávka se pohybuje v rozmezí 0,8 – 4 mg a podává se jako jediná denní dávka.

- a) u pacientů závislých na drogách opioidního typu, kteří neprodělali abstinenci syndrom: při zahájení léčby by měla být podána dávka buprenorfinu alespoň 4 hodiny po požití poslední dávky opioidu nebo při prvních známkách abstinenci syndromu.
- b) u pacientů užívajících metadon: před zahájením léčby buprenorfinem by měla být dávka methadonu snížena na maximálně 30 mg/den; nicméně buprenorfin může u pacientů užívajících methadon uspíšit abstinenci syndrom.

Úprava dávkování a udržovací dávka:

Dávka by měla být progresivně zvyšována podle potřeby pacienta; maximální denní dávka by neměla překročit 16 mg. Dávka se titruje podle opakovaného hodnocení klinického stavu a celkové léčby pacienta. Doporučuje se denní přidělování buprenorfinu, zejména v počátcích léčby. Po stabilizaci je pak možno dát pacientovi množství léku postačující pro několik dní léčby.

Doporučuje se však přidělit omezené množství léku na dobu maximálně 7 dní.

Zvláštní upozornění a zvláštní opatření pro použití

Tento léčivý přípravek je doporučen pouze pro léčbu závislosti na drogách opioidního typu.

Doporučuje se též, aby léčbu předepsal lékař, který zajistí úplnou kontrolu léčby pacienta závislého na drogách.

Vzhledem k riziku zneužití, zvláště intravenózní cestou, a adaptaci při dávkování, měla by být doba platnosti předpisu krátká, zvláště na začátku léčby. Je-li to možné, měla by být v souladu s léčebnými předpisy prováděna kontrola a lék by měl být přidělován v omezeném množství.

Přerušení léčby může způsobit abstinenci syndrom, který může být opožděný.

Těhotenství

Buprenorfin může být během těhotenství předepsán na základě očekávaného prospěchu oproti riziku pro matku a novorozence; avšak pro udržení terapeutické účinnosti léčby může být potřebná titrace dávky. Chronické užívání buprenorfinu matkou během posledních tří měsíců těhotenství, v jakékoliv dávce, může způsobit abstinenci syndrom u novorozence. Kromě toho vysoké dávky buprenorfinu na konci těhotenství, i po krátkou dobu léčby, mohou vyvolat respirační depresi u novorozenců.

Následně na konci těhotenství, v případě občasných vysokých dávek nebo v případě chronického užívání, je nutno zvážit sledování novorozence vzhledem k riziku respirační deprese nebo abstinenci syndromu u novorozence.

Kojení

Protože buprenorfin a jeho metabolity přecházejí do mateřského mléka a vzhledem k nedostatku klinických údajů se jako opatření doporučuje vyvarovat se kojení, když je matka v léčebném režimu.

Historie, zneužívání

Buprenorfin byl objeven v roce 1960, v roce 1978 se začal používat jako lék proti bolesti a později k detoxifikační a substituční léčbě při závislosti na opioidech. Je to polosyntetický derivát jednoho z alkaloidů opia – thebainu.

Subutex se v průběhu let 2002 a 2003 stal jednou z nejpobulárnějších drog opiátového typu na našem trhu. Dá se říci, že ve většině drogových scén vytlačil heroin, a to i přes to, že účinek Subutexu je možné charakterizovat jako

méně „zábavný“ ve srovnání s heroinem. Na oblibě užívání Subutexu se pravděpodobně podílela:

- špatná kvalita heroinu, která cca od roku 1998 postupně klesá. Množství účinné látky by bylo možné v současnosti odhadnout jen na několik procent,
- výpadky v dostupnosti heroinu – závislost na opioidech má výraznou tělesnou složku,
- nedostatečný přísun drogy nutí uživatele hledat jiné zdroje nebo náhradu.

Dobrá dostupnost léku – až do září 2003 jej mohl předepsat kterýkoli lékař, resp. Subutex byl předepisován na obvyčejné recepty. V současné době musí být Subutex předepsán na tzv. opiátové recepty (s modrým pruhem), které podléhají mnohem přísnější kontrole. Subutex proto v současné době předepisuje mnohem méně lékařů.

Subutex zakoupený na černém trhu není lék, je to jen droga s menší mírou rizika, pokud není

užíván injekčně. Při injekčním užívání jsou rizika srovnatelná s injekčním užíváním jakékoli jiné drogy. Může se samozřejmě stát, že uživatel pomocí Subutexu drogy přestane užívat, ale převážná většina uživatelů Subutex „bere“ podobně jako heroin. Dokonce ani užívání pod lékařským dohledem často neznamená léčbu, která vede k abstinenci, a tím i k uzdravení.

Farmakologické vlastnosti

Buprenorfin se dobře vstřebává z dutiny ústní. Při užívání nesmí být polknut, protože v trávicím traktu je metabolizován enzymy na neúčinné metabolity ještě ve stěně střevní. Efekt léku nastupuje během několika desítek minut a vrcholu dosahuje během 1 – 1,5 hodiny.

Buprenorfin je po vstřebání distribuován do celého těla. Hematoencefalickou bariérou prochází do centrálního nervového systému a váže se na opioidní receptory:

- Má vysokou afinitu k receptoru (mí), který je

- zodpovědný za vznik euforie, útlumu, závislosti a protibolestivého působení (analgezie).
- Vysokou afinitu má i k receptoru (kappa), který se podílí na protibolestivém působení, útlumu, a jeho aktivace může také vyvolat rozladu.
- Malou afinitu má k receptoru (delta) – podílí se na protibolestivém působení na periférii.
- Žádnou afinitu k receptoru (sigma) – vyvolává rozladu.

Způsob vazby na opioidní receptory je pro mechanismus účinku klíčový. To proto, že:

- Buprenorfin se váže na receptory velmi pevně, dokonce tak pevně, že vytlačí z vazby jiné látky, například heroin nebo metadon.
- Buprenorfin receptory aktivuje jen částečně. Díky tomu je relativně bezpečný při předávkování (je malá pravděpodobnost zástavy dechu) a antagonizuje účinek látek, které receptory aktivují plně (heroin, metadon). Může proto vyvolat u jedinců, kteří jsou na velmi vysokých dávkách, abstinenční syndrom. Může ale také působit jako antidotum při předávkování např. heroinem. Vyvolává také mnohem slabší tělesnou závislost, než výše zmiňovaní plní agonisté receptorů.
- Buprenorfin navázaný na receptory se z vazby uvolňuje jen pomalu. To prodlužuje jeho účinek a činí z něj lék, který může být s výhodou použit při detoxifikaci a substituci při závislosti na opioidech.
- Buprenorfin je metabolizován v játrech a vylučován žlučí. Ze střeva se mateřská látka i její metabolity vstřebávají zpět do těla, což vede ke zpomalení vylučování. Eliminační poločas (tj. doba, za kterou se z organismu vyloučí nebo zmetabolizuje polovina látky přítomné v těle) je kolem 25 hodin.

Účinky žádoucí a nežádoucí

Subutex (buprenorfin) má účinky stejné nebo podobné jako jiné látky ze skupiny opioidů:

- Způsobuje útlum centrálního nervového systému.

- Silně potlačuje bolest,
- Dojde k celkovému zklidnění, ve vyšších dávkách se dostaví ospalost.
- Vyvolává euforii, kterou většina uživatelů vnímá jako slabší v porovnání s heroinem.
- Tlumí dechové centrum. U citlivých jedinců, ve vysokých dávkách nebo v kombinaci s jinými tlumivými látkami, může dojít i k zástavě dýchání. Útlum dechového centra je v porovnání s heroinem mnohem slabší, a tím je i menší riziko zástavy dechu.
- Dochází k oslabení kašlacího reflexu a podráždění centra pro zvracení. Jedinci, kteří opiáty neužívají a nejsou na jejich efekt zvyklí, po první dávce často vrhnou.
- Na první pohled patrným účinkem je zúžení zornice (miosa).

Závěr

Buprenorfin ve formě Subutexu je podle dostupných dat v České republice nitrožilně zneužíván a pro řadu uživatelů se stal základní drogou. Tento problém by pronikavě zlepšilo vzdělávání lékařů, kteří buprenorfin předepisují, a zejména nahrazení Subutexu Suboxonem – kombinace buprenorfinu a naloxonu, která se nitrožilně zneužívá. Bohužel se pronikavě zvýšila i jeho dostupnost na černém trhu, kdy nejčastější zneužívání Buprenorfinu je nitrožilní aplikování tablet určených k perorálnímu užití, což s sebou nese mnohá rizika, jak infekční, tak i jiná. Jak již bylo uvedeno, situaci by zlepšila větší informovanost lékařů, kteří s buprenorfinem pracují. Například všichni lékaři v USA, kteří předepisují buprenorfin, musí absolvovat minimálně 8 hodin trvající školení a bez tohoto školení nejsou oprávněni tento lék předepsat.

Oldřich Hluško (SKPV OOK OŘ PČR Český Krumlov), Jihočeská univerzita České Budějovice, Zdravotně sociální fakulta

Subutex® (buprenorfin) – substituční terapie
Subutex® (buprenorfin) – [replacement therapy](#)

Použitá literatura

1. Trevor Stone, Gail Darlingtonová, *Léky, drogy, jedy*, Vydání: první, 2003 Academia, 440 stran, ISBN: 8020010653
2. Richards ML a Sadee W, *Bupremorphine is an antagonist the kappa-opioid receptor*, Pharmacological Res 1985, 2:178-181
3. <http://www.anamneza.cz/moduly>

ÚVAHA NAD ROZHODOVACÍ ČINNOSTÍ NĚKTERÝCH SOUDŮ

...jako polehčující okolnost je doznání obžalovaných, jejich lítost, dobrá pověst a to, že pracují nebo studují. extáze je na seznamu zakázaných látek, ale je to látka, která stimuluje pohodu a výkon, nemá žádné abstinenci účinky pro konzumenta... Toliko krátká citace z odůvodnění jednoho rozsudku soudu. Rozsudku soudu první instance, kde za dovoz cca 26 tisíc tablet MDMA (extáze) soud vyměřil velice mírné tresty (jeden obžalovaný trest odnětí svobody v délce tří let, ostatní obžalovaní podmíněné tresty).

V této rovině vůbec nezáleží na tom, že se jednalo o nepravomocný rozsudek. Rozhodující je šokující odůvodnění, které se zde objevilo. Je mi líto, že s podobnými rozsudky v drogových kauzách se lze i nadále setkávat.

Připomínat zde, že užívání drog je celospolečensky škodlivé, je snad zbytečné. Co bych ale rád připomenul, je, že v rámci trestné činnosti týkající se drog v té či oné podobě by orgány činné v trestním řízení měly být znalé nejenom právní úpravy, ale také dalších informací o drogách. Mám tím na mysli například rozdělení drog, jejich účinky, způsob aplikace apod. Zejména u tak nezávislé instituce, jako je soud, který rozhoduje o vině a trestu, tato znalost vystupuje do popředí a stává se nesporně důležitou. Může se stát jedním z faktorů ovlivňujících posouzení nebezpečnosti drogových trestných činů pro společnost v konkrétních případech, může být kritériem pro stanovení druhů trestů a jejich výměry. Pokud je ale tato znalost nedostatečná, což dokazuje případ, kdy je MDMA považována za látku, která navozuje pohodu, nebo kdy je vybavení hydroponní pěstírny konopí setého za 40 000,- Kč považováno za ojedinělý případ v republice, je něco špatně.

Můžeme se ptát, co toto špatně zapříčinilo. Faktorů může být několik. Je to proliberalizační politika v oblasti drog v České republice, která prostupuje celou naší společností? Je to neochota či nezájím získat si relevantní informace týkající se drog a jejich účinků ze strany některých soudců? Je oním faktorem v některých případech nízký věk jednotlivých soudců, kteří třeba pěstování konopí setého považují za zcela normální věc?

Je třeba si uvědomit, že vyhledávání a doku-

mentování drogové trestné činnosti, kterému se nevěnují jen příslušníci PČR NPC SKPV, ale desítky dalších policistů v ČR, je velmi náročné. Nejedná se o práci, která se dá vykonávat od 7.00 hod. do 15.30 hod., jako například v továrně. Objasňování drogové kriminality a s ní souvisejících věcí samozřejmě přesahuje rámec pracovní doby a tato práce se pro mnohé stává životním posláním. Policisté dokumentující drogové delikty jsou nuceni denně překonávat mnohá specifika, která jsou s tímto druhem trestné činnosti spojena. Některé kauzy trvají týdny, jiné měsíce, ale také roky.

Faktem je, že se policisté po stovkách hodin práce trpce smiřují s faktem, že někdo nepovažuje extázi za problematickou, i když to jasně ukazují lékařské výzkumy, že je někdo schopen argumentovat tím, že je to látka, která navozuje pohodu apod. Extáze rozhodně není bezpečná droga a je to jasně deklarováno mimo jiné také v protidrogovém akčním plánu EU pro rok 2005–2009.

Je na čase si uvědomit, že i když to není pochopitelně cílem, mohou podobné rozsudky vést k demotivaci policistů, kteří tuto trestnou činnost vyhledávají. Ať je to tak či onak, nechci, aby to vypadlo, že je tato úvaha zaměřena proti soudcům. Nesmírně si jejich práce vážím, protože spektrum jejich rozhodovací činnosti je velice široké. Drogová trestná činnost tvoří pouze její dílčí část. Je nutné se ale vyvarovat neadekvátních rozsudků spočívajících například v nízké výměře trestu s odůvodněním, které bylo uvedeno v úvodu úvahy.

kpt. Mgr. Pavel DURIŠ

PROTITERORISTICKÉ „POLICEJNÍ“ JEDNOTKY JEJÍHO VELIČENSTVA

Zabýváme-li se historií vzniku speciálních policejních/protiteroristických jednotek, musíme nyní svoji pozornost obrátit na Velkou Británii.

Ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska byly policejní složky založeny v roce 1829, kdy tehdejší ministr vnitra R. Peel pověřil 2 soudce a 12 konstáblů (s platem 1 libra týdně) udržováním veřejného pořádku v hlavním městě. Zpočátku se usídlili v budově Whitehall Palace č. 4, jehož zadní trakt ústil do dvora, kde byli při svém pobytu v Londýně ubytováni skotští králové, odtud pochází i označení londýnské policie Scotland Yard. Ten k 7. prosinci 1829 již disponuje 1011 uniformovanými policisty v 10 stanicích, ovšem brzy přestává vlivem nárůstu dosavadní sídlo stačit, a tak se v roce 1890 stěhují do nové budovy tzv. New Scotland Yard. Jejich činnost je upravena zákonem v roce 1919, tehdy také vzniká proslulá a úspěšná pohotovostní jednotka „FLYING SQUAD“ a kromě toho se do řad Scotland Yardu začínají přijímat ženy.

Dnes Metropolitan Police Service (Met) nebo-li Scotland Yard tvoří na 30 235 policistů v čele s komisařem, přičemž vedle něho ve Velké Británii existuje na 43 regionálních relativně samostatných policejních sborů – Constabulary, jež víceméně kopírují, samozřejmě v malém měřítku, strukturu Met. Kromě jiného si mohou velitelé těchto sborů vyžádat pomoc Scotland Yardu. Ten je v základě rozdělen na 4 hlavní obvody (1800 km) – East End, West End, South End a North End, v jejichž čele stojí zástupci komisaře, přičemž jeho náměstci řídí důležité odbory, jako je CID – Criminal Investigations Departement (obdoba naší Služby kriminální policie a vyšetřování). Nejinak je tomu i u Odboru speciálních operací (SO – Special Operations), jenž má na „starosti“ zpravodajství, ochranu politiků a královské rodiny, včetně vyšetřování násilných kriminálních činů a terorismu.

Z našeho úzkého hlediska je nutné se zmínit o SO 9, nebo-li již zmíněné FLYING SQUAD, dále i SO 11, což je Ředitelství pro zpravodajskou činnost sdružující zpravodajské části Met.

Více pozornosti ale věnujme SO 12 neboli SPECIAL BRANCH.

V osmdesátých letech 19. století propukla nová vlna irského nacionalismu (1882 zavražděn vrchní tajemník pro Irsko lord Canvendish a jeho první náměstek T. Burke), proto tehdejší ministr vnitra sir W. V. Harcourt vyzval k vytvoření orgánu, který bude schopen odhalovat a kontrolovat irský fenomén. V březnu 1883 zřizuje metropolitní policie Irský úřad (Special Irish Branch), jako sekci CID, v čele s mjr. N. Gosselinem, z něhož se po 4 letech tvrdého a nesmířitelného boje stává Zvláštní odbor, jehož ředitelem se stává superintendant W. Melville. Ten navazuje spolupráci se Zpravodajskou divizí ministerstva války (Gosselin ve své době dokonce řídil i agenty této divize).

Po vytvoření MI 5 (kontrarozvědky) v roce 1909 se spolupodílí na tzv. vnitřním úseku neboli ochraně bezpečnosti země, což souviselo nejen se zvýšením početního stavu z obvyklých 38 důstojníků, ale i s občasným jiskřením mezi těmito dvěma službami. Nakonec vše vyústilo ve „vítězství“ MI 5 a personál SB zabývající se civilní špionáží přechází do Kellový organizace – Státní bezpečnosti.

V roce 1913 je do čela zástupce ředitele metropolitní policie, jenž vlastně řídí SB, jmenován B. Thomson, který byl nakonec pro svoji přílišnou horlivost donucen rezignovat (1921). Paradoxně, a díky Thomsonovi, byla v roce 1919 role boje proti komunismu svěřena právě SB, což omezilo výrazně rozpočet MI 5. Po Thomsonově odchodu byly stavy sníženy na 120 a do vedení přichází sir W. Childs, a přestože si odbor i nadále udržel kontrolu nad bojem proti komunistické ideologii a špionáži, v roce 1931 tento úkol přechází na MI 5 společně se zpravodajským personálem odboru. A naopak je odbor v otázkách ochrany státu (kromě irského terorismu a ochrany důležitých osob) podřízen kontrašpionáži.

Jeho početní stav se kromě období 2. světové války pohyboval kolem 200 lidí, a to až do 60. let, kdy početní stav dosáhl 300 (dnes 500). Současně vznikají u ostatních policejních úřadů

obdobné odbory spadající přímo pod příslušné policejní ředitele. Odbor spolupracuje s SO 13 – Protiteroristickým odborem Scotland Yardu (vyšetřování atentátů, většinou provádějí zatýkání).

Zvláštní odbor se dělí na Skupiny: A (SPECIAL PROTECTION GROUP) – osobní ochrana současných, ale i bývalých představitelů vlády a lidí ohrožených terorismem (viz S. Rushdie), týmy také provádí ochranu cizích státních návštěv, jež jsou možným cílem teroristických útoků, B – odpovědná za shromažďování zpráv o irském terorismu v Londýně, hlavní zodpovědnost je kladena na Jednotku pro zpravodajské zdroje, analýzu provádí Výzkumná jednotka, CE – mezinárodní terorismus a extremismus.

Výcvik jednotlivých zvláštních oborů regionálních policejních sborů provádí SO 12 ve spolupráci s MI 5.

Dalším odborem je ANTI-TERRORIST BRANCH, SO 13. V roce 1970 je ve Scotland Yardu z důvodů nárůstu politicky motivovaných kriminálních činů založena malá vyšetřovací jednotka, známá jako Metropolitan Police Bomb Squad. Ta je v březnu 1976 přejmenována na AT Branch (1970 – 1997 vyšetřovala na 1312 bombových útoků) a ukryta pod označením SO 13. Po svém vzniku převzala část svých úkolů od SO 12, s níž plně spolupracuje. Napovrch skoro splývají v jedno, ovšem ve složité struktuře Scotland Yardu zaujímá každá své význačné postavení. V působnosti SO 13 je vlastně vyšetřování teroristických činů a projevů organizované zločinnosti. Oproti novinovým zprávám jsou to právě příslušníci z Protiteroristického odboru, kteří provádějí zatýkání a shromažďování důkazů na rozdíl od příslušníků SO 12, kteří

zůstávají spíše anonymitě. Velitel – ředitel je zároveň národním koordinátorem pro vyšetřování terorismu, prevenci a plánování protiteroristických aktivit. V rámci toho je Counter-Terrorist Search Wing generálním poradcem a odpovědným gestorem za protiteroristický výcvik policistů Met a pyrotechniků.

V květnu 1980 se podílel spolu s protiteroristickou jednotkou SPECIAL AIR SERVICE na osvobození rukojmí z iránského velvyslanectví.

Jejich znak je odvozen od výroků soudce, jenž je po úspěších při odhalování pumových atentátů v 80. letech přirovnal k vymítačům ďábla. Viz citát ve znaku: „*Vyhnali jste velké zlo. Jste ukracování o spánek, ale zůstanete dlouho v paměti.*“

Následuje SO 14 – ROYALTY PROTECTION (ochrana královské rodiny a jejích sídel), jež byla spolu s SO 16 – DIPLOMATIC PROTECTION (založena v listopadu 1974 jako DIPLOMATIC PROTECTION GROUP pro ochranu diplomatických sídel) a SO 17 – PALACE OF WESTMINSTER (ochrana parlamentu, sídla New Scotland Yardu a dalších důležitých vládních objektů) po reorganizaci k 1. prosinci 1983 organizačně sloučena do RDPD – ROYALTY AND DIPLOMATIC PROTECTION DEPARTMENT, přesto, že jednotlivé složky zůstávají relativně samostatné.

Ovšem nejviditelnější součástí je SO 19 – FIREARMS UNIT. Angličtí bobíci/policisté totiž

chodí neozbrojeni, i když již v roce 1894 byl vydán první zákon o povolení nošení zbraně, později bylo omezeno na noční službu, ale stále to zůstávalo na úvaze policisty. Poté, co byli zabiti tři policisté ozbrojeným gangem, velení Met rozhodlo vytvořit první trvale ozbrojenou policejní jednotku, a tak v prosinci 1966 vzniká FIREARMS UNIT, jejímiž příslušníci byli v podstatě instruktoři střelby. První příslušníci dokonce absolvovali výcvik v akademii FBI v Quantico (USA), zatímco dnes výcvik probíhá ve vlastním středisku v Miltonu. Postupně se z této jednotky vyvinula elitní skupina (SPECIALIST FIREARMS OFFICERS), v jejímž čele stojí asistent komisaře P. Robinson.

SO 19 se v podstatě dělí na výcvikovou sekci a operační, kam vedle týmů special firearms officers a RIFLE SECTION, od roku 1991, spadají i posádky ARV – ARMED RESPONSE VEHICLE. Posádky těchto vozidel, v Met 12 aut (volací znak Trojan 501, 551,..., přičemž základna na Old Street má Trojan 99) a 400 policistů, tvoří tři ozbrojení policisté – Glock 17 a kromě řidiče i samopal HK MP 5 + další podpurné zbraně. Ovšem do roku 1994 byly zbraně umístěny v uzamčených schránkách, odkud byly vytažovány pouze v případě přímého rozkazu vedení Scotland Yardu. Tato vozidla s posádkami jsou určena pro ovládnutí a hlavně zvládnutí

těžkých taktických situací v případě ozbrojených pachatelů.

Do roka od založení ARV v Met disponovaly obdobnými vozidly všechny regionální policejní sbory, většinou se jedná o dvě vozidla, jež vznikla z původních FIREARMS UNIT, TACTICAL FIREARMS UNIT, FIREARMS TRAINING UNIT, TRAINING AND TACTICAL FIREARMS UNIT aj. Výzbroj většinou dvoučlenné posádky tvoří pistole SIG (P 226), revolvery S&W, brokovnice Remington 870, ale i další jako SIG Sauer 551, granátomety L1A1 Air Burst a pistole na plastové střely L 67 Baton Gun.

Používaná vozidla jsou od rozšířených Ford Galaxy přes Volvo V 70 Estate, až BMW 530d nebo 530i.

Na rozdíl od předchozích řádek se trochu vymyká tomuto rámci Severní Irsko, kde existuje jednotný policejní sbor, dříve RIC – ROYAL IRELAND CONSTABULARY, a až do listopadu 2001 RUC – ROYAL ULSTERY CONSTABULARY. V rámci reorganizace je RUC totiž přeměněna na PSNI – POLICE SERVICE OF NORTHERN IRELAND. Příslušníci dnes již PSNI dokonce ve službě pravidelně nosí zbraně, což je vzhledem k místu práce pochopitelné.

Základní strukturu bývalé RUC tvořilo 12 divizí, po dvou v 6 provinciích a další speciální jednotky dislokované u velitelství v East Belfast. K získávání zpravodajských informací a spolupráci se 14. INTELLIGENCE COMPANY (DET) a SAS sloužila SPECIAL BRANCH (Zvláštní odbor) RUC – E DEPARTMENT, jež se dělila na několik sekcí, z nichž nejdůležitější je E3 (zpravodajská činnost) a E4 (operativa), jež disponovala vlastní sledovací jednotkou známou jako E4A (obdoba DET). Zvláštní jednotky pro taktické situace zde zastupovala SPECIAL SUPPORT UNIT, jež fungovala na podobném principu jako americké SWAT. Kromě své hlavní role byla určena také jako ochranka VIP, útočná jednotka proti zabarikádovaným pachatelům. Vedle ní existovala v podřízenosti SPECIAL BRANCH HMSU – HEADQUARTERS MOBILE SUPPORT UNITS s protiteroristickým výcvikem. Byla založena v roce 1978 jako ekvivalent SPECIAL AIR SERVICE (CRW) z vybraných příslušníků z řad SPECIAL BRANCH RUC, kteří prošli výcvikem pod dohledem specialistů z SAS. Dislokována na velitelství RUC v Knock, část v Lisnasharraghu. Také každé divizní velitelství disponovalo vlastní obdobnou jednotkou, jež byla ovšem určena spíše jako pořádková jednotka DMSU – DIVISIONAL MOBILE SUPPORT UNITS. Příslušníci DMSU procházeli výcvikem pod dohledem Operations Training Unit v kasárnách Palace.

Po reorganizaci ke 4. listopadu 2001, kdy z RUC vzniká PSNI, je celkově vytvořena i nová struktura z regionálních velitelství, jež jsou dále rozdělena na Urban (městské, 12) a Rural (venkovské, 17) obvody. Dochází také ke sloučení CRIME DEPARTMENT a SPECIAL BRANCH, čímž vzniká CRIME OPERATION DEPARTMENT se 7 odbory, zejména C 3 zpravodajský a C 4 speciálních operací.

Od září 2003 také dochází k zakládání nových

speciálních jednotek TSG – TACTICAL SUPPORT GROUPS, jež mají podobnou roli jako bývalé DMSU, které existují u regionálních velitelství. Existuje na 22 TSG (109 policistů), přičemž jen osm jich je v Belfastu a severní oblasti a 6 v jižní oblasti. Přičemž typická TSG se skládá z inspektora, pěti seržantů a 25 konstáblů.

Velká Británie je jednou ze zemí, kde hlavní odpovědnost za protiteroristické akce, jak na domácí, tak i na zahraniční půdě, je svěřena vojenské jednotce. I když, jak jsme viděli, britská policie disponuje speciálními jednotkami, existuje v britském zákonodárství zvláštní zákon „Military Aid to Civil Power“, který umožňuje použití vojenských jednotek k zásahům v kompetenci civilního sektoru. Případné nasazení vojenských jednotek v případě krizových událostí, zejména teroristických útoků, svolává ministerský předseda zvláštní ministerskou radu pro řešení takovýchto krizových situací. Tato rada je nazývána COBRA (Cabinet Office Briefing Room A) podle podzemní místnosti na Downing Street a její obsazení je proměnlivé dle povahy případu, ale většinou jsou zde zastoupeni představitelé ministerstva vnitra (Home office), ministerstva obrany a ministerstva zahraničí, dále zpravodajské komunity (MI 6 a MI 5) a v neposlední řadě i policie. Prakticky to probíhá tak, že civilní autority předávají písemné povolení k nasazení vojenských jednotek.

Jednotkou již je svěřena hlavní zodpovědnost za tuto (protiteroristickou) pomoc, je samozřejmě elita britské armády SPECIAL AIR SERVICE, přesněji 22. pluk SAS, jehož historie, kromě krátké poválečné pauzy, započala již v roce 1941. Dnes se jedná o moderní zvláštní jednotku, jež se stala vzorem pro nově vznikající zvláštní síly po celém světě, základní strukturu tvoří čtyři squadrons (A, B, D a G + rezervní R), přičemž squadronu zase tvoří 4 jednotky (výsadková, horská, člunová a mobilní). Vedle ní fungují v rámci TERRITORIAL ARMY dva pluky dobrovolníků (obdoba našich tvořících se aktivních záloh) 21. a 22. SAS.

Již v září 1970, po únosu letadla společnosti BOAC teroristickou skupinou Černé září do Jordánska, si úředníci ve Whitehallu uvědomili potřebu zvláštní jednotky pro boj s terorismem a hlavně jeho agresivními projevy. V květnu 1972 následuje úspěšný protiteroristický zásah SAYERET MATKAL na izraelském letišti Lod a v témže roce k tragické události na OH v Mnichově. To přimělo vládní představitele pověřit velitele 22. SAS podplukovníka J. Wattse vypracovat hlášení pro ministerstvo obrany

s rozpracovanými budoucími třemi úkoly této jednotky – zpravodajství, prevence před teroristickými útoky a případná reakce na tyto teroristické akce. Takže se nakonec tento úkol ocitl v těch nejpovolanějších rukou, SPECIAL AIR SERVICE, jež měly již zkušenosti s terorem v Severním Irsku, ale i na Borneu. Na tomto základě nejprve dochází k založení tzv. PAGODA TEAM, což byla malá jednotka pod vedením pplk. A. Pearsona, později známá jako SPT – SPECIAL PROJECTS TEAM, o 20 mužích vybraných z pluku. Jejich výcvik a určení byly jasné – mimo ochranu VIP se jednalo o zpravodajství související s terorismem, čímž došlo k vybudování jakési základny pro další rozvoj protiteroristických aktivit. V roce 1977 vzniká COUNTER REVOLUTIONARY WARFARE WING, jenž se v podstatě ujímá protiteroristického výcviku příslušníků SAS (COUNTER REVOLUTIONARY WARFARE SQUADRON). Po úspěchu německé GSG 9 v Mogadišu následuje rozšíření a vznik CRW SCHOOL, kde cvičí všichni příslušníci pluku zvláštní nasazení (CQB a FI-BUA způsob boje, zde i tzv. KILLING HOUSE a dalších 5 střelnic).

Nakonec dochází ke vzniku unikátního systému, kdy všechny squadrony SAS rotují v půlročních cyklech v CRW, pod označením SPECIAL PROJECTS TEAM, takže v podstatě mohou být v případě krize všichni příslušníci 22. pluku SAS nasazení k protiteroristickým zásahům. V principu to funguje tak, že squadrona v roli SPT předává po svém cyklu svoje úkoly následující squadroně, jež nejprve pod jejich vedením prochází šestitýdenním základním kurzem v CRW SCHOOL v Herefordu, kde se seznamuje s novinkami.

V rámci SPT je jednotka – squadron rozdělena na dva týmy – RED (výsadková a horská jednotka) a BLUE (člunová a mobilní), přičemž tým tvoří 80 mužů v čele s důstojníkem v hodnosti majora, ve 4 jednotkách po 16 mužích. A je složena z odstřelovací skupiny (vyzbrojena zejména H&K PSG 1, L 96A1 nebo Barrett M 82A1), jež je také cvičena i pro útočnou roli, a útočné skupiny (H&K MP 5K, SIG Sauer P 226, Browning HiPower, brokovnice SPAS a Remington 870). Jeden tým má vždy 30minutovou pohotovost, zatímco druhý 3hodinovou, v souvislosti s tím jsou přezdívaný Old Woman.

Jednotka se veřejnosti stala známou teprve až při provádění akce na osvobození rukojmí (5. květen 1980, NIMROD) na iránské ambasádě v Princes Gate, kdy před televizními kamerami vnikli do obsazené budovy, kde zachránili

rukojní a zabili pět ze šesti teroristů, to vše v bleskové akci prakticky beze ztrát rukojmí (jedno zastřeleno před akcí a jedno zraněno).

S tímto bojem souvisí i vznik OPERATIONS RESEARCH WING, jež jako výzkumná perut hodnotí, zkouší, navrhuje výstroj, vybavení a metody pro tento speciální a náročný druh boje. Právě přišla s novým druhem omračujícího granátu tzv. „FLASH-BANG“, který efektivně za asistence dvou příslušníků SAS využila německá GSG 9 při úspěšné akci v Mogadišu.

Určitou protiteroristickou roli v podstatě plní i celá zbývající část jednotky, kdy je vždy jedna squadron od roku 1974 vysílána do Severního Irsku, kde mimo jiné ochraňuje i velitelství britských sil v Lisburn, v jehož prospěch i spolupracuje s tajnou zpravodajskou jednotkou 14. INTELLIGENCE COMPANY (známá také jako DET). Později jejich spojením obě jednotky vytvořily INTELLIGENCE AND SECURITY GROUP NORTHERN IRELAND. V roce 1976 dokonce irská policie zatkla osmičlenný tým SAS pronásledující teroristy PIRA i za hranicemi. Mezi roky 1976 – 1987 bojovníci SAS zneškodnili na 25 teroristů PIRA (pravidelná armáda pouze 9).

Nejenže CRW působí v rámci války proti terorismu (květen 2002 v Afghánistánu operace KONDOR), ale podílí se i na výcviku a spolupráci s obdobnými útvary světa, jednotka dokonce svého času nacvičovala osvobození anglické ambasády v České republice, v Kolíně. Ale kromě zahraniční spolupráce (zejména australský SASR a novozélandský SAS) spolupracuje v oblasti protiteroristických aktivit i s dřívější součástí SPECIAL BOAT SERVICE, jež také od počátku 70. let disponovala vyčleněnou jednotkou pro protiteroristické akce na moři. Nejprve to byla 1. SPECIAL BOAT SECTION, poté vzniknuvší M SQUADRON s úkolem protiteroristických operací, jež je rozdělena na BLACK, GOLD a PURPLE GROUPS (16 mužů v operační jednotce). Jejich první spolupráce byla již v roce 1972, kdy byla skupina příslušníků SAS a SBS vysazena na zámořskou loď Queen Elizabeth III při podezření o uložení bomby na palubě.

1. Zdroj: www.psn.police.uk, www.met.police.uk, archiv autora, www.regiments.org/regiments/uk/specfor/SAS.htm

Milan KOVÁŘ, PČR, okresní ředitelství Hradec Králové

BOJ POLICIE PROTI DROGÁM V ČR 1989 – 2003

Snížování nabídky spočívá v represii nezákonného obchodu s drogami. Hlavní úlohu v této oblasti sehrává resort vnitra, konkrétně pak Policie ČR a její specializované složky. Do konce roku 1989 výkonné složky policie specializované na tuto problematiku v podstatě neexistovaly. Záhy však u nás vzniklo několik institucí, které si činily nárok na dominantní postavení v oblasti drogové restrikce. Období let 1990 – 1993 bylo proto poznamenáno nejrůznějšími zmatky při potírání nelegálního obchodu s omamnými a psychotropními látkami – nejasnostmi kompetencí, struktur, vzájemných vazeb a odpovědností složek uvnitř resortu ministerstva vnitra. Drogami se zabývala Federální kriminální policie, Správa hlavního města Prahy, Protidrogová brigáda Federálního policejního sboru. Situaci dále zneprůhledňoval Úřad pro narkotika, zřízený 9. 12. 1991 jako centrální koordinační orgán represivních složek čtyř resortů – federálního ministerstva vnitra, ministerstva financí a ministerstev vnitra ČR a SR. Na jeho vybudování se významně materiálně i poradensky podílela Velká Británie. Úřad pro narkotika sice v podstatě naplňoval ideály ústředního orgánu, jak jej doporučuje Úmluva OSN z roku 1988 v prováděcí modelové legislativě, v praxi však kvůli mnoha okolnostem svoji koordinační a centrálně informační roli nevykonával. Výsledkem pak byl chaos a z něj plynoucí nekoordinovanost a zmatky v oblasti příslušnosti a kompetencí. Toto období bylo navíc poznamenáno končícím federativním uspořádáním a obtížnou komunikací se slovenskou částí republiky.

Kvalitativně nový historický stupeň znamenal 1. leden 1993, datum vzniku České republiky, který současně přinesl i konec většině organizačních zmatků v oblasti policejního boje proti drogám. S konečnou platností došlo ke spojení všech výkonných operativních pracovišť Policie ČR a byla založena jednotná protidrogová centrála České policie – odbor drog začleněný do Ústředny kriminální policie. Odbor drog ÚOZZ ÚKP PP ČR stál na počátku roku 1994 jako vysoce produktivní a specializovaná protidrogová centrála policie České republiky. Měl za sebou desítky úspěšných akcí s vysokou mezinárodní prestiží. Plnil úkoly v oblasti potírání a předcházení drogové kriminality, a to jak na

území České republiky, tak i na poli mezinárodní spolupráce v boji proti drogám.

Na základě pečlivé analýzy činnosti, výsledků a též z hlediska plnění usnesení vlády ČR č. 446 ze dne 18. 8. 1993 se dotváří Odbor drog ÚKP PP ČR na silnou a výkonnou protidrogovou centrálu v České republice. Na přelomu let 1994/1995 proběhla reorganizace tehdejší Ústředny kriminální policie v nové útvary, z čehož nejpodstatnější změna byla akceptace analýzy nevyhovující existence dvou protidrogových policejních služeb na centrální úrovni a nevhodnost odtržení drogové analytiky od protidrogového výkonu. Vedení policie a resortu MV tedy opět velmi vhodně upravilo organizaci protidrogového výkonu policejní služby tím způsobem, že spojením úkolů a organizace NDIS a bývalého odboru drog ÚKP vytvořilo Národní protidrogovou centrálu, která se stala součástí samostatného Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie ke dni 1. 1. 1995.

K zajištění jednotného postupu při řešení boje proti toxikomanii byl vydán již v roce 1996 první závazný pokyn policejního prezidenta č. 28, který upravoval postup Policie České republiky na úseku boje proti toxikomanii.

Subjekty Policie České republiky na úseku boje proti toxikomanii byla odborná a specializovaná pracoviště služby kriminální policie, která odhalovala a dokumentovala protiprávní jednání související s toxikomanií, zjišťovala jeho pachatele, zabezpečovala základní úkoly včetně represivních a preventivních opatření, analýz, vyhodnocování, vedení evidenčních systémů a rozvíjela součinnost a spolupráci na úseku boje proti toxikomanii ve všech jejích formách.

V souvislosti s novelou trestního zákona, kam byla zahrnuta trestnost držení drogy pro vlastní potřebu, byl vydán 9. prosince 1998 nový závazný pokyn policejního prezidenta č. 39, kterým se upravoval postup příslušníků Policie České republiky při odhalování protiprávních jednání souvisejících s toxikomanií. Závazný pokyn byl rozšířen o obecné úkoly útvarů Policie České republiky na úseku boje proti toxikomanii. V pokynu byla také zahrnuta i součinnost a spolupráce policistů služby kriminální policie s dalšími

útvary a institucemi při plnění úkolů na úseku boje proti toxikomanii.

Na měnící se situaci na drogové scéně reagovala i policie České republiky. Byla připravena novela závazného pokynu policejního prezidenta č. 39 z roku 1999 a tak dne 12. června 2001 nabyl účinnosti závazný pokyn policejního prezidenta a ředitele úřadu vyšetřování č. 64, kterým se upravoval postup vyšetřovatelů Policie České republiky a příslušníků Policie České republiky při odhalování a dokumentování protiprávních jednání souvisejících s drogovou kriminalitou.

Závazný pokyn upravil postup policistů při odhalování a dokumentování protiprávních jednání souvisejících s drogovou kriminalitou tak, aby při provádění úkonů na úseku odhalování a dokumentování protiprávních jednání souvisejících s drogovou kriminalitou policista přihlédl ke zvláštnostem v reakcích a jednáních osob po-

deželých z takovýchto protiprávních jednání (sklony k agresivitě, útěku, sebepoškozování apod.). Při kontaktu s těmito osobami aby dbal zvýšené ostražitosti, postupoval uvážlivě, a k jejich střežení přibral potřebný počet sil a prostředků.

V tomto pokynu byla rovněž upravena manipulace se zajištěnými, vydanými, odňatými, změněnými nebo skladovanými věcnými důkazy, se kterými policisté, vyšetřovatelé a pověřeni pracovníci nakládají podle zvláštního právního předpisu.

Reakcí na pokračující změny drogové scény byla i další novela závazného pokynu policejního prezidenta a tak je v současné době činnost Policie České republiky v souvislosti s drogovou kriminalitou upravena závazným pokynem policejního prezidenta č. 102 ze dne 2. září 2003.

Miloš VANĚČEK, NPC

102
ZÁVAZNÝ POKYN
policejního prezidenta
ze dne 2. září 2003,

kterým se upravuje činnost Policie České republiky
v souvislosti s drogovou kriminalitou

K zajištění jednotného postupu Policie České republiky (dále jen "policie") při odhalování a dokumentování protiprávních jednání souvisejících s drogovou kriminalitou stanovím:

Čl. 1
Výklad pojmů

Pro účely tohoto závazného pokynu se rozumí

- a) zajištěnými látkami látky, u nichž je důvodně podezření, že obsahují vyjmenovanou látku¹⁾,
- b) drogovou kriminalitou protiprávní jednání a manipulace s vyjmenovanými látkami, které vykazují znaky skutkových podstat přestupků nebo trestných činů,
- c) toxikomanii stav periodické nebo chronické intoxikace, která škodí jedinci i společnosti a je vyvolána opakovaným užíváním vyjmenovaných látek, obvykle je spojena s nutností zvyšovat dávku, zkracovat dobu mezi užitím nebo změnit způsob aplikace pro dosažení požadovaného účinku, nebo potlačit abstinenci příznaky,
- d) nealkoholovou toxikomanií jakákoliv forma zneužívání vyjmenovaných látek,
- e) nedovoleným nakládáním s vyjmenovanými látkami manipulace s vyjmenovanými látkami, která je v rozporu se zvláštními právními předpisy upravujícími zacházení s vyjmenovanými látkami,²⁾
- f) toxikomanem osoba závislá nebo zneužívající vyjmenované látky,
- g) organizovanou drogovou kriminalitou soustavné, cílevědomé a koordinované páchání závažných trestných činů na úseku nedovoleného nakládání s vyjmenovanými látkami (včetně aktivit tuto činnost podporujících), jehož subjektem jsou zločinecké skupiny nebo organizace mající převážně vazby na zahraničí, a jejichž hlavním cílem je dosahování maximálních nelegálních zisků při minimalizaci rizika,

¹⁾ Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Příloha č. 1 nařízení vlády č. 114/1999 Sb., kterým se pro účely trestního zákona stanoví, co se považuje za jedy, nakažlivé choroby a škůdce, ve znění nařízení vlády č. 40/2002 Sb.

²⁾ Například zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 167/1998 Sb.

S B Í R K A

INTERNÍCH AKTŮ ŘÍZENÍ
POLICEJNÍHO PREZIDIA ČESKÉ REPUBLIKY

Ročník 2003

V Praze dne 2. září 2003

Částka 124

OBSAH

Část I

- 102.** Závazný pokyn policejního prezidenta ze dne 2. září 2003, kterým se upravuje činnost Policie České republiky v souvislosti s drogovou kriminalitou

NA BOJ PROTI DROGÁM JSME SE PŘIPRAVOVALI NA VŠECH FRONTÁCH

Vyvrcholením posledního ročníku MPA bylo nejenom závěrečné vyhodnocení a s ním spojené odměny, ale i poslední výlety. Deváté třídy se vypravily na leteckou základnu České armády v Čáslavi a „zbytek“ se později vypravil také za vojáky, ale pro změnu za pozemním vojskem do výcvikového prostoru v Boleticích u Českého Krumlova.

LETECKÁ ZÁKLADNA ČÁSLAV

25. května 2006 museli vybraní deváťáci vstávat nezvykle brzy. To aby jim neušel autobus, který směřoval do Čáslavi. Měli jsme velké štěstí, protože letecká základna v Čáslavi v současné době prochází rekonstrukcí, a tak jsme měli jednu z posledních možností ji navštívit před uzavřením. Velitelský čas byl 09.00 hod., kdy si nás na bráně vyzvedl kpt. Mgr. Michal Prejzek, mluvčí základny. Již v autobuse nás seznámil s historií základny a dovedl nás na první stanoviště – stanici biologické ochrany letiště, která se svými dravci zajišťuje bezpečný letový provoz. Přivítal nás „generál“ Adam, roční orel. Zajímavé podívání bylo doplněné ukázkou výcviku a ti odvážnější si mohli navléct rukavici a vyzkoušet si držet na ruce některého z rarohů, sokolů nebo sov. Dalším bodem prohlídky bylo

malé letecké muzeum, kde na stojánkách byly letouny, které byly ve výzbroji letecké základny. Ty si prohlížela jedna polovina, zatímco druhá navštívila trenažérovou místnost, tzv. full mission simulator, neboli plně funkční simulátor, letounu L-159 ALCA, kde se piloti učí zvládat různé letové situace. Potom, co se obě skupiny vystřídaly, nás čekala cesta na letovou dráhu. Byl letový den a tak jsme byli u toho, když piloti s bojovými letadly L-159 ALCA startovali ke cvičným letům. Letadla byla ve vzduchu a nás čekala poslední část. Autobus zastavil před hangárem, my jsme měli možnost doslova si osahat GRIPENY. Kpt. Mgr. Prejzek představil přítomné mechaniky a poutavě vyprávěl o mnoha detailech, kterých bychom si normálně ani nevšimli. Když jsme si udělali pár společných fotek na památku, tak jsme se rozloučili a návštěva na letecké základně skončila. Jenže to nebylo všechno.

Jen pár kilometrů od letiště je muzeum venkova na zámku Kačina. Tam skončil také náš celodenní výlet. Na závěr nás zchladil déšť, ale to už nám bylo jedno, protože jsme se pomalu vydali na cestu zpět do Českých Budějovic.

Miloš VANĚČEK

FOTOREPORTÁŽ Z NÁVŠTĚVY VÝCVIKOVÉHO PROSTORU BOLETICE

A TAKHLE TO VŠECHNO KONČÍ?

Malá policejní akademie se pomalu blíží ke svému závěru. Bývá zvykem bilancovat dosažené úspěchy, vzít si ponaučení z případných chyb a naskytnuvších se problémů. Nebyla by pravda, kdybychom tvrdili, že všechno se nám za ta léta dařilo na výbornou, že jsme se nesetkali s ničím negativním. Problémy jsme řešili za pochodu, z chyb jsme se snažili poučit a tak bychom na závěr chtěli vyjádřit více toho kladného, co se Malé policejní akademii podařilo.

- Vznikl projekt, který byl pro autory jejich dítětem, nad kterým bděli, postrkovali ho v prvních krůčcích, až se postupně osamostatnil jako dorůstající dítě.
- Seznámili jsme se s báječnými lidmi, kteří jsou také zapálení pro věc. Nejen s odborníky na slovo vzatými, ale i s pedagogy, kteří čtyři roky MPA opečovávali a starali se, aby neustráda.
- Děti policii přestaly vnímat jako represivní orgán a získaly povědomí, že v případě potíží se na ni mohou kdykoliv obrátit o pomoc.
- Začali jsme spolupracovat s dalšími organizacemi a institucemi a naším společným cílem se staly právě děti.
- Získali jsme prostřednictvím Pedagogicko-psychologické poradny v Českých Budějovicích akreditaci MŠMT k dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků. Učitelé se mohou na seminářích seznámit nejen s teoretickou, ale i praktickou problematikou jednotlivých oblastí.
- Díky sponzorům jsme dětem mohli připravit neobyčejné zážitky v podobě výletů, doprovodných akcí, soutěží a na slavnostním vyhodnocení předávat skutečně skvělé a hodnotné dárky.
- Projekt ukázal policistům možnosti, jak s dětmi pracovat alternativními metodami.

Samozřejmě, že projekt není všemocný a nemůže nahradit působení vlivu rodiny, školy, vrstevníků a dalších faktorů. Ani vlivy lokálního prostředí nelze jistě podceňovat. Troufáme si však tvrdit, že policie nemá zůstatvat při preventivních akcích stranou, ale má se jich aktivně (samozřejmě s patřičným personálním obsazením) účastnit.

Spekuluje se o tom, zda MPA skutečně končí. Dovolíme si uvést tyto informace na pravou míru. MPA byl čtyřletý projekt, který měl ověřit, zda se důsledná a systematická práce s dětmi

odrazí v jejich prosociálním chování. S dětmi jsme strávili stovky hodin a na základě zpětných vazeb si troufáme říci, že projekt uspěl. Nelze se zavděčit opravdu všem, ale většina dětí, a že jich projektem prošlo skoro 4000, byla s MPA spokojena, kladně hodnotila její programy a doporučila ji dalším školám. V personálních silách policie však není možné zajišťovat v takovém rozsahu výuku sociálně patologických jevů, i když by to bylo jistě ku prospěchu věci. Do projektu jsme od počátku zapojovali především policisty s vysokoškolským vzděláním. Chtěli jsme předejít neobdobné práci s dětmi, za kterou byla policie v dřívějších preventivních aktivitách kritizována. Rozhodli jsme se tedy myšlenky MPA šířit dále, i když trochu jinou formou. Připravujeme výukový DVD film, který bude pro školy možností, jak preventivně pracovat s dětmi v oblasti sociálně patologických jevů. Školám se tím nabízí možnost aplikace některých prvků MPA při přípravě vlastních vzdělávacích programů.

Budeme i nadále pořádat semináře pro zájemce o tuto problematiku. Nebráníme se ani spolupráci s vysokými školami, organizacemi a institucemi, kterým tato oblast není lhostejná.

Pro nás práce na MPA zdaleka nekončí. Naši respondenti opouštějí své základní školy, aby vstoupili do nových škol, nových tříd a kolektivů, a je na nich, zda dokáží využít své nové znalosti a dovednosti z MPA k tomu, aby ochránili sebe a své kamarády před nástrahami života. Naším novým cílem je věnovat se dospělým, pedagogům, rodičům a i těm předávat informace MPA. Vždyť všichni se celý život učíme, a i my musíme své poznatky zdokonalovat, abychom je mohli šířit dál.

Čtyři roky strávené s Malou policejní akademií se pomalu blíží ke konci. Chtěli bychom poděkovat plk. JUDr. Svobodovi a plk. JUDr. Komorousovi, že nám od začátku našeho nápadu věřili. Všem ředitelům a pedagogům zúčastněných škol, že nás nechali na svých školách působit a měli s námi trpělivost, dětem, které MPA prošly, sponzorům, že své finanční prostředky vkládali do našeho projektu, odborníkům, kteří s námi po celá ta léta spolupracovali, a dalším novým i starým přátelům, kteří nám pomáhali v našem úsilí.

Pokud jsme zde na někoho nebo něco zapomněli, omlouváme se, nebyl to úmysl, ale mo-

mentální indispozice naší šedé kůry mozkové, která se s nostalgií loučí s Malou policejní akademií.

BUDE MPA POKRÁČOVAT?

Ze čtyřletého působení MPA vyplývá velký zájem o projekt, a to jak od dětí, pedagogů, tak i od rodičů i široké veřejnosti. Již od začátku druhého ročníku jsme se začali setkávat s výčitkami, že je MPA pouze na třech školách, že by i jiné školy měly zájem o projekt. Museli jsme, a vlastně musíme i v současné době další školy odmítnat. Jelikož se jedná o celoroční programy, jsou velice náročné na čas a na „lidi,„. Kvalita se pro nás stala prioritní a převažuje nad kvantitou. Zájem ostatních nám dělá samozřejmě radost, a protože bychom nechtěli ostatní pouze odmítnat, stáli jsme před rozhodnutím, jak tento problém řešit.

Na základě zpětné vazby a požadavků učitelů i žáků jsme se rozhodli připravit výukový DVD program pro II. stupeň základních škol, který by byl přístupný všem školám, učitelům a dětem. Z výsledků našich šetření vyplynulo, že pokud se dětem bude věnovat pozornost v této oblasti, dojde nejen ke zlepšení jejich znalostí a vědomostí, ale i ke změně názorů a postojů. Ukazuje se, že tyto programy jsou účinné a přinášejí dobré výsledky v oblasti prevence. Děti si osvojí zdravý životní styl, pozitivní postoje, dovednosti a ochranné kompetence.

Malá policejní akademie se může se svým obsahovým pojetím stát i tématem v rámci připravovaných školních vzdělávacích programů. Jejím smyslem je pomáhat každému žákovi hledat vlastní cestu životem a utvářet životní dovednosti a kompetence pro život. Vzdělávání v tomto případě zajišťuje nejen rozvoj schopností, umožňujících získat informace, kriticky je posuzovat, třídit a pracovat s nimi, ale má i formativní funkci, podněcuje sociální a osobnostní rozvoj. Je zřejmé, že preventivní ochranné kompetence dětí a mládeže jsou vytvářeny nejen konkrétními informacemi o jednotlivých společensky nežádoucích jevech, informacemi o zdravém a zdravém životním stylu, ale i osobnostním a sociálním rozvojem a výcvikem v sociálních dovednostech.

Pokud budou školy připravovat vlastní vzdělávací programy, Malá policejní akademie by mohla být vodítkem pro prevenci sociálně patologických jevů. Výukový DVD program by tak mnoha školám umožnil využít jinak nedostupnou Malou policejní akademii v rámci celé České republiky. Ve školách, které mají o MPA zájem, může toto výukové DVD být příspěvkem

v rámci prevence sociálně patologických jevů a zároveň by bylo efektivním zhodnocením již vložených prostředků do celého projektu.

Po prvotním nadšení jsme byli nuceni řešit otázku zajištění finančních prostředků na výrobu tohoto programu. Byť se to na začátku zdálo velkým problémem, nakonec se přijatelný obnos za pomoci společnosti E-ON podařilo zajistit. Tak jako jsme víceméně celou dobu měli a máme štěstí na lidi, i v tomto případě jsme objevili partu vynikajících lidí, kteří nám bez ohledu na peníze pomáhají s přípravou scénářů, s výběrem dětských herců a nakonec samozřejmě zrealizují výrobu DVD dle našich představ a požadavků odborníků a recenzentů.

Tento rok stojí před námi ještě mnoho práce. Výukový DVD film by měl být tou pomyslnou „třešinkou na dortu MPA,“ vždyť nám jde všem o stejnou věc. Citlivým, empatickým přístupem k žákům vytvořit příznivou atmosféru ve třídě. Nestačí jen pedagogický takt, ale významná je vůle řešit daný problém. Je nesporné, že kvalita osobnosti pedagoga a jeho kompetentnost příznivě ovlivňují celou atmosféru i samotný učební proces. Nyní už směřujeme i k tomu, že by bylo vhodné věnovat více pozornosti problematice sociálně patologických jevů v pregraduální přípravě učitelů. Studenti by si měli osvojit nejen teoretické poznatky, ale projít i praktickým výcvikem. Možná se tento film dostane i na pedagogické fakulty a bude přínosem i pro budoucí pedagogy.

Doufáme, že se nám naše úsilí podaří a budeme moci s krásným vědomím říci: „podařilo se nám vše tak, jak jsme si přáli“.

MALÁ POLICEJNÍ AKADEMIE OČIMA ŘEDITELŮ ZÁKLADNÍCH ŠKOL

Mgr. Antonín SCHEICHL, ředitel ZŠ Máj I., České Budějovice

Národní protidrogová centrála Praha, Okresní ředitelství Policie ČR České Budějovice – plk. JUDr. Jiří Komorous, kpt. Bc. Miloš Vaneček, plk. JUDr. Stanislav Svoboda, kpt. Mgr. Alena Toningarová, npor. PhDr. Lucie Ptáčková, Ph. D., npor. Bc. Milan Neruda a další jsou instituce a „důvěrní známí“ žáků a učitelů naší školy. Je to běžné na všech školách?

S platností od 1. 1. 2001 vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR metodický pokyn k prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže, který jsme na základě provedeného rozsáhlého monitoringu rozpracovávali na naše podmínky.

Než se sešel rok s rokem, byl jsem osloven tiskovými mluvčími OŘ Policie ČR, slovo dalo

slovo, nabídku jsem s radostí přijal a Malá policejní akademie byla na světě. Základní školy v Suchém Vrbném a v Lišově se staly členy triumvirátu – našimi blízkými spolupracovníky i soupeři.

Osnova MPA, zpracovaná velmi fundovanými lidmi v souladu s osnovami především občanské výchovy, metodiky MŠMT ČR, nahradila naše tehdejší snažení na 2. stupni školy. Žáci pilotních 6. tříd jsou nyní již v 9. třídách – MPA pracuje 4. rokem. Šikana, drogy, agresivita, záškoláctví, volný čas, vlivy nedobrych skupin, alkohol, gamblerství, psychofarmaka, nikotin, náboženské sekty, infekce, ale také bezpečí pro dívky, člověk a právo, trestní zákon nejsou pro naše děti neznámými pojmy. Přednášky a semináře, besedy, ale i doprovodné soutěže mezi zúčastněnými školami, výlety, exkurze, výstavy a mnohé další doplňují mozaiku naší akademie. Díky nesmírné vitalitě paní dr. Ptáčkové jsou všechny soutěže dotovány hodnotnými sponzorskými cenami.

Řada aktivit je směřována i k veřejnosti, rodičům. Jejich zájem o besedy na téma drogy, šikana apod. se trvale zvyšuje. Ti, kteří přednášky a besedy zhlédli, doporučují účast dalším.

Zkušenosti přenášejí lektori i naši učitelé na ostatní školy, jejichž zájem o MPA je nebývalý.

Po Ajaxovi na 1. stupni školy se dostává MPA i do 4. a 5., postupně i nižších tříd. Nově vzniká i spolupráce na projektu se Zdravotně sociální fakultou JU v Českých Budějovicích a dalšími institucemi.

Každoroční bilancování za přítomnosti nejvyšších představitelů Národní protidrogové centrály, krajských a městských organizací a institucí, sponzorů a dalších hostů, nejlepších představitelů všech tří škol, vedení škol je mimořádnou slavností plnou soutěží a her, vyhodnocování a odměn, demonstrací pozitivních výsledků projektu. Letos – v r. 2006 bude zároveň i naší „společnou maturitou,“ MPA dokončí první absolventi.

Velké poděkování bude patřit všem výše zmíněným, zejména pak těm, kteří se stali doslova našimi kolegy – paní Tonerové, paní Ptáčkové a panu Vaněčkoví. V červnu se, jistě ne doslova, rozloučíme, budeme pokračovat v MPA další roky samostatněji, ale ne sami. Osnovy Malé policejní akademie se stanou pevnou součástí průřezových témat nově vznikajícího školního vzdělávacího programu. Zápisy v kronice školy a její fotografické příloze, na stránkách internetu budou třeba i v dalším století svědkem něčeho, co se nám v daném čase a v daných potřebách dařilo.

Děkuji.

Mgr. Stanislav MATOUŠEK, ředitel ZŠ LIŠOV
Postřehy k hodnocení čtyř ročníků Malé policejní akademie.

Do 1. ročníku Malé policejní akademie jsme vstupovali jako do neznámého prostředí. Společně se základními školami Máj I a Suché Vrbné jsme se stali v podstatě pilotními školami projektu. Je nutné ovšem říci, že projekt šel trochu obráceným způsobem, protože nejdříve se začal ověřovat a potom schvalovat. Začal tedy bez podpory školských orgánů a tedy bez materiálního zvýhodnění.

Svoji prospěšnost prokázal projekt již v průběhu prvního ročníku. Z vnějšího pohledu hodnotíme maximálně pozitivně rozšíření spolupráce škola – rodina – policie a odborníci vstupující do problému prevence sociálně patologických jevů. Kromě toho, že získávají nové informace žáci, získávají stejné informace i rodiče, což je přirozené pro rodinnou výchovu a působení rodiny v oblasti prevence.

Dalším pozitivem MPA je přímé působení odborníků z řad policie v dětských kolektivech. Děti mají bezprostřední možnost získávat konkrétní poznatky a zkušenosti z činnosti policistů v terénu. To bezprostředně souvisí také s možností dostávat konkrétní odpovědi na otázky, které vznikají přímo v dětských kolektivech pod vlivem společenského prostředí.

Velmi dobrý vliv má také pořádání různých soutěží a závodů, ale také společných exkurzí a výletů pro nejlepší účastníky. Tyto akce opět umožňují přímé působení na žáky a kromě toho nutí žáky o konkrétních problémech přemýšlet. Jmenujme např.:

- Soutěž o nejlepší obrázkový kalendář pro rok 2006. Problém zpracovávaly většinou malé skupiny žáků, kteří se při tvorbě kalendářů vzájemně ovlivňovali. Jednak při volbě sociálně patologických jevů, jejich znázornění a také možné prevence.
- Soutěž nejlepší obrázek s tematikou sociálně patologických jevů. Byla opět dobrá možnost aby děti vyjádřily, co považují za negativní, čím a jak tento jev mohou vyjádřit.
- Soutěž o nejlepší básnickou sbírku.
- Společný výlet na Slapy s ukázkami práce policejních potápěčů.

To není ani přehled ani výčet akcí, ale pouze příklad výše uváděných předností projektu Malé policejní akademie.

Z pohledu vedení školy je podstatným přínosem MPA přímé řešení problematiky prevence sociálně patologických jevů na vysoké odborné úrovni v přímé spolupráci odborníků různých

profesí. Velkou předností je také to, že v průběhu 4 ročníků Malé policejní akademie bylo působeno nejen na žáky, ale také pedagogické pracovníky a dále hlavně rodiče a ostatní veřejnost. Pozitivem je také zveřejňování problematiky ve sdělovacích prostředcích.

Věříme, že projekt MPA pronikne do většiny základních škol a tím zůstane i v naší škole jako kmenová součást výchovného působení na žáky.

MALÁ POLICEJNÍ AKADEMIE OČIMA RODIČŮ

Věra SUCHOMELOVÁ ZÁKLADNÍ ŠKOLA LIŠOV

Malá policejní akademie je u nás v rodině pojem. Když mají děti ve škole besedu, nebo nějaký jiný program související s Policejní akademií, nadšeně mi o tom doma vyprávějí. Čas od času slyším, že za něco „budou body pro policejní akademii“. Původně z tohoto důvodu jsem se zúčastnila dvou besed pro rodiče, týkajících se negativních sociálních jevů mezi dětmi, a s jejich obsahem jsem byla spokojená. Pan Vaněček dokázal vytvořit uvolněnou atmosféru a zejména praktické ukázky (mezi rodiči kolovaly vzorky marihuany, hašiše, extáze...) vyplnily rodičům jistou mezeru ve vzdělání. Syn se spolužáky věnoval nemálo času výrobě kalendáře s inscenovanými fotografiemi všech možných špatností, které lze vidět i mezi dětmi: brutalita, kouření, krádeže apod. Za tento kalendář obdrželi děti teplé čepice se znakem MPA, které teď hrdě nosí. Myslím si, že význam Malé policejní akademie spočívá nejen v prevenci, ale i v pozitivní prezentaci Policie ČR před dětmi (a nakonec i rodiči), v budování vztahu dětí k Policii ČR založeného na důvěře a ochotě spolupracovat. Proto tuto aktivitu jako rodič velmi vítám.

Kamila ZELINKOVÁ, ZŠ MÁJ 1 – PROČ DĚLAT MALOU POLICEJNÍ AKADEMII?

Dnešní svět je složitý, žije se rychle, nikdo nemá na nikoho čas. Někdy ani sám dospělý neví kudy kam. Natož děti a mladí lidé, kteří zkušenosti ještě sbírají. Není divu, že mnohdy ztrácí orientaci, že plavou v moři informací, vlivů, názorů a pocitů.

Tehdy se možná u některých zrodí v hlavě myšlenka zkusit něco, co se normálně nedělá – vždyť zakázané ovoce chutná nejlíp. A mladí se skoro vždy chtějí odlišit od nudných a konvenčních rodičů, tak proč si nezahulit, nezapařit nebo nedat někomu znát sílu svojí pěstí. Nedokážou domyslet důsledky svého jednání, jsou nezkušené, nezralé, nejistí, jsou to děti. Na jednu stranu plně vzdoru, na druhou stranu vděčné za to, že si

s nimi někdo z dospělých popovídá. Jsou tvárné, upřímné. Mají smysl pro spravedlnost, mají v sobě schopnost nadchnout se pro dobrou věc, mají cit pro dobro a zlo.

Kdo vymyslel Malou policejní akademii, uvažoval zřejmě takto: uchopme to, co je dětem vlastní a cíleně s tím pracujme. Organizátoři tohoto projektu již čtvrtý rok trpělivě školákům nejen vysvětlují, ale také jim naslouchají a podnikají pro ně různé akce. Žáci ze ZŠ Máj 1 mají to štěstí být při tom. A to že projekt běží již tak dlouho, svědčí o tom, že vzbudil zájem nejen dětí, ale i rodičů. Kdo by rád nenakoukl pod pokličku policejní práce, která je samozřejmě velmi složitá a zodpovědná, ale také nesmírně zajímavá. A pak už je jen krůček k tomu pochopit, proč není dobré hulit, pařit nebo používat pěstí.

Za všechny rodiče děkuje všem, kteří se na Malé policejní akademii podílejí

Mgr. Miloslava KRČMÁŘOVÁ SESBÍRALA NÁZORY RODIČŮ NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE SUCHÉ VRBNÉ

Rodiče dětí z 9. C. zhodnotili MPA slovy:

- Dobrý nápad – dětem to rozhodně něco dalo.
- Je zapotřebí s tím pokračovat.
- Považuji za potřebné.
- Považuji za dobré a prospěšné
- Určitě dobrý nápad pro děti zajímavé a poučné.
- Velmi přínosné pro děti, zvláště přednášky o drogách.
- Oceňuji soustavnost, opakování a čtyřletou délku programu.

Rodiče dětí 7. A. nám vzkázali

- Projekt je výborný, přednášky zajímavé, pro děti velmi informativní. (p. Vočadlo)
- Vede k větší bezpečnosti a děti poznají i negativní nástrahy života. (Zábranský)
- Rodiče M. Vejdy: výborný projekt. Používáme při výchově. (forma otázek: co bys udělal, kdyby)
- Projekt naučil k samostatné práci a vyjadřování se k dané tématice.
- Projekt je určitě dobrá věc. Souhlasím s ním. (p. Šedivá)

PROJEKT MALÁ POLICEJNÍ AKADEMIE V KONTEXTU SOUČASNÝCH ZMĚN A NOVÝCH TRENDŮ VE ŠKOLSTVÍ

Mgr. Ivana NEUMANNOVÁ, Česká školní inspekce

Poslední Výroční zpráva České školní in-

spekce konstatuje, shodně s několika minulými, nárůst projevů agresivního chování žáků a šikany v základních školách.

Během inspekční činnosti jsem se na některých budějovických školách setkala s projektem Malá policejní akademie. Jeho cílem je smysluplná prevence sociálně patologických jevů. Měla jsem možnost hospitovat v hodinách, kde projekt probíhal, seznámila jsem se s pracovními sešity žáků, hovořila s učiteli, žáky i lektorkami.

Kromě toho jsem se po dva roky velmi ráda účastnila slavnostního vyhlášení a hodnocení výsledků práce žáků zapojených do projektu. Všechna setkání s tvůrci a realizátory Malé policejní akademie pro mě byla pozitivní a inspirující zkušeností nejen pro zaujatý a nadšený přístup těchto lidí, ale cením si i jejich profesionálního vhledu do oblastí didaktiky, pedagogiky a vývojové psychologie. Bez toho celý projekt mohl zůstat v pouhé rovině suchých deklarací či povrchního seznámení žáků s problematikou.

Svět a společnost se dynamicky rozvíjejí a rychle mění a způsob vyučování, který byl dobrý pro žáky před deseti, dvaceti, čtyřiceti lety, už nevyhovuje potřebám dnešních žáků. Současná společnost vyžaduje, aby vzdělávání žáků bylo pojímáno v souvislostech, s důrazem na smysluplnost toho, co si děti a mladí lidé ve škole osvojí, získají a mohou uplatnit v dalším životě.

Na tyto skutečnosti reagoval nový školský zákon, který vstoupil v platnost 1. 1. 2005. Jako základní dokumenty vzdělávání vymezil tzv. rámcové vzdělávací programy. Mezi současné cíle vzdělávání patří, mimo jiné, učit žáky rozvíjet a chránit fyzické, duševní a sociální zdraví a být za ně odpovědný, vést žáky k toleranci a ohleduplnosti k jiným lidem. Základní škola by měla žáky vybavit souhrnem dovedností, znalostí, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti.

Projekt Malá policejní akademie vstoupil zcela v souladu s těmito záměry do škol už před pěti lety. Jeho autoři pružně reagovali na potřeby dnešních žáků a společnosti. Okruh témat seznamuje žáky s problémy a různými druhy nebezpečí, které přináší život na prahu 21. století, a je výrazně zaměřen na jejich účinnou prevenci a řešení. Nezůstává jen u znalostí, osu projektu tvoří praktické vedení žáků k osvojení si potřebných dovedností bezpečného a zdravého životního stylu, uplatňování správných občanských postojů.

Projekt jako celek je zpracován tak, že se může stát organickou součástí školních vzdělávacích programů základních škol.

MALÁ POLICEJNÍ AKADEMIE OČIMA SAMOTNÝCH ŽÁKŮ ZÁKLADNÍ ŠKOLA LIŠOV

Juliana Frenková

Projekt MPA se mi velice líbil. Nikde jinde bych se nedozvěděla tolik informací o drogách, násilí a ostatních patologických jevech. Vím, že žádná z těchto věcí není dobrá. Vím, jak se proti nim mám bránit. Děkuji všem, kteří se na tomto projektu podíleli, že nám umožnili dozvědět se něco o životě.

Zdeňka Benedová

Když k nám do třídy poprvé vešli v šesté třídě policisté, myslela jsem si, že je to hloupost. Po čtyřech letech fungování MPA mám jiný názor. Dozvěděli jsme se spoustu zajímavých věcí. Užili si spoustu legrace. Moje hodnocení je kladné. Velmi se mi MPA líbila. Byla bych pro pokračování i na jiných školách.

Miroslava Hornáková

MPA jsme měli párkrát v každém školním roce, byly to úžasné hodiny s policií, nikdy jsem si nemyslela, že dokážou tak zvládnout děti. Povídat a přitom uhlídat kázeň ve třídě, i ti největší lotři zaujatě poslouchali. Myslím si, že by měli být všichni seznámeni s problémy, které na nás čekají na každém rohu, a toto všechno nám popsali ti úžasní lidé od policie. Provázeli nás každým problémem dopodrobna, měli připravené příběhy, které zažili nebo viděli a nebo o nich slyšeli. Vyprávěli o tom, jak se vyvarovat tomu, aby se nám něco takového také nestalo, a celé povídání bylo zakončeno dotazy, všechny vysvětlili a přidali i něco navíc. Hodiny s MPA určitě nebyly k zahazení, opravdu se mi to moc líbilo, škoda, že těch hodin nebylo víc. Ráda bych poděkovala panu Vaněčkovi, paní Ptáčkové a Toningarové, že to s námi vydrželi, a hlavně paní učitelce Jiráčkové, která s tím měla největší práci, za to, že tyto hodiny zařídila.

Janek Štefančík

Je to dobrá věc. Mě se to líbí, jsou tam dobré hry a soutěže. Taky mě potěšily ceny, myslím, že by MPA měla pokračovat i v dalších letech.

Nikola Drdová

MPA mi dala do života strašně moc věcí. Nemůžu říct, že jen ty nejlepší, protože mě zatáhla i do světa hrůzy. Svět plný alkoholu a drog. Poznala jsem, jak se žije těm v „jiném světě“. A strašně moc bych jim chtěla pomoci, protože i když jsou od „normální“ společnosti odsou-

zeni, jsou to přece také lidi jako jsme my. Každý má své problémy. Někdo jde radši mezi lidi, někdo si zaleze do pokoje a je sám. Někdo se opije a někdo jde pro radu za doktorem. Třeba oni měli také nějaký problém, ale nemají nikoho na světě, kdo by jim pomohl a tak se ubrali touto cestou. Každý jsme už určitě zažili ten pocit bezmoci, bolesti, samoty. Každý to nese jinak. A když tomu druhému nepomůžeme, dopadne tak jak dopadne. Ale to jsem odbočila úplně jinam. S MPA jsem měla možnosti poznat dobro i zlo. Dokázala mě přesvědčit a ujistit o té dobré cestě. A jsem jí za to moc vděčná. Poznala jsem spoustu nových báječných lidí, kteří tento projekt vedou. Je dobře, že něco takového existuje. Některé děti to jistě ocení, některé zavrhnou jako kravinu. Já to zahrnuji jako skvělou věc. V mnoha věcech mi pomohla. Naučila jsem se, co je správné. Škoda, že již odcházím ze základní školy a vlastně už končí i MPA. Moc ráda bych si to všechno zopakovala. Všechny ty besedy a hodiny s paní Ptáčkovou, Toningerovou a panem Vaněčkem byly krásné. Určitě to pomohlo mnoha dětem. Díky MPA není škola jen učení, ale zažijeme i zábavu a přitom se seznámíme s mnoha důležitými věcmi. MPA je pro mě taková příprava do dalšího světa. Snaží se z nás udělat rozumné lidi. Naučit se vyhnout špatným věcem, ale i umět pomoci druhým. A to vše taky kvůli paní učitelce Jiráčkové. Je to na škole taková spřízněná dušička. Dokáže pomoci každému. Určitě by spousta dětí chtělo být jako je ona. Bez ní by to nebylo takové. Díky policejní akademii jsem měla možnost podívat se i na několik výletů třeba do Prahy na koně, na Slapskou přehradu, do Policejního muzea. Do života mi dala strašně moc věcí, které mi již nikdo nevezme. Jsem za ně strašně moc ráda. Tohle všechno mi bude moc chybět. Jsem ráda, že jsem měla možnost poznat to!

Němec Robert

Myslím, že MPA je projekt, kterého je dnes potřeba, protože šikany, drog, alkoholu je dnes mnoho, ale je samozřejmě i víc nebezpečných věcí, které jsme v tomto projektu probírali. Je to dobrý nápad!!!

ZÁKLADNÍ ŠKOLA MÁJ I.

Hrůšová Michaela

Celé čtyři roky s programem od Malé policejní akademie jsem strávila velmi příjemně a pojala jsem to jako ponaučení do života. Získala jsem spoustu informací ohledně drog (jako jsou marihuana, hašiš, pervitin, heroin). Velmi intenzivně jsme se věnovali též problematice

šikany, alkoholu, gamblingu, znásilnění a záškoláctví. Věnovali nám spoustu rad. Kdyby z této osvětové činnosti, co policie pořádá, si každý z nás do budoucnosti něco odnesl, určitě by to mělo vliv na snížení dětské kriminality, jelikož právě oni jsou zvědaví a zkouší věci, které neznají. Podělili se s námi o zkušenostech a hlavně nás poučili, jak se zachovat v určitých situacích. S oblibou jsem vypracovávala různé semináře. Za dobré výsledky byli soutěžící odměněni různými cenami a výlety. Kdykoliv k nám přijela návštěva od policejní akademie, mohli jsme se ptát na jakékoliv otázky. Spolu se spolužáky jsme se alespoň na chvíli stali malými policisty a ocitli se v jejich roli, kde jsme řešili případy, které se bohužel odehrávají i ve skutečnosti.

Dvořáková Simona

1. rok (6. třída)

Říkala jsem si, co to na nás zase vymysleli. Přišly dvě paní a rozdaly nám sešity na Malou policejní akademii. Někdy jsme si z nich četli a dopisovali různé informace. Když jsme měli besedu asi už po třetí, začalo mě to docela bavit.

2. rok (7. třída)

S paní Lucií Ptáčkovou a její kolegyní jsme si povídali třeba o agresivitě, záškoláctví, drogách...

3. rok (8. třída)

Pokud k nám nepřišla paní L. Ptáčková, přišel pan Miloš Vaněček. Všechno o alkoholu, gamblingu, trestním zákonu nebo o tabletkách štěstí nám dobře vysvětlil. Byla s ním sranda.

4. rok (9. třída)

Čtvrtým rokem už jsme byli skoro o všem poučení, ale i přesto jsme se v 9. třídě dozvěděli ještě něco nového (bezpečí pro dívky, náboženské sekty, satanismus, drogy a infekční onemocnění...).

Závěr:

Myslím si, že Malá policejní akademie nikomu neuškodila, právě naopak. V 6. třídě už jsem si myslela, že všechno o drogách, alkoholu nebo trestním zákonu vím, ale dozvěděla jsem se toho ještě spoustu. Malá policejní akademie by měla dál pokračovat.

Petra Kellerová

Patřím mezi žáky, kteří byli do projektu Malé policejní akademie zapojeni po celý druhý stupeň ZŠ a jako první tak „splnili“ čtyři roky besed, soutěží apod. Máme zhodnotit, co nám tento program přinesl a co nového jsme se dozvěděli z oblasti drog, náboženských sekt atd.

Na besedy s paní Toningerovou si už moc

nepamatuji, protože to bylo už v šesté třídě, kdy pro nás bylo vše nové ať už přestupem na druhý stupeň nebo v tomto projektu. Všechny určité potěšila propiska, s kterou někdo ve škole píše ještě dnes, i když už je v horším stavu než před několika lety, kdy jsme ji obdrželi.

Myslím, že všechny překvapil styl vyprávění pana Vaněčka. Díky jeho přátelskému přístupu jsme jeho rady nebrali jako zákazy, ale spíš jako doporučení nebo tak něco. Přestože se někdo občas, mimo téma, zeptal na hloupou otázku, tak se třeba zasmál a stejně se snažil odpovědět. Vždy s námi jednal jako se sobě rovnými, a to se nám líbilo. I jeho předčítání z knížek o drogách mělo své kouzlo a všechny zaujalo, přestože bychom si to sami asi nepřčetli.

Letos jsme měli besedu s paní Ptáčkovou o nebezpečí, které by nám, holčákům, mohlo hrozit. Jenom holky z naší a vedlejší třídy a ona. Bylo to zajímavé, určité přínosné a bylo dobré, že kluci byli v jiné třídě, takže to bylo čistě jen „mezi námi děvčaty“.

Vyhrála jsem jen jednou – tričko, ze kterého se hned sepral obrázek sovičky, ale i tak potěšilo. Na žádném výletě jsem nebyla, ale ti, co někdy jeli, tak se jim to, myslím, líbilo. Někomu se nezamlouvaly časté výtvarné soutěže, ale chtěla bych vidět, jak by se tvářili, kdybychom pořád museli psát slohové práce.

Celkový projekt byl dobrý, dost nám přinesl a nezbyvá alespoň doufat, že se podle toho budeme jednou řídit. Samozřejmě se vždycky najde někdo, kdo bude brát drogy, stopovat atd., ale s tím se nedá nic dělat. Snad by se tenhle projekt měl zkusit ve více školách, aby nás slušňáky vychované Policejní akademií nemohl nikdo „kazit“.

Tomáš Bouma

Pro mě byly 4 roky s MPA velkým přínosem, jelikož jsme se tam mnoho naučili, např. co se stane, když někdo začne používat drogy, a také nám mnoho věcí objasnili. Nejen, že měli pro mě připravený velký a velmi dobře pojatý proslov, který byl velmi naučný, také pro mě vymýšleli mnoho soutěží a jiných aktivit proto, abych mohl také projevit svoje nadání a zájem. Moc mě tedy ponaučili o tom, co se smí a co ne a také co je v souladu se zákonem a co už ne. Také jak se mám bránit a jak se nedostát do problémů. Moc mně pomohlo, když jsem si mohl s policejními zástupci povídat na rovinu, jelikož jsem se tak mohl zeptat na to, co bych se jinak nedozvěděl. Také si pamatuji, když nám inspektor se svými kolegyněmi povídal o šikaně, tehdy jsem je tak bedlivě poslouchal. Nesmím také zapome-

nout na to, že když jsem byl vybrán a umístil jsem se v soutěžích dobře, tak jsem měl vždycky odměnu v podobě výletů. Tak to pro mě bylo to, proč jsem se snažil. Osobně si myslím, že MPA jak jsme ji poznali, by taková měla zůstat i nadále, byla velkým přínosem jak pro mě, tak i pro celou třídu IX. D. To, co jsem tady napsal, myslím vážně. Celkově se mi MPA velmi líbila a tak vám přeji mnoho roků takových, jaké byly doteď.

Martin Šícho

Malá policejní akademie je velmi zajímavá věc. Určitě je důležité, aby se mladí lidé dozvěděli o věcech jako jsou trestné činy, šikana a drogy. Všechno bylo velmi dobře zorganizováno a soutěže byly určité spolehlivou zárukou toho, aby při besedách všichni poslouchali a snažili se. Nejlepší byly besedy s panem Vaněčkem. Dokáže upoutat pozornost a už vůbec nevěřím, že má pravdu, když říká, že není učitel. Jinak určitě pravdu má a o drogách toho ví opravdu hodně. S ostatními besedami už to bylo horší a jejich zajímavost zvedlo pouze probírané téma, ale určitě bychom nenašli nikoho povolanějšího než paní Ptáčkovou. Toť vše co bych chtěl o MPA říci a můj verdikt zní: „Jednoznačně skvělá věc, která snad zamezí nějaké špatnosti.“

Monika Rozmillerová

Především si myslím, že ty roky byly velmi užitečné. Když jsme jako nic netušící šestáčky nastoupili na druhý stupeň, příslušníci MPA nám vysvětlili, co je to šikana a že to není nic pěkného. Pan Vaněček s námi hovořil na téma drogy, mnohdy čelil otázkám, které byly „na tělo“. V následujících ročnících jsme zjistili, že alkoholem a cigaretami se nic nevyřeší, hraní na automatech může mít nežádoucí následky.

Projekty, které MPA konala, byly zábavné, poučné a především užitečné. Ti pilní byli za své práce náležitě odměněni.

Malá policejní akademie nás připravila na život mimo naši fantazii, na život v realitě, který není jen o tom, co bude dnes k obědu. Dala nám mnohem víc než poznatky. Přístup, s nímž s námi příslušníci MPA komunikovali, na tom má velký podíl, za což jim všem děkujeme.

Jan Matula

Nejvíce se mi líbila odbornost policistů, kteří věděli všechny naše otázky a pěkně odpovídali. Velmi zajímavé téma bylo sekty a náboženské hnutí, kde bych chtěl na toto téma více hodin. Mluvili jsme o zajímavých a důležitých věcech pro další dlouhý život. Učili jsme se jak např.

popisovat trestný čin, co to je soudce, obžalovaný či co to je droga, marihuana a jaké má účinky. Dostali jsme pěkné obrázkové sešity, kde byla doporučovaná literatura. Chtěl bych, aby bylo více hodin, aby se více diskutovalo, ale policisté mají hodně práce, proto nemohli mít tolik hodin. Velice zajímavé byly výstavy, soutěže s výhrami a dokonce jsme byli v televizi jako celebrity.

Pavla Böhmová

Díky MPA víme, jak se v daných situacích chovat. Pro mě tyhle hodiny, s nimi strávené, byly velmi příjemné. Bavilo mě dozvídat se o různých formách zločinu jako např. o drogách, kdy nám pan Vaněček vyprávěl o historkách, které na vlastní kůži zažil. Tyhle hodiny byly uvolňující a přínosné, protože v normálních hodinách se toho tolik nedozvíme. Já osobně bych řekla, že ani žádné zápory MPA neměla. Nic mi nevadilo, a dokonce jsem si doma, ze zvědavosti, četla jejich knížku, kterou jsme každý rok k danému tématu dostali. Velmi mě to bavilo a trochu mě mrzí, že podobné akce nejsou na středních školách.

Marie Voštová

Jó, Malá policejní akademie... Tak to pro nás všechny byl veliký pojem. Myslím, že se to asi každému líbilo a každý si našel své téma, které mu bylo blízké nebo ho alespoň zaujalo.

V šesté třídě jsme se zabývali šikanou. Nejříve jsme byli všichni takoví vyděšení z toho, co to po nás všichni vlastně chtějí. Ze začátku spousta nás nevěděla, co to vlastně ta šikana je, neboť jsme se s ní naštěstí nikdo nesetkal, ale časem nám to začalo docházet a pomalu jsme si uvědomovali, že to asi moc dobrá věc nebude.

Po pochopení této nehezké věci jsme se skoro všichni přesunuli do sedmé třídy, kde na nás čekala agresivita, záškoláctví a drogy. V našem věku už snad všichni věděli, o co se jedná, když se řeknou tato slova. Avšak díky našemu oblíbenému a nepřehlédnutelnému policistovi Vaněčkovi jsme se toho dozvěděli ještě více, a když nám k tomu řekl ještě pár odstrašujících případů, plno lidí se rozmyslelo, jestli má cenu si s tímto něco začít.

Sedmý rok uplynul jako voda a zase jsme se shledali po prázdninách v této samé sestavě i s našimi policisty. V loňském roce byl naším hlavním tématem trestní zákon, ve kterém jsme sice trochu plavali, ale na konci roku už jsme si rozmysleli škrcení našich neoblíbených učitelů, což byl asi účel.

No a letošní téma bylo asi nejoblíbenější. Toto téma se všem nejvíce líbilo – Bezpečí pro dívky.

Celkově pro nás byla MPA velkým přínosem, protože jsme se díky ní dozvěděli spoustu věcí, které bychom teď třeba vůbec nevěděli.

Také ceny, které jsme dostali za soutěže, nás všechny potěšily. A tak doufám, že MPA bude ještě pokračovat a žáci ji budou mít rádi nejméně tak, jako my.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA SUCHÉ VRBNÉ

NÁZORY DĚTÍ 9. TŘÍD

Jak hodnotím čtyři roky MPA na naší škole?

Co se mi nejvíce líbilo? Co mi dala MPA?

9. A

Policejní akademie je dobrá akce. Myslím, že mnoha dětem ujasní život. Budou vědět co od koho mohou čekat, atd. Všechno je to dobře uspořádané a organizované. Je to dobrý nápad. Líbí se mi to.

Kristýna Jirkovská

Ty čtyři roky s MPA byly určitě zábavné a poučné. Dozvěděli jsme se plno zajímavých věcí o drogách, alkoholu, šikaně i práci policie. A myslím, že přednášky odradili spoustu lidí právě od těchto výše jmenovaných záležitostí. Nejvíce se mi líbila sportovní dopoledne a zajímavé přednášky pana Vaněčka.

MPA mi rozhodně dala hodně nových poznatků a zábavy. Myslím, že přednášek mohlo být i více. Bylo by dobré, kdyby MPA pokračovala i na jiných školách, protože myslím, že to stojí za to!

Adam Lorenc

9. C

Bylo to zajímavé. Přiučila jsem se určitě mnoho nových věcí, které jsem vůbec neznala. A po sice ne vždy častých návštěvách pana Vaněčka jsem se bavila u jeho vyprávění. Jelikož je tohle poslední rok s MPA na naší škole, tak by bylo škoda, kdyby se tahle akce nerozrostla do dalších škol po celé ČR.

Sportovní hry, které se pořádaly, byly nejen poučné, ale i dobré, nebo spíše skvělé.

A co mi dala MPA do života? Spoustu nových zkušeností. Podle mého názoru nemohla škola ve spolupráci s policií vymyslet lepší nápad než byla MPA.

Irena Sersenová

Za celé čtyři roky jsme se mnohému naučili a při sportovních akcích jsme si užili mnoho legrace a dobrodružství.

Dostávali jsme spoustu zajímavých úkolů, jak výtvarných tak literárních a rádi jsme je plnili a vždy jsme se těšili, co pro nás policisté vymyslí nového. Všechny akce se nám většinou líbily a každá byla svým způsobem zajímavá. Naučili jsme se řešit různé problémy, a proto bychom MPA doporučili i na jiné školy, aby pokračovala dál a všichni žáci věděli o problémech, se kterými se mohou setkat.

Hanka Tůmová a Eva Urbanová, 9. C

ŽÁCI 9. TRÍD HODNOTÍ MALOU POLICEJNÍ AKADEMII – DOTAZNÍK

Vyhodnocení MPA po čtyřletém působení dětmi 9. tříd

Na začátku projektu jsme ve všech zúčastněných školách pořádali výzkumné šetření se zaměřením na problematiku šikany. Porovnávali jsme znalosti, postoje dětí k tomuto tématu před započtím výukových hodin a po jejich skončení. Zároveň šetření probíhalo i na nezúčastněných školách. S výsledky jsme veřejnost seznamovali v Bulletinu č. 3/2003. Na závěr MPA jsme se rozhodli, že místo posuzování poznatků, se dětí v dotazníku zeptáme, jak se jim projekt líbil a jak ho ony samy hodnotí.

Dotazník vyplnilo 196 žáků devátých tříd, jejich úkolem bylo zodpovědět 12 otázek.

1. **Malou policejní akademii hodnotím** – 43 % dětí odpovědělo velmi dobře, 50 % ji hodnotilo dobře a 7 % špatně. Jeden žák hodnotil MPA jako velmi špatně
2. **MPA doporučuji i pro jiné školy** – 4 % dětí nedoporučovalo MPA, 96 % ji jiným školám doporučuje. Většinou jako své zdůvodnění uvádějí, aby i jiní měli možnost něco se o tématech dozvědět.
3. **Téma, které se mi nejvíce líbilo** – zde nejvíce hlasů obdrželo téma drogy (41 %), následovalo téma Bezpečí pro dívky, znásilnění, pohlavní zneužívání (33 %), šikana, náboženské sekty (9 %).
4. **Téma, které mi chybělo** – děti většinou od-

povídaly, že žádné téma nepostrádaly. Dvěma dětem chybělo téma rasismus, problémová rodina, dopravní přestupky. Chyběly jim informace o policii jako celku, neboť s odchodem ze školy požadovaly více informací o možnostech studia na policejních školách.

5. **Získané informace využiji v dalším životě** – 13 % dětí si myslí, že informace nevyužije, 87 % odpovědělo, že ano
6. **Jak hodnotíš doprovodné akce** – většina dětí odpověděla, že kladně. Líbila se jim organizace akcí a možnost seznámit se s žáky ostatních škol
7. **Má projekt MPA pokračovat** – 4 % dětí odpovědělo, že ne; 4 % nevěděly, 92 % odpovědělo, že MPA pokračovat má
8. **Jak hodnotíš společné výlety** – děti by uvítaly, aby na výlety mohl jezdit větší počet. Vzhledem k tomu, že výlety byly odměnou za celoroční snažení, nemohli jsme jim vyhovět.
9. **Jak hodnotíš práci učitelů, policistů a dalších, kteří projekt připravili** – většina dětí zhodnotila, že všichni odvedli pořádný kus obětavé práce, podali dobré výkony, žáci ocenili možnost účasti MPA na jejich škole
10. **Co považuješ za největší přínos MPA** – možnost získání informací, diskuse o tématech, přenesení nových znalostí do života
11. **Měla by se MPA v něčem změnit** – 64 % dětí si myslí, že by se MPA měnit neměla, zbytek dětí by chtělo více besed a společných hodin s policisty, více výletů a soutěží, větší zaměřenost na praxi (ukázky, video)
12. **Můj názor na MPA** – setkali jsme se s odpověďmi typu:
 - přínosná
 - dozvěděli jsme se hodně zajímavého
 - zajímavá, poučná, skvělá
 - nové rady do života
 - varuje před možným životním nebezpečím
 - užitečná, líbila se mi

PhDr. Lucie PTÁČKOVÁ, PhD.

VESELÉ LOUČENÍ

Středa 31. května 2006. Pro studenty Malé policejní akademie den, kdy pro ně končí čtyřletý cyklus přednášek a doprovodných akcí. Tak jako v předchozích třech letech bylo pro ně připraveno slavnostní vyhodnocení. Od prvního okamžiku, kdy se vyhodnocení začalo připravovat, bylo zřejmé, že to letošní bude výjimečné a poslední. Vlastně až do samého konce nebylo jasné, kdo bude letošním VIP hostem. Účast nejprve přislíbil Martin Dejdar, který se nakonec pro pracovní zaneprázdnění omluvil. Ovšem náhrada stála za to. Dopoledním programem provázal známý moderátor Jan Rosák. Jen se potvrdilo, že je skutečným profesionálem. Během krátké doby se seznámil s projektem MPA a zahájil slavnostní dopoledne. Přivítal vzácné hosty, mezi kterými nakonec chyběl ministr vnitra a policejní prezident, které plně zaměstnala politická situace před volbami. Mezi čestnými hosty byla Mgr. Vlasta BOHDA-LOVÁ – náměstkyně primátora Magistrátu města Českých Budějovic, Mgr. Ivana NEUMANNOVÁ, z České školní inspekce, plk. JUDr. Jiří KOMOROUS, ředitel Národní protidrogové

centrály, plk. JUDr. Stanislav SVOBODA, ředitel OŘ PČR v Českých Budějovicích, ředitelé zúčastněných základních škol Mgr. Stanislav MATOUŠEK, ZŠ LIŠOV, Mgr. Antonín SCHEICHL, ZŠ Máj I., Mgr. Jindřich Rampulka, ZŠ Pohůrecká. Srdečně byli přivítáni sponzoři, bez kterých by MPA těžko vydržela čtyři roky – manažer podnikové komunikace Mgr. Vladimír Vácha ze společnosti E. ON Česká republika, a. s., František Jelen, majitel společnosti JELEN, obchodní ředitel firmy Dynex Technologies, spol. s r. o. p. František Krkoška, Mgr. Barbora Schelová zastupující firmu Robert Bosch, spol. s r. o. – České Budějovice. Řediteli marketu OBI v Českých Budějovicích Marku Schönbauerovi bylo poděkování posláno na dálku, protože byl na služební cestě v zahraničí. Po tomto slavnostním úvodu mohl Jan Rosák pozvat na pódium první oceněné. A že jich letos nebylo málo.

Ze Základní školy Suché Vrbné byli absolutně nejlepší Tomáš Černický, Jana Adámková, Michaela Mladá, Eva Tůmová, Veronika Grillová. Do nejlepší patnácky, která reprezentovala

každou školu, je ještě doplnili Veronika Grillová, Adéla Gráfová, Kristýna Jirovská, Michaela Šmídová, Tereza Kubů, Tomáš Černický, Kamila Petrásková, Veronika Volná, Ivana Prouzová, Adam Lorenc, Hana Urbanová, Irena Sersenová. Oceněnými žáky z ostatních tříd byli Rudolf Krejčík z 8. A, Marek Hazuka a Marek Vočadlo ze 7. A.

V Základní škole Lišov nejlépe pracovali Nikola Drdová, Kristýna Pašáková, Marcela Petříčková, Juliána Frenková a jediný mužský zástupce Ioan Stefancic. Zbylou desítku reprezentovali Lucie Šilhová, Hana Tvarohová, Miroslav Kozel, Michaela Veithová, Zdena Benedová, Martina Toncarová, Miroslava Hornáková, Petr Kand, Markéta Kročáková a Michaela Pašková. V ostatních třídách nejlépe pracovala Michaela Šafářová, Veronika Nováková a Dominik Brtna.

Na Základní škole Máj I byli po sečtení všech bodů nejlepší Petr Pexa, Jakub Lejš, Lucie Knotková, Marie Voštová a Kryštof Holub. Doplnující desítku si počtem bodů zajistila Klára Prokopová, Alice Prokúpková, Tomáš Kafka, Veronika Vochozková, Michaela Hrušová, Denisa Joklová, Denisa Bilerová, Michal Boháč, Ladislav Kratochvíl a Kateřina Chalupová. Tým nejlepších doplnili z ostatních tříd Monika Zelinková, Jana Nygrýnová a Jana Klúčová.

Poté co si studenti odnesli tašky a další ceny, byli na podium pozváni sponzoři, kterým samy děti osobně poděkovaly za jejich podporu a předaly jim drobné dárky, které samy vyrobily.

Odměnu za to, že umožnili, aby projekt MPA spatřil světlo světa a celé čtyři roky jej podporovali, dostali i plk. JUDr. Jiří Komorouse a plk. JUDr. Stanislav Svoboda. Oba obdrželi čestný titul DOCTOR HONORIS CAUSA MALÉ POLICEJNÍ AKADEMIE. Zástupci jednotlivých škol vedení ředitelem ZŠ Máj I. Mgr. Antonínem Scheichlem nakonec poděkovali za to, že jejich školy byly do projektu zařazené a předali malé dárečky s poděkováním PHDr. Lucii

Ptáčkové PhD., Mgr. Aleně Toningrové a Miloši Vaněčkovi za dobrý nápad a trpělivost při jeho realizaci.

Před přestávkou čekal hosty, a to Mgr. Vlastu Bohdalovou a JUDr. Jiřího Komorouse a JUDr. Stanislava Svobodu, ještě slavnostní úkol. Křest výukového DVD Malé policejní akademie. Na podiu se objevila láhev šampaňského, které „bouchnul“ JUDr. Komorouse a DVD požehnané svými kmotry bylo na světě. Všichni přítomní měli možnost podívat se na filmovou ukázkou. S jejím koncem skončila i první část.

Po krátké přestávce dostal hlavní slovo opět Jan Rosák, který si připravil vědomostní soutěž. Znalosti byly na místě odměňovány zajímavým CD.

Podle pozitivního ohlasu dětí se tento slavnostní den vydařil a děti byly spokojené. Díky tomu jsme mohli být spokojeni i my, a když klapl i slavnostní oběd, mohli jsme si říct: „máme to za sebou.“

PhDr. Lucie PTÁČKOVÁ PhD.
Miloš VANĚČEK

JAN HAVLASA A OPIOVÁ KOMISE

Počátkem 20. století začala sít mezinárodní kampaň proti užívání a výrobě návykových látek – drog. Po té, co pod tlakem veřejného mínění prohlásila britská vláda obchod s drogami za ilegální činnost, znamenalo to mimo jiné i zákaz dovozu opia do Číny. Toto prázdné gesto nemělo na tehdejší obchod s opiem velký vliv, neboť Čína v té době již produkovala velké množství této návykové látky sama.¹⁾

Roku 1920 ustavila Společnost národů *Poradní komisi o opiu a ostatních látkách škodlivých*. Úkolem tohoto výkonného orgánu bylo podporovat provádění smluv a připravovat návrhy na účinnější kontrolu obchodu s omamnými látkami. Díky činnosti této komise ratifikovalo do listopadu 1924 více než čtyřicet států tzv. Haagskou úmluvu (dohoda o kontrole výroby a prodeji omamných látek).²⁾ Z hlediska mezinárodního práva byl obchod s drogami sice

nelegální, ale vzhledem k tomu, že komise nedisponovala v praxi mechanismy, kterými by byla schopna obchod přerušit, měla veškerá nařízení jen malý efekt.

Opiová komise, které se zúčastnil český diplomat a spisovatel Jan Havlasa, byla vytvořena na základě stížnosti Spojených států, které požadovaly úplné vymýcení obchodu s opiem. Spor byl veden hlavně s Britskou korunou kvůli porušování zákazu obchodu s opiem v Barmě. Vznikla tak paradoxní situace, protože komisi nenavrhly Spojené státy, nýbrž samotní Britové, kteří se s její pomocí snažili dokázat nemožnost zastavení obchodu.³⁾

Kdo vlastně byl tento náš zapomenutý vědec, literát a diplomat bez politických ambicí?

Jan Havlasa, vl. jménem Jan Klecanda, se narodil v Teplicích 22. 12. 1883. S cestováním začal již v osmnácti letech, kdy projel napříč Itálií. Ve dvaceti letech se vypravil na Světovou výstavu do Los Angeles. Další cesta ho opět zavedla na americký kontinent do Spojených států, kde se i oženil. Se svou manželkou pak pokračoval v cestě na tichomořské ostrovy. V Papetee, správním středisku Francouzské Polynésie, se setkal s M. R. Štefáníkem. Poměrně dlouhý čas strávil v Japonsku, kam dorazil přes Havaj. Z jeho ročního pobytu zde vzešly dvě obsáhlé knihy s mnoha dokumentárními snímky. Loď pokračoval do Číny a jihovýchodní Asie. Odtud znovu loď přes indickou oblast a Suez do Evropy. První světová válka mu načas znemožnila další cesty. V roce 1914 vydává brožuru „Vztah koloniální politiky k světové válce“, kvůli níž byl rakouskými úřady uvězněn. Od roku 1919, kdy odjíždí na mírovou konferenci do Paříže, působí v diplomatických službách. V tomto roce mu vychází další z jeho politických spisů „České kolonie zámořské“. Po skončení svého působení v Paříži byl jmenován velvyslancem v Brazílii, kde byl ustanoven členem brazilské akademie věd. Také o této době svého života později publikoval několik cestopisů a odborných knih.

Po návratu do Československa se bývalý diplomat věnoval studiu přírodních věd a literární

¹⁾ Nožina, Miroslav, *Cesty za opiem*. Lidové noviny, Praha 2001, str. 22.

²⁾ Důvodová zpráva. Archiv MZV. Sekce II. Společnost národů, krabice 796.

³⁾ Archiv MZV. Sekce II. Společnost národů, krabice 796.

činnosti. V květnu roku 1925 byl zvolen řádným členem České Akademie věd a umění v Praze a roku 1928 členem Orientálního ústavu. Roku 1926 podal disertační práci *Vliv zeměpisných činitelů na vývoj brazilského národa* a podrobil se rigorózní zkoušce. Dne 13. června 1926 byl promován na Karlově univerzitě v Praze.⁴⁾

Následovala účast na výše zmíněné Opiové komisi. Těsně před druhou světovou válkou odešel do Spojených států. Účastnil se aktivně odboje jako diplomatický zástupce Československa v Chile. Zpět do vlasti se již nevrátil. Až do své smrti v roce 1964 žil v Kalifornii. Jeho publikační činnost je velice rozsáhlá, od cestopisů přes politické a sociogeografické spisy, až po romány a povídky s hororovými prvky.

Dne 14. března 1929 došel na Havlasovu adresu na Rašínově nábřeží jmenovací dekret o ustavení do funkce komisaře opiové komise Společnosti národů.⁵⁾ Krátce na to odcestoval bývalý československý vyslanec v Brazílii do švýcarské Ženevy, aby se ujal své nové funkce. Spolu s ním tvořili komisi Erik Einar Ekstrand (švédský velvyslanec v Buenos Aires) a Max Leonard Gerard (ředitel belgické služby pro umořování státního dluhu) a dva tajemníci.⁶⁾

Po vyřízení formalit komise odcestovala do

Marseille, aby se nalodila na parník do Barmy. Plavba vedla tradičně napříč Středozemním mořem do Suezského průplavu, kam dorazili 10. září.⁷⁾ Po krátké zastávce v Port Saidu loď pokračovala Rudým mořem do Adenu. Kolem 20. září přistáli v Bombaji. Na vlastní žádost pak komise nepokračuje lodí, ale vlakem napříč indickým subkontinentem do Kalkaty. Po překonání Bengálského zálivu konečně dorazili do Rangúnu.

Neutěšená situace v pašování opia se projevila hned po příplutí do Barmy. Na lodi Aronda, která komisi přeplavila do Rangúnu, byla nalezena a zabavena největší zásilka opia toho roku. Po aklimatizaci a seznámení se s hlavním městem se komise vydala do sídla barmských králů Mandalaje, kam dorazila 28. září.⁸⁾

V prvních říjnových dnech vyjeli železnici do Kathy a potom se vydali proti proudu Iravadi k čínským hranicím. Havlasa zde měl možnost studovat příslušníky různých národnostních skupin, jako byli například Kačjinové, Šanové a Karenové.

Po návštěvě kačjinského státu se komise přesunula na území Šanů, kde byl obchod s opiem nejintenzivnější. Havlasa o tom píše: „... z těch výpovědí také jasně vyniká, co je první etapou

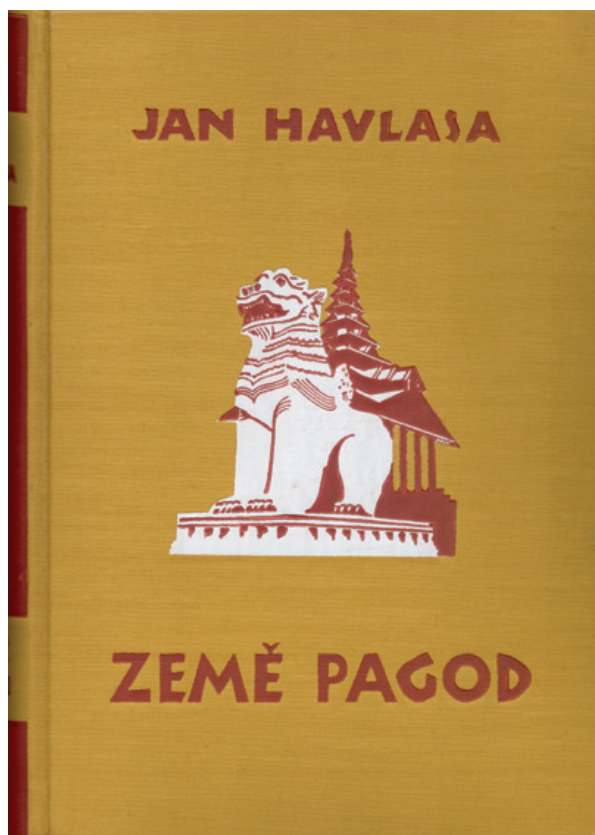
⁴⁾ Životopis. Archiv MZV. Sekce II. Společnost národů, krabice 796.

⁵⁾ Rozhodnutí RSN o zařazení Havlasy do komise ze dne 9. 4. 1929. Archiv MZV. Sekce II. Společnost národů, krabice 796.

⁶⁾ Archiv MZV. Sekce II. Společnost národů, krabice 796.

⁷⁾ Havlasa, Jan, *Země pagod*. Pokrok, Praha 1932, str. 49.

⁸⁾ Tamtéž, str. 227.

opiového problému. Totiž: ten opiový mák v blízké Číně. Svědek za svědkem souhlasili v tom, že rovnou u hranic burmsko-čínských nebo šansko-čínských, někde doslova na krok od nich celý kraj se na čínské straně skví květy opiového máku. Pole vedle pole, políčko vedle políčka. V bazarech se volně obchoduje s opiem. Za peníze i za zboží z Burmy přicházející. Potají také sůl, jež je čínským monopolem, a tak zase čínské úřady pasou po soli, pašované z Burmy do Číny. Ta podloudnická sůl je vyměněna za opium a to se zase pašuje do Burmy, po případě z Burmy do světa, třeba až do Švýcarska, kde sídlí Společnost národů a kde pod svícem se vyrábí z opia morfin.“⁹⁾

Cesta je dále zavedla do měst nedaleko čínských hranic, jako jsou Bhano a Mjitkina. V severních provinciích se setkali s prodejem opia na každém tržišti. Havlasa k tomu rozhodně neuznal jednostranný postoj. Pochopil fungování celého koloběhu opia: „Co si mají počít lidé z Yun-nanu, když jediné opium se jim vyplatí.“¹⁰⁾ Hned také ale vidí možnost nápravy: „Kdyby burmská dráha vedla až k pohraničí Číny, otevřela by se

možnost obchodování s jinými produkty země, ale pokud toho není, opium je jediné, co snese výdaje s dopravou po karavanách.“

Po návratu do Mandalaje se vypravili do guvernérova letního sídla v Majmjo. Rozhovor s guvernérem poodhalil některé problémy státní správy ve vztahu k opiovému obchodu: „A největší zábavnost na věci je, že zákon pak to zkonfiskované opium prodá legálním požívačům. Zákon z toho zkonfiskovaného opia platí odměny udavačům v poměru k ceně chyceného opia. Nemůže chytit vše, spokojí se tedy s málem.“¹¹⁾ Z guvernérova sídla se komise přesunula do La-šia, sídla superintendanta šanských států. Z hor se komise vrátila po Iravadi do delty a zpátky do Rangúnu. Tím skončila jejich práce v Barmě a tak se vydali po moři do Indonésie a Malajska. Havlasa využil pobytu k nashromáždění co největšího množství dojmů. Dokonce podnikl výstup na sopku Sibajak.

Vládní jachta, která jim byla přidělena, je z Jávy dovezla přes Sumatru do Singapur. Po odpočinku na ostrově Penang nastoupili do zvláštního salonního vozu Východoasijského expresu, který pro ně poslala siamská vláda.

První noc po příjezdu do Bangkoku dostal Havlasa slabý malarický záchvat, což mu nezabránilo pokračovat v další cestě. Z Bangkoku vyjela komise na setkání s královskou rodinou, po řece Menam do Thonburi k pagodám a buddhistickému chrámu Arun Vat. Při hostině na královském letním sídle v Ajuthji si siamský král Pradžadhipok vzal Havlasu stranou ostatní společnosti a s neobyčejnými sympatiemi mluvil o Československu. Vyprávěl o Češích, s nimiž studoval v Paříži a v Saint-Cyr na válečné škole. Zvláště vzpomínal na generála Jana Syrového,

⁹⁾ Havlasa, Jan, *Země pagod*. Pokrok, Praha 1932, str. 456.

¹⁰⁾ Tamtéž, str. 458.

¹¹⁾ Tamtéž.

tehdejšího náčelníka generálního štábu československé armády.¹²⁾

Mimo to navíc král vyslovil přání, aby se Havlasa brzy vrátil do Bangkoku jako velvyslanec své země.¹³⁾

Ze Siamu pokračovala komise do Francouzské Indočíny. Prvním městem, které je přivítalo, byl kambodžský Battambang. Po něm následovala prohlídka velkolepých ruin Angkor Vatu, které členy komise doslova uchvátily. Havlasa pak o tomto zážitku publikoval článek v tehdy populárním geografickém časopisu *Širým světem*.¹⁴⁾ Z Angkoru pak jeli auty k jezeru Tonlé-sap. Půl dne se plavili vládní lodí po jezeře, až nakonec vyměnili loď za automobil, kterým zdolali poslední úsek do hlavního města Phnom Penhu. Zda-li je cesta zavedla do Laosu, jak píše Jan Haluza ve svém rukopise,¹⁵⁾ není jisté, neboť se mi nepodařilo najít dokumenty, které by to dokazovaly. V Laosu nešlo o pašování opia, ale přímo o jeho pěstování. V hornatém severu, kde žila národnostní menšina Hmongů (Meo), se to jen běhalo kvetoucími máky. Z hor se pak opium stěhovalo do nížiny Rudé řeky, tedy do severního Vietnamu (tehdy Tonkin). Po řece byla doprava snadnější a navíc Vietnamci byli velkými konzumenty opia.

Návštěva Saigonu přinesla členům komise možnost seznámit se s fenoménem kuřáren opia. Tehdejší „Paříž východu,“ jak byla neustále se rozrůstající metropole nazývána, oplývala velkým množstvím těchto zařízení.

Z Hanoje pokračovala komise do přístavu Hai Phong, kde se nalodila na celní šalupu do Kwang-čou wan, francouzské koncesí v Číně. Na místo určení doplula, ale protože loď zastihla silná bouře, prohlídka území nebyla vykonána.

Na programu cesty byla portugalská kolonie Macao, která stejně jako následný Hongkong byla významným překladištěm čínského a hmongského opia. Další cesta je zavedla do japonských držav. Nejprve přišla na řadu Formosa (Tchaj-wan) a potom Mandžusko. Přes Koreu a Japonsko dopluli do poslední zastávky – amerických Filipín.¹⁶⁾ Návrat do Evropy se uskutečnil přes Kanadu. Byla to Havlasova druhá cesta kolem světa.

Po vypracování příslušných zpráv se v říjnu 1930 uskutečnilo slavnostní zasedání opiové komise.¹⁷⁾

Své zážitky z působení v komisi sepsal Havlasa v knize *Země pagod*, která měla být první částí zamýšleného cyklu *Za opiem kolem světa*. Následující *Stráž na rovníku* již nenapsal. Autor v této práci nepokračoval a tak se k drogové problematice dochovaly jen informace, které zařadil do výše zmíněného barmského cestopisu, ostatní informace zůstaly jen v podobě útržkovitých zápisků v archivech.¹⁸⁾

Namísto toho vznikl román *Milující nenávisť*, který byl inspirován jeho pobytem v Barmě, Siamu a Kambodži a ve kterém je problematika opia nastíněna prostřednictvím některých postav.¹⁹⁾

Havlasa na základě svého působení v opiové komisi Společnosti národů jako první u nás nastínil otázku drogové geopolitiky a prostřednictvím svých knih s tímto problémem seznamoval širokou veřejnost.

Mgr. Karel KUČERA

¹²⁾ Havlasa, Jan, Siamští vrabci. In: *Širým světem*, roč. XVI (1939), č. 16, str. 631-635.

¹³⁾ Dopis ženě. Archiv Památníku národního písemnictví, sekce Jan Havlasa.

¹⁴⁾ Havlasa, Jan: Angkorská záhada. In: *Širým světem*, roč. XV (1937), č. 1, str. 1-8.

¹⁵⁾ Haluza, Jan, Hlas mlčícího, rukopis, str. 203. Archiv Památníku národního písemnictví, sekce Jan Havlasa.

¹⁶⁾ Tomeš, Josef, Tři bratři. In: *Lidové noviny*, 18. 1. 1992.

¹⁷⁾ Archiv MZV. Sekce II. Společnost národů, krabice 796.

¹⁸⁾ Pozůstalost. Archiv Památníku národního písemnictví, sekce Jan Havlasa.

¹⁹⁾ Havlasa, Jan, *Milující nenávisť*. Ústřední nakladatelství a knihkupectví učitelstva československého, Praha 1931, 485 s.

F.D.A.C. NPC ŘÁDÍ

V řadách Národní protidrogové centrály jsou také ženy. I pro ně je nezbytné udržovat si fyzickou kondici. V partě to jde vždy lépe a tak před čtyřmi roky začaly hrát fotbalček. Tento způsob posilování se děvčatům zalíbil a tak založily fotbalový klub nejprve pod hlavičkou sportovního klubu KORD NPC, ale před turnajem v Německu se osamostatnily a vznikl tak F. D. A. C. (Fotbalový dámský amatérský klub). Desetičlenný kádr se doplnil o další policistky z útvarů, kde nemohly založit vlastní klub. Nové dresy F. D. A. C. tak oblékají děvčata z Prahy II nebo Europolu. Tréninkové dávky se začaly zúročovat na fotbalových turnajích. Zatím poslední, kterého se ženský tým zúčastnil, byl mezinárodní policejní turnaj žen v sálové kopané v Německu. Hostitelem a pořadatelem byla územní skupina Zwickau a Förderverein IPA Zwickau d. s. v. městečku Breitenbrunn.

Turnajových bojů se zúčastnilo celkem 12 mužstev.

1. IPA Zwickau A
2. PD Erfurt
3. BPOL Ost
4. FDAC NPC Praha
5. CFC Old Ladies
6. FC Haus Jirkov
7. Dynamo Sumy
8. TSV Blau Weib Naundorf
9. IPA Zwickau B
10. Blau Weib Rebesgrün
11. Policejní akademie ČR
12. BKA Wiesbaden

Hráčky si mohly připadat jako A tým na MS v Německu, protože všechna mužstva byla ubytována ve sportovně-vzdělávacím středisku Rabenberg e. V. Středisko je obklopeno lesy a formu mezi zápasy bylo možné udržovat v posilovně, plaveckém bazénu nebo relaxovat v sauně. Možná, že i tyto skvělé podmínky přispěly k tomu, že naše mužstvo v sestavě brankářka a pět hráček v poli, úspěšně procházelo turnajovým pavoukem a skončilo mezi posledními čtyřmi. Síly v tak náročných zápasech přece jenom ubývaly a pro těžký boj o třetí místo jich moc nezbylo. Naše děvčata cedila na palubovce krev a hrála srdíčkem, ale na soupeřky to nestačilo, a tak nakonec poslední utkání prohrály ve skóre 1:5 pro BPOL Ost a obsadily krásné čtvrté místo. Konečné pořadí:

1. IPA Zwickau A
2. PD Erfurt
3. BPOL Ost
4. FDAC NPC Praha

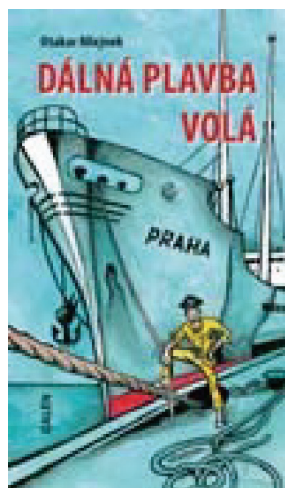
Mgr. Alžběta KITZLEROVÁ NPC

PC 500

KNIHOVNIČKA

Otakar Mlejnek **DÁLNA PLAVBA VOLÁ**

MUDr. Otakar Mlejnek, autor tohoto netradičního cestopisu, prožil opravdu dobrodružný život. Jako loďní lékař se bezmála třicet let plavil po mořích a oceánech světa, od přístavu k přístavu, navštívil řadu světových metropolí i nejzapadlejších koutů světa. Na nejrozumnějších lodích dnes již zaniklé Československé námořní plavby se staral o početnou posádku odvážných mužů, ordinoval v malé kajutě s velmi skromným vybavením, většinou v nesnesitelném vedru, a nikdy vlastně nevěděl, čím ho jeho »pacienti« mohou uprostřed širého oceánu překvapit. Jeho *Dálná plavba* volně navazuje na jeho první knížku *Český doktor na moři*, v níž vyprávěl zážitky ze své první plavby, která tehdy směřovala do Číny. V této knize s autorem navštívíme bojující Vietnam, přírodní krásy Kambodže, jednu z nejchudších zemí světa – Východní Pákistán (dnes Bangladéš), a perlu Indického oceánu, magický ostrov Cejlon.

Své zážitky, příhody veselé i vážné, setkání s rázovitými lidmi i lidskou bídou, to vše líčí s osobitým humorem, který ho neopouští ani v těch neveselých situacích.

Praha: Galén, 2006, 367 s. – První vydání, 110x190 mm, vázané, černobíle, 290 Kč, ISBN 80-7262-390-7

Carl Zimmer **JAK SE DUŠE STALA TĚLEM** Výzkum mozku mění svět

Ačkoli o vztahu mozku k duševním funkcím dnes díky moderním neurovědám pochybuje málokdo, není tomu tak dávno, kdy byl mozek jako tělesný orgán buď přímo ignorován, nebo mu byly přisuzovány z dnešního hlediska nepochopitelné funkce.

Carl Zimmer v knize čtivě popisuje, jak zakladatel moderní neurovědy Thomas Willis a jeho současníci zásadně změnili způsob, jakým se na mozek nahlíželo od antických dob. Prosadit tyto průkopnické objevy v Anglii 17. sto-

letí, tedy v době, kdy lidské osudy ovlivňovala alchymie, občanské války, mor – a názory na mozek pocházející od myslitelů, z nichž mnozí ani nevěděli, jak vypadá, vyžadovalo jistě nejen originální myšlenkové pochody, ale notnou dávku osobní odvahy. Přesto se v tomto kulturním prostředí našli lékaři a učenci, kteří položili základy moderních neurověd. Pro dnešního čtenáře, který ví, na co svůj mozek má, jsou okolnosti vzniku moderní neurologie v mnohém překvapivé a rozhodně fascinující. Nejde tak o knihu určenou jen lékařům, přírodovědcům, historikům kultury a vědy. Jde o knihu velmi čtivou, věnovanou všem myslícím a vzdělaným lidem.

OBSAH:

Úvod: **MISKA TVAROHU** * **Kapitola I: SRDCE A DUŠE, JÁTRA A ŽALUDKY** (Staří Řekové zkoumají duši, dohadují se o mozků a chopí se srdce * Křesťané staví duši ze starých součástí * Rodí se naturfilozofie a anatomie se stává posvátným uměním * Na místě, kde kdysi byl člověk, objevuje Vesalius opici * Staří Řekové se proměňují, duše je brána v pochybnost) * **Kapitola II: SVĚT BEZ DUŠE** (Anatomie vesmíru * Galileova nová nebesa * Marin Mersenne dělá ze světa stroj * Pierre Gassendi světi atom * Descartova anatomie jasných idejí * Lidské tělo jako pozemský stroj * Do řídicí kabiny vstupuje duše * Pozastaven * Dokonalý argument * Ledová královna posílá Descartovi nabídku * Zajatec opouští své vězení) * **Kapitola III: ZASTAVTE POHYB** (Thomas Willis a zvířata * Protestanti a puritáni * Božské právo krále a stížnosti parlamentu * Bůh a Aristoteles v Oxfordu * Sluha a alchymista * Do Anglie přichází mystická medicína) * **Kapitola IV: ZLOMENÉ SRDCE REPUBLIKY** (Karel I. klopýtá k válce * Horečka mává kosou * Portrét lékaře jako mladého muže * Willis bojuje za svého krále * Temný a ohyzdný Oxford * William Harvey v obležení * Harvey, Aristotelův žák * Harvey nalézá duši v krvi, o mozku mluví málo * Harvey objevuje krevní oběh * Oliver Cromwell zatahuje oprátku * Kapitulace před šílenstvím) * **Kapitola V: VĚŠTĚNÍ Z MOČI** (Thomas Willis se vrací * Medicína na tržišti * Fermenty rozpouštějí čtyři humory * Puritáni žádají přísahu * Oxfordský klub experimentální filozofie * William Petty: z Willisových úst do Willisova ucha * Karel se stává mučedníkem lidu * Anglie republikou * Šílenství porážky * Zázračný případ Anny Greenové neboli nové nastavení hodin * William Petty měří duši národa * Willis hostí ilegální církev) * **Kapitola VI: WILLISŮV KROUŽEK** (William Harvey opouští ústraní * Thomas Willis hledá příčiny horečky * Klub experimentální filozofie bojuje za svůj život a ctihodnost * Hobbes jako politik a neurolog * Robert Boyle utváří novou vědu) * **Kapitola VII: DUCHOVÉ KRVE, DUCHOVÉ VZDUCHU** (Willis míchá ferment atomů * Rámcový sen o mozku * Cromwell padl * Robert Boyle a Robert Hooke vypumpovali duši * Christopher Wren, chirurg s injekční stříkačkou * Králův návrat) * **Kapitola VIII: PODIVNÁ PROŠÍVANÁ KOULE** (Anglikánská církev nalézá svého poněkud méně božského vůdce * Thomas Willis se stává národním hrdinou * »Propadl jsem otevírání hlavy« * Willis objevuje novou doktrínu * Královská společnost) *

Kapitola IX: KŘEČE (Dáma s migrénou * Křeče v roce moru a ohně) * **Kapitola X: VĚDA ZVÍRAT** (Z Oxfordu do Londýna * Richard Lower provádí transfúzi na šílenci * Lower a Hooke objevují Willisův omyl v psích plicích * Willis tvoří učení o duši * Šílenství vysvětleno * Thomas Willis se vyhnul Hobbesovu osudu) * **Kapitola XI: NEUROLOG SE VYTRÁCÍ** (Poslední Willisova kniha a směšně pompézní pohřeb * Jak John Locke pohřbil svého učitele * Robert Boyle vidí předtím, než zemřel, budoucnost a není utěšen) * **Kapitola XII: MIKROSKOP DUŠE** (Dlouhá cesta vpřed * Duše jako informace * Blýskání v nervu * Moudrost reflexu * Neurologové si čtou v mozku * MR a modulus * Vědomí jako síť * Výkonná duše zvířat * Emoce s rozumem, nikoli naopak * Ocelový sirup a Prozac * Anatomie jáství * Sociální mozek * Neurony a morálka * Lady Conwayová se znovu setkává s doktorem Willisem) * **Dramatis personále** * **Poznámky** * **Literatura** * **Poděkování** * **Rejstřík**

Praha: Galén, 2006, 291 s. – První vydání, 155x225 mm, vázané, černobíle, 300 Kč, ISBN 80-7262-332-X

Kontakt: Galén, spol. s r. o., Na Bělidle 34, 150 00 Praha 5, tel. 257 326 178, fax 257 326 170, e-mail: objednavky@galen.cz, www.galen.cz

KNIHY Z MLADÉ FRONTY

Mladá fronta, a. s., Mezi Vodami 1952/9, 143 00 Praha 4 – Modřany

Nakladatelství, tel.: 225 276 282, fax: 225 276 278

e-mail: prodej@mf.cz

www.mf.cz

Nakladatelství je součástí společnosti Mladá fronta, a. s.

Patří k nakladatelstvím s dlouholetou tradicí, na českém knižním trhu působí od roku 1945.

Knihy pro vás vydáváme již 60 let.

MASARYKŮV VYZVĚDAČ

Ivan BROŽ

Cena: 249 Kč Vázaná | ISBN 80-204-1085-6

Poprvé monograficky zpracovaný příběh Emanuela Vosky, který patří k nejvýraznějším postavám nejen československé, ale i světové špionáže. Emanuel Voska měl po své zpravodajské linii podíl na vzniku Československa. V období první světové války řídil tajnou kurýrní službu mezi zahraničním a domácím odbojem. Rovněž za druhé světové války působil jako agent ve službách Spojených států v Turecku, kde odhaloval německé špiony. Vzhledem k významu Emanuela Vosky pro dějiny československé špionáže je tato kniha zároveň historií zpravodajských operací ve prospěch demokratického Československa a Spojených států. Že tento Masarykův vyzvědač přesáhl význam československých (českých) dějin, dokládá mimo jiné skutečnost, že působil jako poradce Spojených států při jednání o poválečném uspořádání ve Versailles.

SNĚŽENKY A MACHŘI PO ČTVRT STOLETÍ

Radek JOHN, Ivo PELANT

Cena: 199 Kč Vázaná | 196 stran | ISBN 80-204-1326-X

Setkáním Kardy a Vikyho u lanovky v Krkonoších se začíná odvíjet nový příběh legendárních Sněženek a Machrů po čtvrt století. Každého ta doba nějak poznamenala. Obávaný profesor matematiky a tělocviku Karda zůstal na horách a má malý penzion, z Vikyho Cabadaje se stal lyžařský instruktor. Tolik obdivovaná Kardova dcera Marika, která jinak žije v zahraničí, je zrovna u otce na horách. Podnikavý Viky hned zorganizuje setkání 1. B po letech v Kardově penzionu. Těší se i na své dávné kamarády Karla Máchu, ze kterého se stala slavná televizní star, i na Radka Převrátla, který je knižním nakladatelem. Když se setkávají, je to jako u každého srazu spolužáků po letech. Trochu se nepoznávají, vzájemně se překvapují, současnost se propojuje s minulostí.

Miloš VANĚČEK, NPC

MLADÁ FRONTA

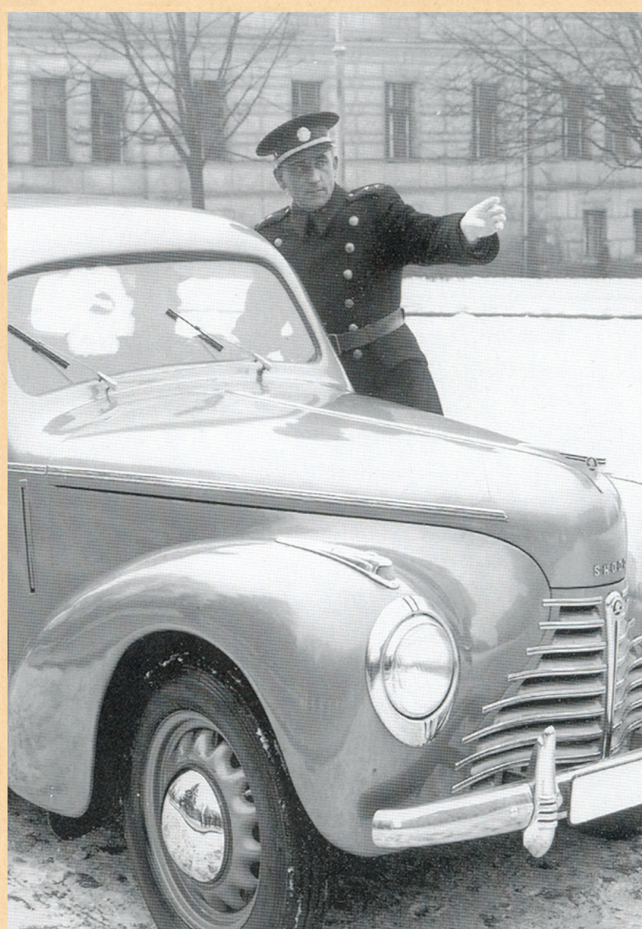

DOPISNICE.

DOPISNICE.

DOPISNICE.

DOPISNICE.

Postkarte - Dopisnice

rekonstrukce policejního stejnojmenného
z období protektorátu Čechy a Morava
1944 - 1945

Odesílatel
Odosílateľ
Иточнагоуит
Absender
Féladó
Nadawca

rekonstrukce stejnojmenného pluku 1 NB
Pohotovostního pluku 1 NB

DOPISNICE POLNÍ POŠTOVNÍ SLUŽBY

Photo-fory

Photo-fory

Four horizontal lines for writing, with a double line at the bottom.

Odesílatel
Odosílateľ
Иточнагоуит
Absender
Féladó
Nadawca

příslušník Pohotovostního pluku 1NB

DOPISNICE POLNÍ POŠTOVNÍ SLUŽBY

Four horizontal lines for writing, with a double line at the bottom.

Postkarte - Dopisnice

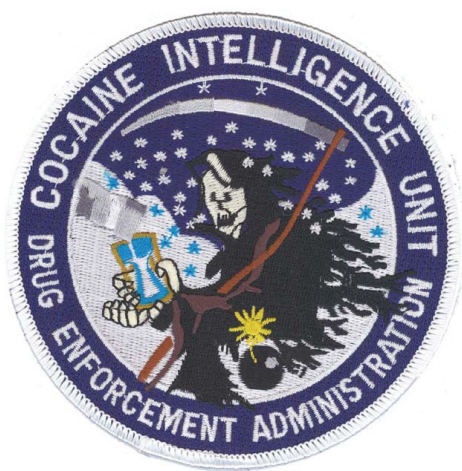
policejní štábní strážník protektorátní
štábní policie 1944 - 1945

Photo-fory

Photo-fory

Four horizontal lines for writing, with a double line at the bottom.

Nášivky protidrogových jednotek USA – DEA část 3.

1. USA – DEA

2. USA - DEA

3. USA – DEA

4. USA - DEA

5 USA - DEA

6. USA – DEA

7. USA – DEA

8. USA – DEA

9. USA – DEA

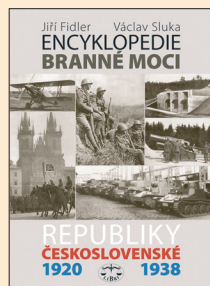

10. USA - DEA

11. USA - DEA

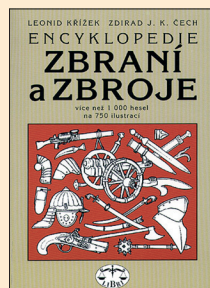
ŘÍJEN					
P	2	9	16	23	30
Ú	3	10	17	24	31
S	4	11	18	25	
Č	5	12	19	26	
P	6	13	20	27	
S	7	14	21	28	
N	1	8	15	22	29
LISTOPAD					
P	6	13	20	27	
Ú	7	14	21	28	
S	1	8	15	22	29
Č	2	9	16	23	30
P	3	10	17	24	
S	4	11	18	25	
N	5	12	19	26	
PROSINEC					
P	4	11	18	25	
Ú	5	12	19	26	
S	6	13	20	27	
Č	7	14	21	28	
P	1	8	15	22	29
S	2	9	16	23	30
N	3	10	17	24	31

Encyklopedie branné moci Republiky československé 1920–1938, J. Fidler, M. Sluka

Podrobné zmapování prvorepublikové armády od jednotlivých posádek přes pevnosti, významné osobnosti, jednotlivé druhy zbraní, organizaci armády v historickém vývoji až po celkové zázemí včetně zbrojovek, administrativy

a dalších náležitostí. Bohatý ilustrační doprovod (fotografie, nákresy, plány, distinkce, prapory...). / 1. vyd., váz., velký formát, 768 stran, na 1 000 obr., 1 290 Kč, ISBN 80-7277-256-2

Encyklopedie zbraní a zbroje, L. Krížek, Zdirad J. K. Čech

Ve více než 1 000 názorně ilustrovaných heslech popisuje jednotlivé typy chladných, střelných i palných zbraní vč. typologie, vývoje; jejich součásti a součásti zbrojí a vojenské výstroje od pravěku po 20. století. Neopomíná ani mimoevropské oblasti, zvláštní pozornost je věnována Japonsku a orientálním zbraním. / Dotisk 2. vyd., brož., 328 str., na 750 ilustrací, 290 Kč, ISBN 80-85983-70-2

Pevnosti a opevnění v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, V. Kupka
Unikátní publikace shrnuje vývoj opevnění a pevnostního stavitelství na území Čech, Moravy a Slezska od nejstarších období (pravěk) po 20. století. Součástí knihy je slovník odborné terminologie dalších opevněných lokalit. Bohatě ilustrováno. / Dotisk 2. vyd., váz., 560 s., 350 obr., 500 Kč, ISBN 80-7277-096-9

KDO BYL KDO – slavní vojevůdci, Otakar Frankenberger, Jiří Fiedler
Slavní válečníci a vojevůdci od starověku po 20. století. Osobnosti evropské historie, proslulí válečníci Orientu, conquistadoři aj. Text doprovází na 130 portrétních ilustrací, dobová barevná příloha s uniformami druhů vojsk evropských velmocí na sklonku 19. století a stručná tabulka válečných konfliktů. / 1. vyd., váz., 333 s., 130 obr., barevná příloha, 250 Kč, ISBN 80-85983-19-2

Velká válka na moři, J. Hrbek

1. díl. Rok 1914

První svazek pentalogie začíná své líčení na přelomu 19. a 20. stol. Námořní bitvy, vyloďovací operace, ponorková válka, dobová foto, mapky, bokorysy, seznamy lodí. / 1. vyd., brož., 258 s., 250 Kč, ISBN 80-85983-84-2

2. díl. Rok 1915

Mocnosti Dohody se pokusily využít své převahy na moři k útoku na Cařihrad, a dosáhnout tak zásadního obratu ve vývoji celého konfliktu. Pokračování seznamu válečných lodí. / 1. vyd., brož., 226 s., na 80 obr., 240 Kč, ISBN 80-85983-85-0

3. díl. Rok 1916

Největší námořní bitva 1. svět. války na konci května 1916 u Skagerraku, kdy během jediného odpoledne kleslo ke dnu 25 válečných lodí a zahynulo 8 500 britských a německých námořníků. / 1. vyd., brož., 322 s., 100 obr., tab., 295 Kč, ISBN 80-85983-88-5

4. díl. Rok 1917

Okolnosti a průběh nového tažení neomezené ponorkové války, vedené Německem. Závěrečná část seznamu lodí přináší technicko-taktické údaje o válečných lodích. / 1. vyd., brož., 236 s., 260 Kč, ISBN 80-85983-89-3

5. díl. Rok 1918

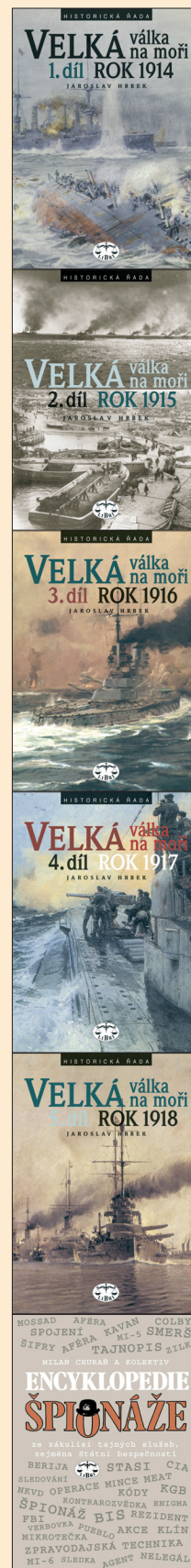
Svazek je dotažen až po Washingtonskou konferenci o námořním odzbrojení roku 1922. Seznam literatury, podrobný rejstřík osob, lodí a zeměpisných lokalit pro celou pentalogii. / 1. vyd., brož., 344 s., na 100 obr., 320 Kč, ISBN 80-7277-102-7

JAKO PRÉMII ZDARMA KE KAŽDÉ OBJEDNÁVCE OBDRŽÍTE TITUL:

Encyklopedie špionáže,

M. Churaň a kol.

Obecné pojmy z oblasti špionáže a tajných služeb, portréty světově proslulých agentů, nechvalně známá československá tajná policie StB včetně jejích metod a praktik, které často slouží pro ilustraci a dokreslení výkladu obecných pojmů. Ve jmenném rejstříku jsou zařazena mimo jiné i krycí jména agentů. / 2. vyd., brož., 432 s., 245 Kč, ISBN 80-7277-020-9

LIBRI, s. r. o., Na Hutmance 7, 158 00 Praha 5
tel.: 251 613 113, fax: 251 611 013, e-mail: libri@libri.cz
Všechny naše tituly najdete na www.libri.cz

Distribuce Klíč, Na Hutmance 7, 158 00 Praha 5, tel.: 251 613 113, mobil: 603 552 215; e-mail: distribuce@libri.cz

si vám dovoluje nabídnout zajímavé publikace z oblasti literatury faktu

Název titulu	Cena	Název titulu	Cena
Až na dno zrady. Emanuel Moravec	168,-	Mccarthismus. Hon na čarodějnice	189,-
A mnoho lidí zemřelo...	357,-	Mezinárodní organizovaný zločin v Čechách	252,-
Bazén. Francouzská tajná služba 1944-84	99,-	Moc a právo. Velké hrdelní zločiny	189,-
Československo ve zvláštních službách I.	273,-	Mussolini	336,-
Československo ve zvláštních službách II.	273,-	Nemoc století	105,-
Československo ve zvláštních službách III.	357,-	Neřest a ctnost. Portréty z dějin korupce	252,-
Československo ve zvláštních službách IV.	357,-	Obžalována je vláda	189,-
Metternich	168,-	Oko zákona	99,-
CIA versus KGB	336,-	Operace Eichmann	252,-
Čas úzkosti	49,-	Osudové okamžiky Československa	273,-
Čečensko. Vítězství a prohry	252,-	Podivuhodná dobrodružství uměleckých děl	147,-
Cestou samurajů	252,-	Teorie spiknutí	252,-
Cesty k moci. 1917. 1933. 1948	294,-	Spolkový kriminální úřad zasahuje	273,-
De Gaulle a Churchill	378,-	Státní tajemství	49,-
Dietní a kondiční program císařovny Sissi	210,-	Svár bratří v domě izraelském	147,-
Drogy, peníze a zbraně	69,-	Úhlavní nepřátelé. Osudová spojení	315,-
Dýka a jed. Politické vraždy v Evropě	378,-	Už žádná tajemství	42,-
Evropa v černých košilích	378,-	Ve jménu božím. Nábožen. války dnes a zítra	210,-
Fouché	336,-	Virtuální válka	168,-
Franco	483,-	Vládnou nám donchuáni	210,-
Generál zima 1812	252,-	Pullach, s. r. o.	252,-
Genocidy 20. století	150,-	Spící citadela. Selhání americké špionáže	231,-
Hitlerovy peníze	189,-	Stalinovi diplomaté v Evropě	294,-
Hrozné carevny	252,-	Děti a mládež v obtížných životních situacích	273,-
Interpol	210,-	Špion od vedle. Dvojí život Roberta Hanssena	252,-
Kapsáři	126,-	Válka teprve začíná. Scénáře pro 21. století	231,-
Kočičí metoda. Relaxace. Jóga. Meditace	79,-	Mata Hari. Pravdivý příběh	456,-
Lékaři a nacismus	189,-		

V případě zájmu a o bližší informace se laskavě obraťte na kontaktní adresu:

THEMIS, nakladatelství Tiskárny MV, nám. Hrdinů 1634/3 140 00 Praha 4

fax/tel: 974 816 842 e-mail: themis@seznam.cz

